

87.117

TÖKMAG BANDÁJA

DANTE KIADÁS

Dante

Dante

Dante

Dante

Dante

TÖKMAG BANDÁJA

DIÁKREGÉNY

ÍRTA:
Z. TÁBORI PIROSKA

KOLOZSVÁRY SÁNDOR RAJZAIVAL

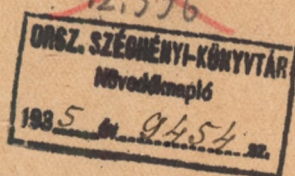
D A N T E K Ö N Y V K I A D Ó

B U D A P E S T

87117

COPYRIGHT 1934 BY DANTE KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST

"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST

ELŐSZÓ.

Szeretném hinni, hogy emlékeztek még Tökmagra, meg a többire. A dzsemborin találkoztunk velük utoljára, ahol csupa vidám dolgot éltek át.

Most megint róluk szeretnék mesélni nektek, a négy elválhatatlanról, meg a „Csak azért is“ bandáról. Ez a történet talán nem lesz olyan vidám! Akad benne más is, akár a mai diákgyerek életében, amelyikben a sok vidám esemény, vidám móka, erőt próbáló verekedés közben egészen komoly ügyek is történnek. Amik próbára teszik a diákembert, meg a barátságot is. Ha mindkettő kiállotta a próbát, akkor jól van, akkor átléphetik azt a küszöböt, amelyik az igazi, küzdelmes életbe vezet. Hogy ez a küszöb hol van, mikor lépünk reá, azt bizony senki sem tudja. Azért jó idejében felkészülni!

Ez a történet egészen igazi. Persze, csak azt mesélem el belőle, ami érdekes. Hősei: Tökmag, a Herceg, Mackó, meg Keszeg. Szerepel benne egy-két felnőtt is, no meg a kutyanemzetségből való, kiváló egyének. És persze, hogy nagy szerep jut benne Tökmag, meg a többi jelszavának: Csak azért is!

Igen, ezekből a fiúkból, meg a többi mai, nehezen élő, néha verekedő, néha hősi dolgokat művelő diákgyerekből is, ember lesz. Csak azért is! Ügy-e? Mennél nehezebb, annál inkább!

I.

Pista, más néven Herceg, halkan köhintett.

Háta mögül a harmadik padból két koppantás felelt reá.

— Még tiz perc, — gondolta Pista herceg és a pad alatt óvatosan rakosgatta könyveit, a szíjat is keze ügyébe igazgatta. Hogy a csengetés pillanatában, mikor a tanár úr feláll, ő is indulhasson. Elsőnek! Mert ha belekeveredik a kifelé tóduló kisebbek tömegébe, legalább negyedórát veszít. Elég bosszantó volt így is, hogy az ötödik osztályt a legfelső emeletre tették, akármilyen gyorsan vágta is le a kikopott lépcsőn, eltart három percig, míg a kapuhoz ér. Onnan haza tizenkét perc, futva. Anyu, az a drága, biztosan megtalálta a céduláját, amit a konyhaasztalon hagyott, akkor kész is az ebéd percre! Bekapja és már mehet! Megelőzi a polgáristákat! Mindenkit!

Újabb köhintés, a Herceg minden holmija ott szorong a régi szíj kötésben. Neki nincs újmódi táskája, amilyeneket az idén minden fiú kikunyorált otthon, legtöbbször az édes apjuk, vagy bátyjuk használt aktatászkáját kapták meg. De az is elérhetetlen gyönyörűség Pistának. Úgy segít magán, hogy a könyvek fölé és alá, a szíj közé, két kemény táblát készített, ami megvédje hótól, esőtől. Kitűnő elrendezés, verekedősebb társai néha irigykedve nézik, mert ezzel a szíjra függő könyvcsomóval például sokkal nagyobbakat lehetne ütni, mint az aktatászkával, utóbbinak a megszerkesztésénél senki sem gondolt a diákokra, ami öreg hiba.

A Herceg inkább erőteljes két öklét használja verekedésre, ha már éppen muszáj. A könyveket, iskolaszereket olyan nehéz, keserves dolog össze-

szedni. Az ökle nem kopik meg. És, ha mégsem egészen tevékeny részese a bírkózásoknak, annak oka, hogy anyunak így is elég a gondja, baja, nem lehet szakadt, tépett, erőszakkal megtépett holmival búsítani. Meg különben is tudjuk, hogy a mi ifjú Hercegünk szereti a csínt és rendet !

Csöngetnek !

Gere tanár úr, — Isten áldja meg a jó szokásáért — azonnal feláll. Hosszú lábával két lépéssel felméri az utat az ajtóig. Tökmag nyitja ki előtte, könyökéig ér hosszú tanárának.

Alig van ideje félre állni, Pista majd a lábára lép, úgy siet kifelé. De megállítja Kepes Jóska, a Mackó dörmögő hangja :

— Hánykor ? — mordul utána.

Pista három hosszabbat, két rövidet füttyent, aztán eltűnik.

— Félnégykor, — sugja Mackó Balázs Gábornak, Keszeg néven ismert pajtásának ; az értesítést megkapja Tökmag is, aztán az egész ötödik osztály megkezdni nem éppen csöndes kivonulását. Szerencsére, a tanári szoba az első emeleten van. És különben is ! Ki kívánja háromszáz egynehány diáktól, hogy teljes csöndben vonuljon hazafelé ? Ilyenkor még a nyolcadik is megfélemedezik méltóságáról és a serkedő bajuszukra büszke ifjak örülnek hangosan a szabad levegőnek, jó ebédnek.

Az egész ötödikből Tökmag a legkisebb, mégis ő éri utól a második sarkon Pistát. Liheg erősen, de azért lépést tart a nagyobbikkal.

— Nem tudom, ott lehetek-e pontosan Hercegem — mondja futás közben, mert járásnak nevezni ezt a vad iramot nem lehet —, Nagyi ma nálunk ebédel.

— Persze, szerda van. Kár volna. Barics bácsi azt mondta, Geréb is indul !

— Geréb is ? — Tökmag olyan áhítatosan mondja ki ezt a nevet, hogy az csak egy nagyon szeretett regényhős, tanár, filmszínész, vagy — sportfiú lehet. „Indulásról” esvén szó, utóbbira szavazunk.

És eltaláltuk. Amint az a további, lihegve, szagga-
tottan történő beszélgetésből kiderül.

— Biztosan? — kérdi. — Előversenyben?

— Ha Barics mondja! Félek, hogy megemlítették
a sárgáknak is. Azért sietek. Jobb, ha én ott vagyok!

— Jaj, Hercegem, akkor siess! Szervusz! Én is
igyekszem!

Tökmag elkanyarodik. Már a széles sugárútra
érték, ők feljebb laknak a hegyoldalon, szép villájuk
van. Pista tovább lohol. Szűk utcába fordul be. A ködös
őszi időben olyan sötét, csúf ez az utca, mintha egészen
más világhoz tartoznék. Kövezete girbe-görbe. A házak
faláról mállik a vakolat. Az üzletekbe lefelé vezető
lépcsőn kell belépni. Minden kapualj sötét, fenyegető,
nedves torok.

Pista észre sem veszi már mindezt, másfél eszten-
deje laknak itt, azóta megszokta.

Az első héten mindig meghökkentette a vak-
sötétség, amibe a kapu mögött szinte beleütközött.
Ma már tudja, hogy ott nincs egyéb csak nyirok és a
lakók névjegyzékének láthatatlan táblája.

Amíg odáig ér, mégegyszer végiggondolja:

— Ha anyu galuskát készített, akkor csak levest
kérek, mert a galuska sokáig fő ki és forrón nem is
kaphatom be. De ha őzelék van, akkor előbb jól-
lakom!

Hangos füttyszóval fordul be a kapun, tréfásan
behunyja szemét. Kis hugának szokta mondogatni,
hogy sötétben úgy jobban lát az ember.

— Au! — valaminek nekivágódott. Kinyitja a
szemét. Nagyra. Nagyra, egészen kerekre. Szólni nem
tud. Úgy érzi, hogy a falakról csepegő nyirok most a
nyakába zúdul, hátán folyik végig, előnti, megder-
meszti. Mozdulni sem tud tőle. Lerázni sem tudja.

Pedig csak az ijedtség, a saját szívéből szétáradó
jeges rémület fagyasztja meg és szögezi oda a betett
kapuszárnyhoz.

Hát különös látvány is most ez a sötét kapualja.
A gyenge villanylámpát meggyújtották, halványan

derengi be azt az összevisszaságot, amely bármely zsidvásárba beillenék.

Aminek Hercegünk nekiment, az egy felfordított szenes láda. Rajta keresztbefektetett vasalódeszka, üres befőttes üvegek, cserép muskátli. Mögötte székek, régi, megkopott konyhabútorok és egyetlen karos-szék. Batyuban ágynemű, kosárba dobált ruhaféle. Repedt nagy tükör, melynek aranyozását kikezdte az idő. És egy kicsiny háztartás más, ezerféle holmija, mely a maga helyén, rendberakva nagyon csinos lehet, de most itt, a kapualjban egymásra dobálva, százalmas, csúnya és olyan nagyon fájdalmas látvány!

Pista szíve egyre gyorsabban ver, már fent dobog a torka előtt, a halántékában. Zúg, zakatol. Mégis hallja azt a halk, szipogó sírást, ami a ruháskosár felől hangzik. Azon kuporog a kis huga. Bogár. Ő hívja így. Különben Annuska a neve.

— És anyu? Hol van anyu? Hol az én egyetlen anyum? — zakatol Pistában a fájdalom.

Aztán őt is felfedezi az egyik konyhaszéken. Nem sir. De valami olyan megkövült fájdalom van az arcán, amilyent Pista csak egyetlen egyszer látott. Templomban. A halott Jézust tartó Boldogasszony arcán. Annak volt ilyen fehér a szép arca, csukott a szeme, még a keze is éppen ilyen fáradt, kék eres.

— Talán — talán tűz volt a házban! És azért, — próbál Pistában tiltakozni a lélek.

De hasztalan. Ha tűz lett volna, akkor nemcsak az ő holmijuk heverne itt összedobálva! És nem itt a kapualjban!

Ő, Pista nagyon jól tudja, mi történt. Alapjában csodálkozik, hogy csak most került erre a sor. Mikor már egy éve nem fizettek házbért. Teljes éve! Nem volt miből, igazán nem volt. Az utolsó pénzt, ami apától érkezett, erre költötték. Amit anyu keresett, abból ennivalóra és tüzelőre futotta csak.

De hiszen az az ügyvéd úr azt mondta, hogy ezt nem lehet! Hogyha nem fizetnek, mert nincs, igazán nincs miből, nem szabad őket kilakoltatni! Úgy

VALAMI OLYAN MEGKÖVÜLT FÁJDALOM
VOLT AZ ARCÁN.

bíztak a szavában. Igaz, a háziúr már a múlt negyed-
évben is megfenyegette őket. Hogy akinek gimnáziumra
telik, az fizessen házbért! Aki urat akar neveltetni
a gyerekéből!

Akkor ő mondta is anyunak, mindjárt mondtá,
mert hallotta, hogyan kiabált a háziúr. Igen, azt
mondta, hogy ő szívesen otthagyja a gimnáziumot,
beáll inasnak, zsákot hord, akármit, de az ő anyujával
ne kiabáljanak így. Ne ordítsanak! Így mondta. És
anyu meg is szidta, minek használ ilyen kifejezéseket.
És, hogy ő csak tanuljon, hiszen legnagyobb öröme,
hogy jó gyerekei vannak, tanulnak. És ne sírjon, mert
azzal nem segít. De muszáj volt sírni! Dühében, igazán
dühében sírt, hogy miért ilyen gyerek még, ha most
nagy volna, egészen nagy, férfi ember, akkor keresne
sok pénzt, kifizetné a háziurat és kényszerítené, hogy
bocsánatot kérjen anyutól. Térdenállva kérjen bocsá-
natot és csókolja meg azt a drága kezét.

Persze, anyu csak a könnyeit látta, azt hitte, a
tanulást siratja, volt is benne valami, mert el se tudta
volna képzelni az életet könyvek, Mackóék, meg a
szürke, nagy iskolaépület nélkül.

Minden maradt a régiben, anyu dolgozott tovább,
ahogy csak tudott, Bogár segített a kis háztartásban,
ő, Pista is megtette, amit tehetett, még a cipőjét is
megfoltozta maga, ahogy Jakabka, a féllábú suszter
mutatta. És még pénzt is keresett. mikor tanította a
buta Dános Misit, meg mikor fát hordott fel az ügy-
védéknek, meg a házmester helyett kitöltötte a nagy
hivatalos íveket! Mindent megtettek, mindent! Csak-
hogy kenyér legyen és ne fázzanak.

Az utóbbi időben már nem is gondolt arra, hogy
a lakással baj lehet. Hiszen olyan csepp volt az a szoba,
meg konyha! Kamra nem is volt hozzá. Ha anyu nem
olyan ügyes, hát el se férnek benne. De ő olyan szépen
elrendezte, tisztán tartotta. Az ő anyuja!

Pista érezte, hogy jaj, most mindjárt sírni kezd. Nem
sírni. Bőgni, ordítani, ahogy gyerekkorában is szokott,
ha valamin nagyon fájt. Nem, most nem szabad! Nem lehet!

Rángatózott az arca, szegény anyu biztosan azt mondaná, hogy torzképeket csinál. Nyelt. Nagyokat. Szerencse, hogy se Bogár, se anyu nem vették észre, egyik ott sírt a kosáron, egyre halkabb szepegéssel, másiknak az arcát, mintha a kő-Máriával cserélték volna ki. Ha odaszaladhatott volna, ha megcsókolhatná! Mondana valamit!

Csak ez a buta sírás ne volna!

Hirtelen sarkon fordult, lerázta magáról a jeges dermedést és futott, futott, ahogy a lába bírta, végig a szűk utcán, ki a szélesebb útra, beépítetlen telkek között, a nagy sportpálya irányában.

Valakinek nekiment. Az félrelódította. Két kis inas nevetve kiáltott oda:

— Mit loptál, hé? Mit ordítasz, komám?

Akkor érezte csak meg, hogy egész úton hangosan kiabált. Egészen berekedt már tőle. Hirtelen hallgatott el. És befordult a magas fakerítés mellett a rejtett kis sarokba. Ott levágta magát a puha, felázott földre. Egész hosszúságában. Most nem törődött féltett ruhájával, semmivel. És kitört belőle a jajveszékélő, gyerekes sírás.

Itt lehetett, nem hallotta, nem látta senki. A verebek ijedten rebbentek fel. Csak egy aranyhátú légy ült közönyösen a kerítésen. Buta volt, csak az evésnek élt, nem tudta, milyen rettentő nagy fájdalom, emberi szenvedés otthont veszíteni el, akármilyen kicsi is volt az az otthon.

II.

Láttatok már nyári zivatart? Mikor a hirtelen besötétedett égen vakító villámlás hasít át. Belevág a szürkességbe, mindent beragyog, megvilágítja a táj egészen apró részleteit is, amire nem is emlékezünk szép időkből. Aztán megint elborul és még sötétebb lesz.

Ilyen hatása van néha a nagy, lelket rázó fájdalomnak is. Mintha hegytetőn állana az ember, magánosan, elhagyatva, de a fájdalom villámfénye az emlé-

kezés sugarával hasítja át a sötétséget. Néha az egész életünket áttekintjük rövid idő alatt.

Így érezte Pista is. Feküdt a nedves, kétnapos esőtől átázott földön, didergett, pedig most süttött a nap. És már nem a sötét kapualjat, összehányt holmijukat, édes anyja fehér arcát látta. Hanem a multat.

Hogy is volt? Igen, máskép, egészen máskép. Ha nagyon erősen gondolkozik, még a nagy lakásra is emlékszik. Hogy hány szoba volt, azt már nem tudja, de mire a gyerekszobából betotyogott apához, egészen elfáradt. Le is ült mindjárt pihenni a nagy szőnyegre, annak a mintájára ma is emlékszik még, apró ujjával mindig utánarajzolta. Később ezen a szőnyegen tanította járni Bogárt. Apa nem bánta, szerette, ha ott motoszkálnak körülötte; ha aztán lármásra fordult a játék, úgyis megjelent anyu, kivette őket és vele mindig szívesen mentek. Hogyne, a Klári kisasszonyt is szerették, de anyu más!

Aztán jött a kisebb lakás. Jobban összeszorultak és mégis kevesebbet látták apát. Mindig utazgatott. Valami találmányról beszéltek sokat, nagy reménységgel, anyu arca mindig ragyogott. Amíg jött a nagy csalódás. Akkor ő már gimnáziumba járt. Az elsőbe. Sokat tanakodtak, hogy menjen-e, mehet-e. Apa azt mondta, bajos. Miből? De anyu szépen, halkan, ahogy mindig beszélt, megmagyarázta, hogy muszáj. Elsők a gyerekek. És apa ne aggódjék, telik, ő, anyu beosztja, hogy teljék.

Hogy félt a nagy szürke épülettől, tágas tanteremtől, tanároktól, mindentől! Első nap majdnem haza szaladt anyuhoz. De szégyelte. Általában furcsa dolog, hogy egyre jobban szereti anyut, egyre jobban értékeli, hogy ilyen nincs is több, de már nem tudja úgy kimutatni neki, mint azelőtt. Szégyenli. Vajjon minden fiú így van vele? Néha, mikor legjobban meg volt hatva valami kedvességétől, a nagy szeméremtől egészen ridegen, bután felelt neki! Aztán éjjel szidta össze magát és elképzelte, mi mindent fog másnap mondani. Semmit se mondott! Még akkor sem, mikor

apa hirtelen elutazott külföldre. Pedig akkor anyu bizonyosan várta, hogy mondjon, tegyen valamit! Nem tudott, nem!

Tulajdonképen akkorra már úgy elszoktak apától, hogy nem is hiányzott nekik, gyerekeknek. A csepp lakásban meg éppen nem.

Hová is tették volna íróasztalát, tömérdek mérnöki szerszámát, vonalzóját? Egyetlen asztalukon ketten tanultak, anyu ilyenkor a varrnivalóját a vasalódeszkára tette át. Az ügyis egész nap felállítva éktelenkedett, azon vasalta anyu a finom holmit, amiért pénzt kapott. De este, mire a gyerekekkel tanulni kellett, félretette, mert a vasalógőz ártott volna a tüdejüknek. A szoba hideg volt, többnyire hideg. Oda csak aludni mentek be anyu, meg Bogár. Pista a konyhában állította fel a vaságyat, de anyu ágyazott, mindig ő. Szépen elsimította a párnát, takarót, odakészítette a pohár vizet.

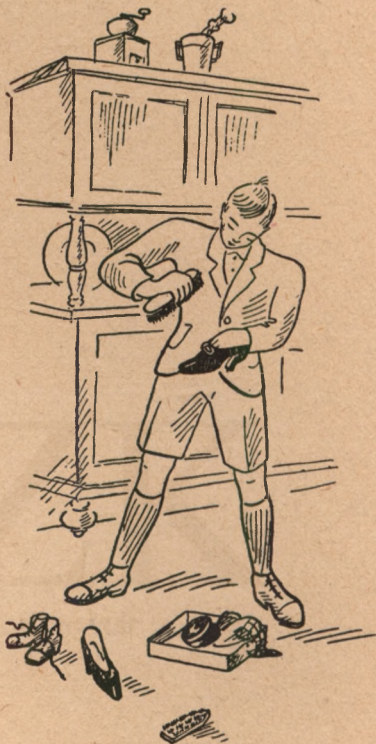
—Anyu, hagyd, tudom én is!

— Már csak így szoktam fiam!

— De a cipődet én pucolom ki! Bogárét is!

— Jó, jó, fiam!

Ez és ilyenfajta beszélgetés minden este elhangzott közöttük. Bogár ilyenkor már aludt, ők néha még sokáig elbeszélgettek. Pista mesélt az iskoláról, leckéről, tervezgetett, egész nagy álompalotákat épített fel a kis szűk konyhában. Anyu hallgatta, mosolygott hozzá és foltozgatta a fia holmiját. Soha szakadt,

DE A CIPŐDET
ÉN PUCOLOM KI!

piszkos ruhában, harisnyában nem látta azt senki. Ez volt a titka Herceg csinosságának.

Néha egészen komoly, felnőtt dolgozokról is szó esett.

— Holnap elseje, Pistám, elmegy a Keresztesékhez, biztosan fizetnek. Abból mindjárt kifizetheted a tejest, meg a fát. Ráérsz? Nincs sok leckéd?

— Már hogyné érnék rá, anyu! Pollák úrhoz is felnézek. Az is elsején kap fizetést, hát fizethet már!

— Csak szépen kérd, illedelmesen. A feleségének kezét csókolhatsz.

— A Pollák Jancsi kezecskóolt neked? Nagyszerű! Pedig te is nagyságos asszony vagy. Azért, hogy most nincs két cseléded! És az aranygyűrűidet azért adtad el, hogy nekünk...

— Pista, megint kiabálsz! A térképet megrajzoltad már?

— Még nem egészen, de elkészülök vele. Előbb Bogárral tanulom meg a németet.

Anyu megsimogatja fiacskája fejét, kimegy, hogy tejet hozzon be neki. Közben Pista mérgesen dörmögi:

— Nem csókolok kezét! Azért se! Az ő fia se csókolta meg az én anyumét, pedig...

Anyu hozza a tejet, olyan jó, hogy minden keserűséget lemos Pista torkáról, pedig néha erősen fojtogatja.

Aztán néha nagy örömnapp is van.

Mikor Pista tanítványt kapott. Éppen a szigorú Galambos tanár úrtól, akiről pedig igazán azt hitte, hogy „pikkel“ rá. És tizenkét pengőt keresett havonta. Kár, hogy aztán tanítványa szülei elköltöztek vidékre. Azt Pista nem tudja — jó is — hogy Tökmag kérte meg szépen a tanár urat!

Vagy mikor titokban kalitkát ácsolt a házmester galambjainak és két pengőt kapott érte. Meg mikor díjat nyert az önképzőkörben a madárház-tervvel. És Vadasy bácsi megvette tőle. Legalább is Tökmag azt mesélte, hogy az édes apjának kell. Szerencsére Pista sohasem kérdezte, minek egy örökösen elfoglalt igazgatónak cifra, faragott madárház?

Ó, hogy tudott anyu örülni ezeknek az örömöknek! Ilyenkor beszédesebb lett, mesélt még a régi nagy házról is, ahol felnőtt, a szép vidéki városkában, a nagy udvarról, a hétágú hársfáról, amelynél szebb fát azóta sem látott.

Mintha a kis lakás megtelt volna a hársfa illatával, még Pista is érezte, pedig ő csak kirándulni, cserkészkedni járt erdőben. Fák között csak a nagy táborban lakott, élt.

Azóta, kirándulás helyett inkább a cserkész-műhelyben dolgozott. Bogárnak készítette a szekrénykét.

A szekrényke! Az is ott hevert a kapualjban, az ajtaját behorpasztották, bizonyosan durván ki-lökték. A festék is lemállott róla!

A horpadt szekrényajtó egyszerre eltakarta Pista elől a multat. Megint csak a szörnyű, sötét kaputorkot látta, érezte nedves hidegét és újra feltörő zokogással borult neki a kerítésnek.

III.

— Tökmag, ne üvölts! Még Kelenföldön is meg-hallják!

— Nem bánom! Mégis disznóság! Egy úri asszonyt, két gyereket kitenni! Ilyenkor!

Barics bácsi csak bólintott. De olyan erélyesen, hogy mellén megcsörrent a sok kitüntetés. Teljesen helyeselte Tökmag véleményét. Disznóság! Ha a ki-fejezés nem is illedelmes, de kifejező.

— Nézd, Tökmag. Nézze Barics bácsi, hiszen nekik is igazuk van! — magyarázta Pista, — Esztendeje nem fizettünk!

— Mért nem szóltál! Butaság az a gög!

— Nem vagyok gögös, Tökmag, nem lehet kérni. De a háziúrnak igaza van, más kéri a lakást, aki tud fizetni. Hiszen éppen az a szomorú, hogy mindenkinek igaza van.

— Aztán most mi lesz ? Mit csináltok, Pista ? — kérdezte Barics bácsi.

Pista feje lehorgadt. Ez a kérdés csak most ütötte szíven. Eddig csak sírt, sírt, tombolt, keserűségtől, haragtól, tehetetlenségtől. De az nem elég ám ! Tenni is kell valamit ! Törni a fejét, amíg kitalálja, hogy mit. Neki, Pistának, a tizenötöstendős fiúnak. Most mindjárt, hamar ! Mert anya ott ül a kapu alatt, falfehéren. Bogár azóta el is aludt a ruháskosáron. És mindjárt besötétedik. A kapu alatt aludjanak ? Hidegben ! Ahol mindenki átjár ? És, ha nem szabad ? Ha onnan is kiteszik őket ? Az utcára !

— Tudsz valamit ? — kérdezte újból Barics Mihály, Pista féllábú, hadirokkant jóembere, akinek az égvilágon semmi köze nem volt a kis diákhhoz, csak éppen szerette, mert olyan tisztességtudó, rendes. csinos.

A barátságuk úgy kezdődött, hogy Barics egyszer éppen őket kergette, mert felkapaszkodtak a sportpálya kerítésére, mint a többi kíváncsi diák és leverték a drága festéket róla, Barics bácsi elkergette őket és közben lecsatolódott a falába. El is esett. A „kölykök“ tovább futottak, csak ez a kis diákgyerek állott meg, odahívta a nagyobbik, kövér barátját is, felemelték a rokkantat, segítettek visszacsatolni a lábát. Aztán a Mackó gyerek még új kapcsolatot is eszelt ki reá, hogy most jobban tart.

Hát azóta vannak barátságban. Aminek látható eredménye nemcsak a fentemlített kapocs, bár az is elég fontos. A barátság igen pompás dolgokat eredményezett a négy jó pajtásnak, a Hercegnek, Mackónak, Keszegnek és Tökmagnak is. Volt ugyanis a kerítésnek egy része, amelynek tövében földet hánytak fel, mikor az utat csinálták. A föld ott is maradt. És, ha oda felkapaszkodott az ember, onnan már csak egy jó húzózkodás kellett a kerítés tetejéig. Aki bírta, megtehetette, hogy felhúzza magát és ott lógva gyönyörködik a versenyekben. Aki ehhez gyenge volt, a kerítésbe vájt lyukon nézhette. Mindennek egyetlen aka-

FELEMELTÉK A ROKKANTAT.

dálya lehetett: Barics Mihály, a kerítés őrzésével megbízott hadirokkant népfölkelő őrmester.

És ez az akadály nehéz botjával igen keservessé tette a leskelődést! Megvesztegetni is hiába próbálták, pedig a polgáriba járó Nagy Lajcsi még dohányt is hozott. Barics megszagolta a dohányt, igen finomnak találta, még meg is kóstolta, aztán visszaadta Lajcsinak. És melléje azt a jó tanácsot, hogy ha ép csonttal akarnak hazakerülni, hát meg ne lássa őket a kerítésen.

Pista az más! Az nem is gyerek, hanem emberke. Komoly, megbízható, vigyáz a kerítésre, akárhogy tetszik neki a verseny, nem üvölt, nem kell attól félni, hogy bepotyog a pályára, mint teszem, két esztendeje az a kis fekete inasgyerek. Hogy majdnem őt rugták odébb labda helyett.

És, ahogy Pista, úgy viseli magát a másik három is. Azt a kicsit a vállukra ültetik, úgy les, mégse rontja a kerítést. Ilyen derék kölykök.

Hogy Vadasy igazgató úr jó módú fia — miért les kívülről és miért nem vált jegyet magának a versenyekre, azt senkinek sem jutott eszébe megkérdezni. Nem is ajánlanám! Mert Laci-Tökmag, a legfürgébb verekedő, nem ugyan közönséges módon, hanem a japáni birkózás törvényei szerint. És azonnal bemutatná dzsiu-dzsicu tudományát azon, aki meg merné gyanúsítani, hogy külön helyet akar, mint három szívbéli pajtása!

A Barics Mihály, meg a „Csak azért is“-társaság barátságának és szövetségének tehát elég erős oszlopai vannak: egyfelől egy nem egészen modern, de kitűnően szolgáló faláb, másfelől megdönthetetlen jogok a versenyek szemléléséhez. Utóbbi ugyan az iskolájuk színéről sárgáknak nevezett polgáristák által többször megostromoltatott, de a szürkék jól védték magukat, Barics bácsinak csak egyszer kellett beleavatkozni a dologba, mikor a sárgák már a földet akarták elhordani a kerítés tövéből.

— Ez pedig lopás, mert ez a föld a sporttelepé,
— mondta az őrmester és kicsit megtáncoltatta botját

a lurkók hátán. No, nem erősen, csak éppen annyira, hogy a földrakás eztán békében maradhatott helyén. Alul a föld, rajta a három nagyobb diák, az ő vállukon meg Tökmag. Valóságos építmény, szilárd, megdönthetetlen, mint a barátságuk.

Ide, a földhányás mögé bujt meg Pista nagy bánatával. Ilyenkor, ebédidőben senki sem járt arra. Csak Barics tette első körútját. Különösen versenyek napján, amilyen a mai is. Így talált rá a gyerekre.

És most ott ülnek a földrakáson, előttük nagy, üres telek, mély gödör, ahogy valamikor alapnak megásták, aztán félbehagyták. Most odahordják a környék épülettörmelékeit, fűtész hulladékát. Tavasszal aztán az egészet benővi a fű, a végében még két nagy akácfa is búslakodik. Rajta tömérdek veréb.

Pista irigykedve nézegeti őket. Bezzeg azoknak nincs gondjuk lakásra, otthonra!

Sóhajt egy nagyot, keserveset.

— Hát, fiam, sóhajtással nem segítünk a dolgon, — csóválja fejét Barics Mihály. — Valamit ki kéne találni. Valami okosat. Mielőbb, mert telik az idő.

Ezt Pista is tudja! Csak éppen nem jut az eszébe semmi. Még ahhoz a jószívű ügyvéd úrhoz se mehet el, mert az elutazott.

— Talán a rendőrségre menjek? — kérdi.

Barics nem felel. Erősen szívja pipáját, gondolkodik. Aztán nagyot csap a falábara, valamennyi kitüntetése táncot jár a mellén.

— Nohát, te Pista fiam, ha nem nagyon kényes asszony az anyád.

— Az én anyum? Hogy az kényes volna?

— Hát azért mondom, ha nem nagyon kényes, akkor tudnék valamit. Persze, csak egyelőre, míg jobb nincsen. Mert lakásnak éppen nem lakás. Nem is ház. De meg lehetne benne húzódni, amíg valami segítség nem akad. A holmival együtt. Gondolom, nem lesz olyan sok.

— Hol van, mi az? Merre gondolja Barics bácsi? — Tökmag is úgy lesi a szót, mintha megváltás volna.

Az is! És már számolgatja, hogy erősen leapadt zsebpénzéből mennyi dohány telnék az öreg pipájába!

— Hát nézd fiam, itt ezen az üres házhelyen van egy kalyiba. Fából. Még akkor építették, rótták össze a kőműveseknek, mikor építeni akartak. Aztán abba-maradt. De a kalyiba megvan. Nem nagyon látszik, mert földet, köveket szórtak reá. De ajtaja van. Meg teteje is. Félig a földben, az igaz. Az ablaknyílást már eltömte a sok lom. De azért egy-két napra...

A többi Barics őrmester torkán akadt. Tökmag, mint a bomba robbant fel ültéből, rohant vágatott, amerre Mihály bácsi mutatta. Pista herceg a nyomában. Csakugyan! Ott valami ajtóféle van, kicsit korhadt, rozszant. És amott kéményt is vágott valaki!

Tökmag lihegve érkezett vissza, a Herceg csöndesebben lépegetett.

— Mondja, Barics bácsi, kié ez? Kitől kellene elkérni? Használja valaki?

— Használni használja. Én magam. És még sohasem láttam, hogy akárki más kereskedett volna benne, vagy utána. Mikor nagyon hideg van, hát be-betérek, aztán pihenek egyet, mer az az igazi lábam nem szereti a hideget. Aszondja elege volt belőle az Erdős Kárpátokban. Nohát. Gondoltam, ha nekem jó volt, hát neked is jó lesz, csak az édesanyád, mert hogy az úri dáma volt mégis...

— Ma is az, Barics bácsi. Nincs annál úribb, finomabb asszony a világon. Az én anyum!

— Akkor hát?

— Éppen azért. Mondja Barics bácsi, szólhatok neki? Elhozhatom ide? Megmutathatom? És, hogy köszönjük meg magának? Jaj, mit is mondjak, Istenem!

— Nézzétek, ott jön a Mackó! — mutatott Barics bácsi az útra nagy örömmel, mert így legalább megszabadult a gyerek hálálkodásától.

Mit köszön neki? Szegény embert azért teremtett az Isten, hogy segítsenek egymáson. Legalább is Barics őrmesternek ez volt a véleménye.

— Barics bácsi én most szaladok. Nem várom meg a Mackót. Mondjon neki valamit. A Keszeg is jön majd a Geréb miatt, tudja! És csak nézzék azért! Mert érdekes lesz, biztos. És maradjon errefelé, hogy megtaláljam. Van kulcsa az ajtónak?

— Itt leszek, fiam, nem bánom, máma felmászhatnak a kerítésre is! Csak fuss. Aztán igyekezz vissza, mert sötétedik, villany meg nincsen a palotátokban!

Ifjú Hercegünk futott, rohant. Észre sem vette, hogy mindenki megnézi. Azt sem tudta, hogy azért, mert egész úton éljenez. De valahogy csak szelepet kellett nyitni az örömének. Egy darabig Tökmag is vele rohant, aztán a fejére ütött, nagyot fütttyentett és más irányban futott tovább.

IV.

A pesti verebek elég lármát hallanak. De azért most mégis nagy megbotráncozással nézték azt a néhány embert, akik ilyen éktelen lármával zavarják meg az őszi alkonyatot. Szerencse, hogy ezen a környéken ember csak messzebb lakik, különben azok is megbotráncoztak volna.

— Mindjárt kész az ajtó! — jelentette Mackó éppen most s mert a vaspántot kalapálta, a verebek megbotráncozása nem ok nélkül való.

Keszeg a kötörmeléket lapátolta nagy zajjal és hozzá éktelenül hamisan füttyörészett, ami még nem lett volna olyan nagy baj, ha a Herceg csókája nem kiabál versenyt a füttyszóval. Herceg meg Tökmag a kis kézikocsiról cipelték le a holmit, már csak az apróbbját, mert a nagyját valamennyien hordták. Bogár édesanyja után vitte ki a szemetet. Egészen belepirult a sürgés-forgásba. Egyszer sikítva szaladt ki a kalyibából.

— Pista, jaj, annyi fekete bogár van benn!

— Sebaj, legalább lesz dolga a Gömböcnek! Merre van?

Egyik nagy befőttes üvegből előkerült Pista másik állata a kis sündisznó.

— Na, ennek paradicsomi élete lesz itt, megpukkanhat a sok féregtől, — dörmögte Barics bácsi, de nem hangosan, nehogy az asszonynépet megijessze. Aztán beszólt a kis házba : — Itt a kéménycső, kiegyenesítettem. Estére be lehet fűteni !

— Isten áldja meg őrmester úr ! Jó is lesz, bár itt nincs is valami hideg.

— A sok főd jó meleget tart. Hát sok szerencsét kívánok. Mer nekem most menni kell, még körüljárom a pályát.

Igen ám, meg azért is sietett a derék ember, hogy most munkaközben sietve búcsúzhassék, amikor senki-nek sincs ideje hálálkodásra.

— Tyüha, — nézett az órájára Tökmag, — nekem is menni kell. Apa nyolcra otthon van és látni akarja a dolgozatomat. Egy betű sincs belőle !

Dolgozat ! Hiszen holnapra dolgozatot kellene írni ! A Herceg meghökkenve állt meg a kis szekrény mellett, amit most vitt be a kitakarított kunyhóba. Olyan messze volt most tőle az iskola, mindennapi kötelességek ! Hiszen itt még holnap is annyi lesz a dolog, a padlót kell befedni valamivel, a faldeszkat kijavítani, nem hagyhatja egyedül az édesanyját. De, hogy mulasszon ? Milyen ürüggyel ? Egy világért el nem tudta volna mondani még legkedvesebb tanárának sem, ami velük történt ! Soha !

— Pista, aztán én majd bejelentem, hogy fáj a kezed, azért nem jöhetsz az iskolába — szólt Mackó, mintha kitalálta volna pajtása bánatát, — hiszen vérzik is, nézd megint leesett róla a kötés.

A Herceg egyik deszkában felszakította az ujját, erősen vérzett, de anyu bekötötte.

— Igaz, nem is hazugság, — dörmögte. — Mondd. És a leckét majd elmondjátok.

— El hát ! — ígérték a fiúk. Máskor is így tettek, ha valamelyikük beteg lett. Ilyenkor a többinek becsületbeli kötelessége volt a figyelés, hogy a hiányzónak

MINDJÁRT KÉSZ AZ AJTÓ! — JELENTETTE MACKÓ.

segíthessen. Még Keszeg is lemondott a firkálásról, pedig különben azzal töltötte az iskolai idő nagy részét is. Hogy miért és mit firkált, azt senki sem tudta, a legjobb pajtásai sem. Egyetlen eredménye eddig az volt, hogy kétszer beírták az osztálykönyvbe. És sokkal több hármaskad a bizonyítványában, mint jeles.

Különben is a négy barát közül csak Tökmag tartozott a jeles tanulók csoportjába. Mentegette is magát eleget.

— Nekem se anyám, se testvérem, apának egyetlen öröme vagyok, hát muszáj!

— Nekem is illenék, — dörmögte Pista herceg, de csak úgy magában. Mert a világítás igen drága volt, a fűtés nemkülönben, így bizony megesett, hogy letagadott a leckéből, csak hogy anyut ne búsítsa.

Hogy ezentúl hogy is lesz villany nélkül a kalyibában, arra nem is volt még ideje gondolni!

Mackóval, akinek óriás mancsa olyan ügyes volt, akár a tündérek keze, beillesztették az ajtót, most egyenesen állott, nem is nyikorgott. A zár mellé még lakatpántot szereltek, jó erős csavarral.

— Bajosan törhet be valaki! — büszkélkedett Mackó szuszogva.

— Ugyan mért törnének be hozzánk? — mosolygott Tarjánné szomorúan.

Már nem sírt. Csak akkor hullott egy-két könnye, mikor először lépett be a kis faházba. Be is húzta maga után az ajtót. A fiúkat elfoglalta a munka. Nyugodtan kisírhatta magát anyu. Csak a korhadt, száraz deszkafal, meg Marci, a csóka látták. A madár kedveskedve dörögölte furcsa, nevetséges fejét hozzá. Madárnyelven vigasztalta is. Hogy bele kell nyugodni abba, amin változtatni nem lehet és hinni kell, bízni kell, hogy lesz még jobban is! Tarjánné kisírta magát, megnyugodott. Mire kiment, már ott ragyogott arcán az a csöndes, nyugodt mosolygás, amit a gyerekei úgy szerettek. Az világította be szegény életüket.

A közeli templomban megcsendült az esti harangszó. Nyolc órát jelentett!

Tökmagot már jóval előbb hazaküldték. Keszeg is elindult, mert ők messze laktak, csak Mackó ült le pihenni a régi asztal mellé Tarjánékkal. Bogárnak majd leragadt a szeme, annyit dolgozott.

A Herceg most nézett először alaposan körül az új otthonban. Egyre vidámabb ábrázattal. Aztán nem törődve azzal, hogy Mackó is ott van, látja, anyuja nyakába ugrott.

— Anyu, te egyetlen ! Nézd milyen kedves minden ! Biztos a te kezedtől ! Mert ilyen nincs több !

Anyu mosolyogva hárította el a rajongást. Bög-réket tett az asztalra és mindenkinek teát öntött. Mackó sem kérte magát. Az ő otthona, ha rendes lakás is, nem sokkal gazdagabb berendezésű ennél. Édesapja kovácsmester, a mai idő szerint megcsappant jövedelemmel. Tea, zsíroskenyér, egészen megszokott kitűnő vacsora ! Különben is, ha az ember tizenöt éves, éhes, megdolgozott érte, akkor minden ízlik !

— Bogár, erigyj, feküdj le, az orrod belelóg a bög-rébe ! — szólt rá Pista a hugára.

Bogár félig már alva támolgott be a kis fülkébe, amit anyu drótra fűzött ágytakarókkal választott el. Ott vetette meg a maga ágját is. Elfért Bogár kis pamlagjával együtt. Itt állította fel a kis mosdót, fiókos szekrényt. Azontúl helyet kapott minden más holmijuk. Hiszen olyan kevés maradt !

Csak a nagy aranykeretes tükör nem fért be. Azt más szobamagassághoz méretezték . . . Egyetlen darab a régi jó világból, repedt, mert Pista egyszer a labdáját nekivágta. De így is szép. Még a csepp petróleumlámpa fényénél is ragyog.

— Holnap majd lefűrészelünk a talpából, — ígérte Mackó. Nekik mindenféle szerszámuk volt otthon.

— Eljössz holnap is ?

— Persze. A leckékkel. Most megyek is. Mert apámék le nem fekszenek, míg otthon nem vagyok.

— Köszönöm, édes fiam, magának is, meg a többinek is, hogy olyan hűséges barátai a fiamnak. Isten áldja meg érte !

Bezzeg Mackó kezét csókolt Tarjánénak ! Zavar-
tan, mert a dicsérettől elpirult, de igen nagy tisztelettel.
Milyen finom úri asszony ! Ebben a nagy szegény-
ségben is.

A Herceg kikísérte. Ő is szeretett volna valamit
mondani. De nem tudot. Csak megszorította a barátja
kezét. A telek végéig ment vele, Marci, a csóka, ott
ült a vállán.

Az egyik öreg akácfánál megállt. Felnézett az
égre. Aztán hirtelen nagyot, éleset füttyentett, hogy
Marci ijedtében majd lefordult. Pista megborzolta a
madár fejét és hangosan füttyülve szaladt vissza a
kalyibába.

Le is feküdt mindjárt. Egy darabig még hallotta
Gömböc motoszkálását, ahogy bogárvadászatot tartott.
Elgondolta, hogy mi mindent kéne holnap elvégezni
és kérhet-e anyutól húsz fillért kátránypapírra ? Aztán
elaludt jó mélyen, nyugodtan, mintha a régi lakásban
lettek volna.

V.

A Herceg óvatosan lopakodott előre. Intett Tök-
magnak is, hogy várjon. Éktelen nagy csomagot ci-
peltek. Tökmag egészen kivörösödött bele. A be-
ragasztott ablaknál megálltak hallgatózni.

Nincs itthon senki ! Hála Istennek !

Pista kinyitotta a régi padláslakattal bezárt ajtót.
Ni, igazán milyen enyhe itt a levegő fűtés nélkül is !

— Sokkal jobb, mint nálunk. Ott Ágnes néni
mindig agyonfűt és hiába mondom, hogy egy rendes
cserkész nem megsütni való kalács, ne kényeztessen
agyon, hát gondolod, hogy használ ? És ha kinyitom
az ablakot, hát úgy sóhajt, de úgy ! — Tökmag legyint.
Férfiasságának teljes fölényével.

Marci rikácsolva röpül eléjük. Gömböc is kidöcö-
gött az ágy alól. Egészen gömbölyűre hízott már a
bogárpecsenyén.

Kibontották a csomagot, igen drága kincs volt

benne : kátránypapír, erős drótszögek, sarokkapcsok, amiket még ki kell fényesíteni, de jó erősek. Aztán egy darab celluloidlap, ezzel fedik némelyik autó ablakát. A Herceg ingyen kapta a boltostól.

Tökmag már munkához látott. Maga elé kötötte Tarján néni konyhakötényét, mert Pista így kívánta. A Herceg egészen öreg ruháját szedte magára, ebben Bogár „Folthercegnek” nevezte. Felállt a konyhaszékre és fent kezdte a munkát, kátránypapírral vont be a mennyezetet. Tökmagnak semmilyen szék sem lett volna elég, hogy odáig felérjen, ő hát lent dolgozott. Igen elégedetten. Mert legalább hasznos dolgot csinált.

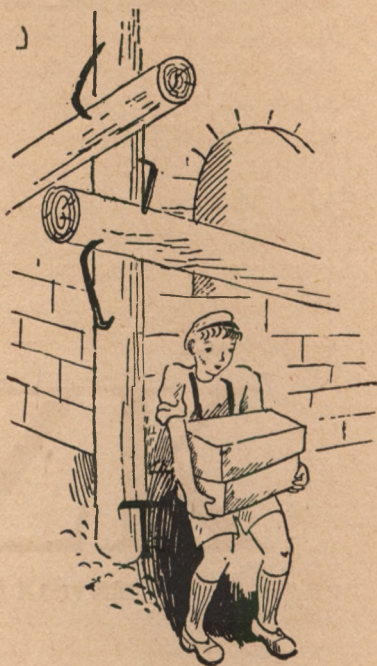
— Érdekes egy ilyen ház! — motyogott Tökmag. — Nem is tudtam, mennyi mindenféle része van! A miénket annyit látom, mégse nézem meg.

— Pedig az még érdekesebb, mert nem kell félni, hogy a nedvesség átüt a falon, — sóhajtott a Herceg. Akire most nehéz lett volna ráismerni, mert még az orrára is jutott kis ragasztó.

— A boltos azt ígérte, hogy ezen a papíron semmi nedvesség sem megy át. Biztos!

— Jó volna, pajtikám, mert anyunak, meg Bogárnak száraz helyen kell aludni! A padlóra is jó bőven tegyél, a pokróc alatt úgyse látszik; milyen finom vagy, Tökmag, hogy elhoztad!

— Nem köll mindig butákat beszélni, — morgott Tökmag. — Különben is, ha akarod tudni, hát az egy öreg cserkészpokróc és . . .

— Megyek vízért, Tökmag, ne morogj! És ne sértegesd a szőnyegünket!

Pista herceg vígan kapta fel a vödröt. Ugyanis új palotájukban elfelejtettek vízvezetéket készíteni és minden csepp vízért a sporttelep házmesteréhez kellett mászkálni. Barics bácsi ajánlotta be őket. De még ez sem lett volna elég, hanem hercegünk mindjárt első látogatásakor meghódította a házmester kisfiát, mégpedig nem saját személyével, hanem a Marci csókával. A gyerek még nem tudott beszélni, de ahogy a madarat meglátta, ujjongott, tapsolt örömeiben.

Hogy közben a csóka is lopott magának egy-két jó falatot, azt mindenki gondolhatja.

Tökmag éppen az utolsó símitásokat végezte az apró szeggel felszegezett ablakocskán, mikor hazajött Tarjánné. Olyan szomorúan, leverten, hogy Tökmag megijedt.

— Beteg a néni? — kérdezte gyorsan és széket tolt oda.

— Nem, fiacskám, csak — csak hiába jártam.

Tökmag lehajtotta fejét. Keze ökölbe szorult. Úgy haragudott, de úgy, hogy az már fájt. Mert Pistától tudta, hogy édesanyja munka után jár. Ha hiába volt, akkor nem kapott munkát. És akkor baj lesz. Nagy baj. Hideg szoba, éhezés, meg más ilyen szörnyűségek, amiket az ilyen jólöltözött gyerekek csak hírből, könyvekből szoktak ismerni. Csakhogy Tökmag cserkész volt, szegényebb pajtásainál sokat látott, hallott már!

— Pista hol van? — kérdezte Tarjánné.

— Vízért ment, néni kérem. És én is megyek most, muszáj már mennem!

— Csak menjen, Lacika.

Tökmag köszönt és kisurrant. Az ajtó előtt megállott, nagyot csapott a levegőbe. Csak azért is! Majd ő megmutatja!

Tarjánné fáradtan ült le, arcát két kezébe temetve. Úgy érezte, itt a vég. Jön a nyomorúság, a koldulás! Vagy az éhezés.

Mert az édesanyáknál nem akkor kezdődik a nyomorúság, mikor le kell tenniök a kalapot, mikor

szokatlan alacsony munkát végez a kezük. Hanem, mikor először nem tudnak kenyeret adni éhes gyerekeknek.

Arra rezzent fel, hogy valaki járkál a lakás előtt. Kopogtak.

— Tessék — szólt halkán. És csaknem egyszerre mondta a belépővel : — Maga az, Barics úr ?

Aztán szótlanul, meghökkenve bámultak egymásra. A belépő egyenruhás rendőr volt. Tarjánné ijedten ugrott fel, az emberek valahogy megszokták, hogy ha rendőr jelentkezik náluk, az csak bajt jelenthet. De úgylátszik a rendőr is mást talált, mint amit várt, csodálkozva kérdezte :

— Kérem, a Barics úr nincs már itt ?

— Nincs, kérem. Most — mi lakunk itt. Tessék leülni, kérem.

— Köszönöm szépen. Itt tetszik lakni ?

Kis István rendőr uram jó emberismerő volt. Az ő életpályáján ez igen szükséges tulajdonság. És emberismerete szerint ez az asszony, meg ez a kalyiba sehogyszem illettek össze ! Sehogyszem. De miután ő most látogatóba jött Barics Mihály őrmesterhez, nem pedig hivatalosan járt, hát nem firtatta tovább a dolgot. Meg is mondta.

— Csak azért kérdem, mert eddig az őrmester úr tanyázott itt. Aztán néha benéztem hozzá melegedni, meg elbeszélgetni. Ő is annál az ezrednél szolgált, amelyiknél magam.

— Hát meleggel most nem igen kínálhatom, biztos úr. Mert még nem fűtöttem be, — mondta Tarjánné igen-igen megkönyebbült szívvel. — De mindjárt befűtök !

— Miattam ne tessék fáradni, — állt fel Kis István, — mert én megyek is. Engedelmet, ha háborgattam.

— Mit mondjak az őrmester úrnak, ha jön ?

— Csak azt, kérem, hogy itt jártam. Kezétcsókó-lom, jónapot kívánok.

Pista herceg útközben találkozott a rendőrrel és bizonyosan azért nézett rá olyan barátságosan, mert

megérezte, milyen tisztelettel köszönt az ő anyujának. Csak azt nem értette, miért csóválja a rendőr a fejét egyre !

Pedig az még akkor is csóválta, mikor este bekopogtatott hozzájuk Barics őrmester és tőle megtudta az üres telek új lakójának történetét.

— Aztán igazán azt gondolja, őrmester úr, hogy azok ott kihúzzák a telet, félig a földben ?

— Mért ne ? Élni köll. Hát úgy él az ember, ahogy lehet. Nagyon derék népek azok !

— Hiszen éppen azért. Tán lehetne nekik valami szükségslakást szerezni. Olcsón.

— És azt miből fizessék ? Hiszen kenyérrevaló is alig van. Látom én, ha nem is mondják. Hagyja csak abba, István, inkább valami munkát lehetne találni annak a szegény, jó asszonynak. Vagy a gyerekek, a Pistának. Erős az, tud dolgozni, én mondom !

Bizony a Hercegnek meg sem fordult a fejében, hogy nemcsak ő nem tud aludni a gondtól, hogyan segíthetne az édesanyján, hanem amiatt ül együtt hajnalig a két hajdani ezredpajtás is.

Kieszelni ugyan hárman együtt sem tudtak annyit, mint . . . . . no de ez később következik.

VI.

Lehullott az első hó. Elég korán és egyelőre csak a gyerekek örültek neki. Mindenütt vígan folyt a hólabdázás, ilyenkor, első hó idején még a nagyobb diákok is leereszkedtek a „gyerekes“ játékhöz és kitombolják magukból a felesleges energiát.

Vasady igazgató úr gyönyörködve nézte fiacskája piros arcát. Épen az előbb jött haza a gyerek, szerencsére csak az öreg házvezetőnő látta, milyen állapotban.

— Havazódtatok ? — kérdezte az igazgató úr, régi dolgokra emlékezvén. — Jól esett a játék a hóban ?

— Nagyon jól, — felelte Tökmag. És igen örvendett, hogy apa nem érdeklődik a játék részletei iránt.

Ugyanis nem szeretett hazudni. De ez esetben muszáj lett volna, mert azt mégsem mondhatta el, mivel töltötték a délutánt. Igaz, az is játék volt, munkának nem nevezhető. Legfeljebb az eredménye igen komoly dolog: két zsák apróbb, nagyobb faforgács, meg széndarab, amit összegyűjtöttek.

Mert, hogy mindjárt eláruljuk: Tökmag úrfi három barátjával együtt egész délután az üres telekre hordott törmelék között kutatott, turkált. Magyarán: szemetet kapart. Görbe dróttal, akár az igazi, ebből élő szemétkaparók. Tökmag nem is próbálta édesapjának megmagyarázni délutáni foglalkozásának tisztes voltát. Kicsit furcsán is hangzott volna a Somlói-úti előkelő villában, a felszolgáló inas előtt. Mert a beszélgetés vacsoránál folyt le.

Szerencsére, apa nem érdeklődött tovább. Tökmag felbátorodott és vacsora után, mikor apa lehajolt, hogy megölelje — igazán még mindig úgy le kellett hajolnia hozzá, — megpróbálkozott:

— Apa, igazán piros volt az arcom? Örültél neki?

— Persze, hogy örültem. Még most is piros!

— Hát akkor légy szíves és add ki az egész hónapi zsebpénzemet! Most az egyszer!

— Szívesen, fiam. Mondtam, hogy bármikor, te magad akartad a részleteket.

— Igen, jobb is. De most kell.

Hogy tiz egész pengő néha milyen szép álmokat tud sügni egy tizenötesztendős ifjúnak, azt Tökmag önmagán tapasztalta. Diadallal lobogtatta, úgy vágatott a szobájába.

— Mit csinál ezzel a sok pénzzel? — kérdezte Ágnes néni, a házvezetőnő. — Csak el ne rontsa a gyomrát!

El sem tudta képzelni, hogy „Lacika“ mást is vehetne, mint cukrot. Az ifjú ember megvetéssel mérte végig, egy hajtásra megitta az estéli tejet és így azonnal meg is szabadult minden felesleges felnőtt jelenlététől. Pedig semmi különös dolgot nem akart. Legalább ő egész rendjénvalónak találta, hogy meleg sportruhájába

bújva, most, késő este, mikor már a villa személyzete is aludni készül, a ház féltett gyermeke kimásszék az ablakon, leereszkedik a veranda oszlopán és aztán fütttyentve Burkusnak, apa nagy kutyájának, vele együtt mássza meg az alacsony kerítést. A kerítés azért volt alacsony, mert Burkus minden kerítést feleslegessé tett. De úgylátszik, most megfeledezett kötelességéről és vígan vágtatott kisebbik gazdája nyomában, a nagy sugárút felé.

A szenespince gazdáját majd a hideg rázta ki ijedtében, mikor este tizkor bezörgettek hozzá. De mindjárt kiderült az arca, ahogy Tökmagot meglátta. Ismerte jól, hiszen ez a ház is az igazgató uré.

— Medve bácsi, — lihegte Tökmag a futástól fulladozva, — itt van tiz pengő. Ezért kérek szenet.

— Szenet? Most? ... Az úrfi? Minek?

— Ne kérdezzen annyit. Az a hadvezér is, akiről ma tanultunk, már nem tudom a nevét, azért vesztette el a csatát, mert mindig fecsegett!

— Igen, de ...

— Hogy maga nem hadvezér, Medve bácsi? Örüljön neki. Legalább nem forog majd a sírjában, mert nem szidják szegény diákok! Akiknek magáról kellene magolni! Szóval itt a pénz. A szenet pedig kis kocsi-jával vigye el korán reggel a sportpálya mögé, arra a nagy üres telekre és öntsék ki a kövek közé. Megértette? A nagy üres telekre, a sportpálya mögé!

Tökmag fütttyentett a Medvéék macskáját hajszoló Burkusnak és elvágtatott.

— Mégis kellene szólni az apjának. Valami nincs rendben a fejében! Milyen kár érte! — töprengett Medve úr még egy óra múlva is. De a felesége, józan, derék asszony, leszidta:

— Te csak ne avatkozz az urak dolgába. Az úrfi fizetett, rendelt, végezd el, amit mondott. A többihez semmi közöd!

Tökmag szerencséjére Medvééknél a néni parancsolt és így másnap Pista herceg ámulva, fejcsóválva rakta zsákjába az érthetetlenül jó, ép és sok szenet,

— ITT VAN TÍZ PENGŐ. EZÉRT KÉREK SZENET.

Tökmag jelenlétében! Akinek ezuttal még pirosabb lett az arca a „játéktól!”

Legpirosabb pedig akkor volt, mikor ártatlan képpel megkérdezte Tarjánnétól:

— Néné kérem, nem tetszik tudni valakit, aki szépen és jól tud foltozni? Ágnes néni, a házvezető-nőnk mindig panaszkodik, hogy annyi a rongyos holmink, nem győzi.

— Talán-talán ideadná nekem is, mit gondol, Lacika?

— Biztosan örülne, ha a néni elvállalná! Ha volna szíves holnap délelőtt mindjárt feljönni érte. Vagy lehozam?

— Isten mentsen meg, fiacskám, majd felmegyek érte. És köszönöm!

— Remélem csak úgy mondta és nem talált ki semmit, — dörmögött Tökmag kicsit fáradtan a szénkereséstől és a harctól, amit Ágnes nénivel vívott, hogy a foltozni valót Pista édesanyja kapja meg.

— De hiszen magam is győzöm, — mondta a néni.

— Nem győzi! Most is rongyos a sibluzom! — kiabált Tökmag és előhozta a csakugyan szálamasan szakadozott ruhadarabot. — És hiába mondja, hogy tegnap még jó volt! Egy ilyen vacak nem tart örökké és nagyon jól meg kell varrni! Meg a többit is! — aztán halkán, hizelegve tette hozzá — és akkor két pohár tejet iszom este!

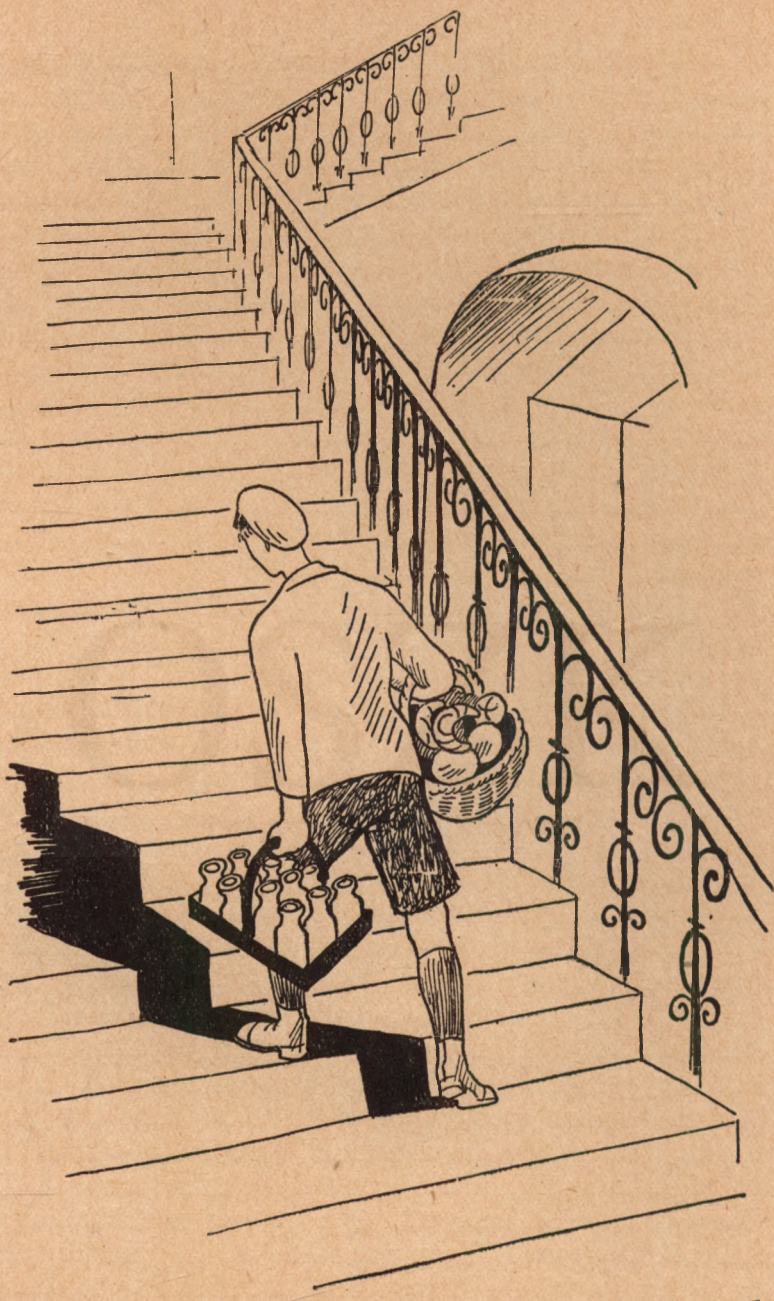
Ez volt a döntő érv. Tarjánné megkapta a varrnivalót. Két hétig telt kenyérre az árából. Két hét pedig nagy idő!

Igen nagy. Három hét meg éppen. A Herceg akkor jött rá, mikor három heti mulasztás után először ment megint iskolába. Minden új volt neki. Kicsit idegen is. Talán azért, mert az egész mostani élete olyan új és szokatlan!

VII.

— Ha egy hosszabb deszkadarabot tudok szerezni, akkor egybeépítem a tetőt, — ábrándozott a Herceg és mindjárt bele is illesztette rajzába a hosszú gerendát.

HERCEG HAJNALBAN FELHORDJA A TEJET
ÉS SÜTEMÉNYT.

— Hát ez mi ? Te Tarján, neked megártott a sok iskolakerülés ! Ügylátszik egészen elszoktál a rendes munkától ! No majd megtanítalak megint ! Holnapra itt legyen megfejtve mind a négy egyenlet, amiről ma szó volt. És a levelezést is leírod ! Hogy ne jusson idő ilyen butaságokra. Ötödikes és babaházakat firkál !

A Hercegnek könnyes lett a szeme. Nem a büntetés-feladattól félt, azt Tökmag segítségével — még ha becsületesen ő maga csinálja is meg — két óra alatt elvégzi. De Farkas tanár úr elvette a szép kis rajzot, amelyen már napok óta dolgozott. Nem itt az iskolában, vagy legalább is csak szünetben. Itt, mióta megint bejárt, olyan nagyon igyekezett dolgozni, figyelni ! Nem tehetett róla, ha mégsem mindig tudta az eszét a tanulásra összpontosítani. Valahogy most fontosabbnak érezte az otthoni gondokat.

Az iskola fontos, életbevágóan fontos. Pista tudta, hogy tanulni, tudni kell. Fegyver az, amivel az élet-harcot vívja majd meg az ember.

De mit csináljon az a diákgyerek, akinek iskolába indulás előtt vizet kell hordani, kályhát tisztítani és teljes két órai munkával maga szerzi meg családjának a mindennapi kenyeret, még pedig szószerint, mert a pék azért ad nekik jó barna rozskenyeret, mert Herceg hajnalban felhordja négy nagy, hatemeletes ház minden lakójának a tejet és süteményt.

És, ha végre eljutott is az iskolába, ezerféle komoly életgond zakatol a fejében. Kapott-e anyu munkát ? Kap-e Bogár, aki olyan vékonyka, elég ebédet az iskolai étkeztetésből ? Hány napig futja még a tüzelőből ? Az öreg gyümölcsáros Róza néni megvárja-e őt, hogy pár ütött narancsot adjon néki, a segítségért ? Az éppen jó uzsonna volna a fiúknak, ha délután eljönnek !

Igen és a rajz, amit Farkas tanár úr zsebrevágott ! Hogy örült neki, alig várta, hogy megmutathassa a fiúknak. Nagyon szépen gondolta el, hogyan fogják megépíteni együtt a kis baromfiólat. Keszeggel ketten alapot ásnak neki, Mackó csinálja a vasalást és Tökmag is segíthet.

Észre se vette, hogy már megint az otthoni dolgokon, gondokon jár az esze és alig hallja, amit a tanár úr magyaráz. Mikor kiszólították a táblához, pillanatokig megfeszített erővel kellett gondolkoznia, hogy kitalálja mit jelent az a sok ákom-bákom a táblán. Így is éppen hogy hármassal szabadult. Dühöngött is érte, azt se bánta volna, ha valaki alaposan elveri.

— Ha anyu megtudja, kisírja azt a gyenge szemét! Mert buta vagyok, rémségesen buta. A magyar dolgozatom is kettes. És a mértani rajzom is hibás. Igaz, hogy akkor éppen a régi házmesterünknek csináltam a lakbéríveket, nem volt időm rendes munkára. De mégis... Vajjon elég lesz-e a petróleum máma, hogy elkészüljek a büntetés-algebrával?

Itt van ni! Fogytán levő petróleum, Bogár megtalpalandó cipője, ezek a dolgok kavarognak a Herceg fejében megint. Nem csoda, hogy amikor tanítás után Sándor Karcsi, az osztály „mitugrásza“ a tanáriba hívja, hát igen, igen rossz lelkiismerettel áll meg osztályfőnöke, Galambos tanár úr előtt.

— Befütenek most a drága Hercegeteknek! — vigyorog Karcsi Keszeg előtt. — Galambos úr feltette a nagy pápaszemét, úgy beszél vele.

A pápaszem sohasem jelentett jót, ezt tudják a fiúk. Keszeg szomorúan hajtja le fejét, keze ökölbe szorul. Ha legalább segíthetne a Hercegnek! De ő maga sem tartozik az osztály díszei közé.

— Tegnap magyarból szekundázott be, ma algebrából! Ez igazán nem megy, — folytatja Karcsi irigykedve. Az irigység nem a szekundának szól, hanem a megbonthatatlan barátságnak, mely a négy barátot összefűzi.

— Mi nem megy? — csattan fel mögötte Tökmag hangja. — Mi nem megy, te mitugrász?

— Hogy a kebelbarátod mindenkől bedacizik és meg fog bukni!

A következő pillanatban Tökmag és Karcsi egyetlen mesebeli szörnyeteggé válik, amely természet-

ellenes hosszúságban inog egy darabig, azután, hogy Karcsinak nem sikerül ledobni a vállára pattant és a hajába kapaszkodó Lacit, a földön hemperegnek tovább.

— Ügy, legalább Tarján néninek lesz megint foltoznivalója, — morog Tökmag, mikor rongyokban lógó kabátujját télikabátja alá teszi. Arca győzelemtől ragyog. Karcsi pedig ismételten megfogadja, hogy ennek a vacak kis Tökmagnak egyszer még megfizet!

A Herceg ott áll félelmes tanára előtt. A beszélgetés egészen egyoldalúan folyik le. A tanár úr kérdez:

— Mondd csak, Tarján, miféle rossz szellem bújt beléd, hogy mindig csak panaszt hallok rólad?

— Farkas tanár úr azt mondja, hogy nemcsak nem tanulsz, de nem is figyelsz. Játszol az óráján.

— A dolgozatod igen gyenge volt.

— Azt mondom, hogy szedd össze magad, mert különben...

Valami gyanús hang hallatszik. Pista felől, aki eddig egészen némán, lehajtott fejjel, mereven állott. Nagyon gyenge, finom hang, de a tanár úr éles füle meghallja. Leveszi pápaszemét. Lassú nyugodt mozdulattal megtörli, zsebre rakja. Kezét Pista vállára teszi.

Csodálatos ereje van egy ilyen mozdulatnak! Az érintésre Hercegünk feje még lejjebb konyul, majd hirtelen felemelkedik és a fiú tanára szemébe néz. Csak egy pillanatra, mintha valami titkos erő kényszerítené rá. Aztán megint lehajlik, szégyenlős mozdulattal, még mélyebbre.

De a szembenézés pillanatában Galambos tanár úr meglátta azt a könnycseppet, mely tanítványa szemében csillogott. Egyetlen könny. Nem is tudott legördülni. Kis gömbölyű tükör, mely minden oldalról tükröz: kifelé is, befelé is. A tanár urat az érdekelte, amit belülről, a fiú lelkéből mutat. Mert ő tudott

olvasni benne! Így, pápaszem nélkül is. Kicsit hallgatott. Azután a szekrényéhez ment, közben hátat kellett fordítani. Azalatt, ha a gyerek akarja, akár meg is törölheti a szemét. Van ideje rá. Senki sem látja. Szégyenkezés nélkül teheti. Ami igen fontos, mert

KARCSINAK NEM SIKERÜL LEDOBNI LACIT.

ezekben a serdülő kamasz fiúkban nagy bajokat okozhat a megszegyenyítés, megsértett lelki szeméremérzés!

— Úgy, itt van ez a könyv, Tarján fiam. Ha elolvastad, visszahozod. Összezsírozni nem muszáj és ha számárfül lesz rajta, hát agyonverlek. Tisztelem az édesanyádat!

Pista kitámolyog a tanáriból. Ő milyen dühös magára! Hogy egyetlen szót se tudott mondani.

Nem köszönte meg se a könyvet, se az anyunak szóló üzenetet. Pedig tudja, hogy Galambos tanár úrnál ez a legnagyobb kitüntetés, akinek könyvet ád, annak nincs mitől félni. Még hozzá útleírást!

— Azt a vacak magyar dolgozatot is újra megcsinálom. Nem osztályzásra, csakhogy lássa, hogy tudom! És Tökmag biztosan megteszi, hogy megmagyarázza a mai algebrát. És úgy fogok tanulni, de úgy....

Az iskolafolyosón igazán nem illik hangosan füttyölni, de szerencsére mindenki hazament már, senki sem szidhatja össze Hercegünket zenei teljesítményéért.

A kapuban persze kicsit ki kell józanodni, ott várja Bogár, sürgős üzenettel, hogy menjen gyorsan Lakatosékhoz felhordani a kisebb csomagokat, mert költöznek. Igen, a kapuban az élet prózája vár, de azért azon keresztül és túl is megmarad valami a lelünkben az örömből, rajongásból, felfokozott munkakedvből, amit a jó iskola, megértő tanár ébreszteni tud.

VIII.

Galambos tanár úr, az iskola tudományos büszkesége, több kiváló tudományos szótár stb., stb. szerkesztője, úgy ül a Bartosék házmesterlakásában, mintha mindétig is ott ült volna. Bartos bácsi, az igen kövér sváb házmester a megtiszteltetéstől alig tud szuszogni, hát csak akadozva mesél: beleizzad már a nagy erőlködésbe, de a tanár nem ismer kegyelmet, mindent tudni akar.

— Aztán házfelügyelő úr?

— Hát ásztán nágyon is sokáig nem fizette a nágyságá és á háziur mondtá nem lehet. És kidopta. Nem nágyon, csák kápubá doptá. És ákkor — igen — ákkor ász á gyerek gyütte és segítette. Á Pistá gyerek. Mer ász ütyes nágyon. Nekem is segítette sokát. Ne tesszen elárulni engem, de csinyáltá nekem házbérvállomások. Mindet. És most is csinyálja.

— Hátha most is idejár még, akkor csak tudja házfelügyelő úr, hogy hol laknak!

— Nem tугya. Mer ő gyön és kérdez köll-e segítés. En mondom igen, ákkorgyön és elvisz, mit köll írni.

— Egyszóval nem tudja nekem megmondani a Tarjánék új címét?

— Nem. Címet nem tугyá. De mutatni, merre ván, ászt tугyá.

— Hát akkor mutassa meg, házfelügyelő úr. Talán magam is eltalálok oda. Csak van arrafelé is rendőr, az segíthet.

A tanár úr elindult abban az irányban, amerről a kapuban üldögélő Bartosné Pistát egy idő óta mindig közeledni látta. Ment, ment és egyszer csak csodálkozva nézett körül. Egészen kiért a házak közül, itt már se utca, se tér, csak üres telkek, no meg amott a nagy sportpálya. Messzebb gyárkémények.

Megállott. Elővette pápaszemét, hogy jobban lásson, mert már erősen sötétedett. A tokját le is ejtette. Már éppen utána hajolt volna, mikor — mintha csak a földből nőtt volna ki! — parányi kutya termett előtte. Felkapta a tokot és két lábra állva átnyújtotta a tanár úrnak.

No nagyot néztek volna az ötödik osztályos fiúk, ha szigorú tanárjukat most látják! Úgy nevetett, de úgy, hogy csupa könny lett a pápaszeme. Hogyne, mikor a csepp fehér kutya komoly, monoklis fejét féloldalt hajtva feléje ágaskodott. Mikor aztán Galambos tanár úr elvette tőle a tokot, hangos csaholással bukfencezett egyet és eltűnt a homályban. Arrafelé, amerről most két emberalak közeledett.

— Kár, hogy elfutott. Bizonyosan valami csavargó kutyája, hiszen szíja se volt — gondolta a tanár úr.

A nagy tudós most az egyszer mégis tévedett. Mert Szutyok úrfi — biztosan kitaláltátok már, hogy ő volt! — mikor Tökmaggal elindult hazulról, még igen szép, új, sárga szíjat viselt, de az első rokon-szenves búvóhelyen lerágta magáról, ahogy az előbbieket is lerágta. Valamennyit. Hogy ez teljesen törvény-

ellenes dolog, azzal ökutyasága nem törődött. Vígán hajkurászott erre, arra, persze mindig valahol kis gazdája közelében. Hiszen olyan boldog volt, hogy megint mellette lehet!

Mert talán eddig is csodálkoztatok már, hogy a történetben Szutyokról eddig egy szó sem esett. Ennek oka az vala, hogy a kutyus ősz elején valami kiskutya-betegséget kapott, sürgősen levitték Nagyihoz a birtokra, ahol sokáig kínlódott, de egy nagyanya mindenkit meggyógyít. Szutykot is. Most hát visszaérkezett boldogan, rakoncátlanul. A hosszú szabadság alatt elszokott mindenféle köteléktől, nem is túrta magán és szegény Tökmag mindenféle furfanggal koldult pénzt Ágnes nénitől, hogy új, meg új vezetőzsinort, szíjat vásároljon a kis haszontalannak.

A közeledő két alakról annyi látszott a sötétben is, hogy egyik magas, erős, a másik kicsi. Láttukra a tanár úr behúzódott a kerítés kiszögellése mellé.

— Bizonyosan csavargók, — gondolta magában, mert hangos füttyszóval közeledtek.

A két alak épen előtte állott meg pihenni és beszélgetésük kicsit meglepte a tudós tanár urat! Már az első hangra felfigyelt!

— Mackó, engedd, hogy most én vigyem, — szolt az egyik „csavargó“.

— Nem lehet, Tökmag, nagyon nehéz!

— De én vinni akarom. Csak azért is!

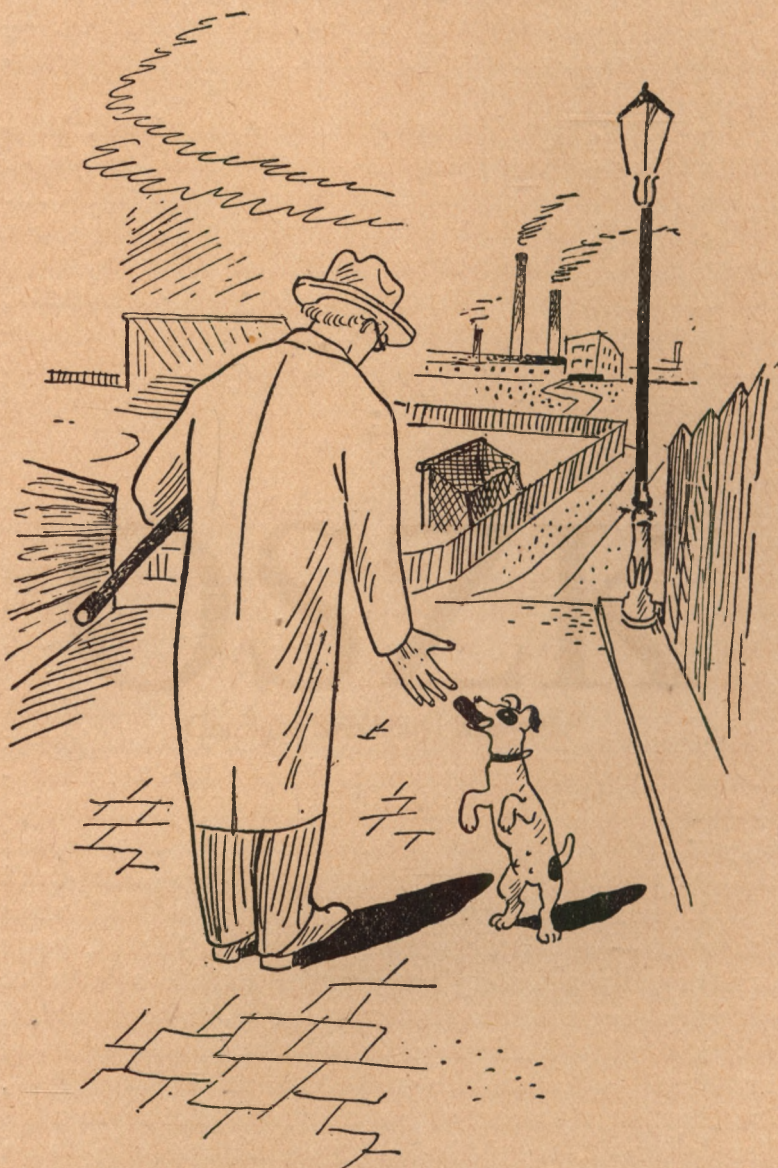
— Ha mondom, hogy nem. No. Annyi vasalást raktam a cseberre, hogy sokáig eltartson. Inkább a Szutyokra figyelj, mindig a lábam alatt tekereg!

— A Szutyok? Már megint a hetedik határban van a zsvány. Te, hogy örül majd a Herceg! Legalább gyűjthetik az esővizet.

— Csak az a butaság, hogy semmit se fogad el ingyen, mindig kitalál valamit, amivel kifizeti az embert.

— Te vagy buta! Az nem fizetés. Csak a Herceg rendes gyerek, még így tanulta az édes apjától, hisz az mérnök!

KÉT LÁBON ÁLLVA ÁTNYUJTOTTA A TANÁR ÚRNAK.

— No attól csak baj, meg adósság maradt rájuk. Ha a Herceg nem volna olyan remek fiú, ...

— Úgy-e, hogy az ? — lelkesedett Tökmag. — Éppen olyan, mint a regényekben. Csak azért is keresz-tülverekszik !

— Igen, igen, de siessünk, mert megfázol, Tök-mag. Odalenn bizonyosan kapunk valami meleget. Furcsa, de a néni mindig tud valamit adni, talán ...

A beszélgetést a beszélgetőkkel együtt elnyelte a nagy gödör. A tanár úr még várt kicsit, aztán, hogy letről csak nevetést, meg Szutyok ugatását hallotta, óvatosan megindult visszafelé. Közben többször meg-rázta tudós fejét és felnézett a csillagosodni kezdő égboltozatra.

* * *

Másnap az ötödik osztályban igen csodálatos dolgok történtek !

1. számú csoda : Tökmag úrfi, rendes polgári nevén Vadasy László ötödik osztályú jeles tanuló és diszpéldány két tárgyából bedacizott. Komolyan. Annak rendje és módja szerint.

2. számú csoda : Farkas tanár úr, közkedvelt néven koszinusz még közkedveltebben és rövidebben : Koszi, elfelejtette számonkérni Tarján Pistától a bün-tetésül kirótt feladatot. És, hogy a csoda egészen teljes legyen, Pista magától jelentkezett vele. Mire Koszi a tegnap beírt szekundát kijavította. Ki-ja-vi-tot-ta !!!

3. számú csoda : Magyar óra után Galambos tanár úr — akiről az a hír járta a fiúk között, hogy tanítás után valamelyik szótárba költözik a lelke és ott várja meg a másnapi magyar óráját, de hogy lakása, otthona és igazi emberi élete volna az iskolán kívül is, arról még soha senki sem hallott az osztályból —, mondom, ez a Galambos tanár úr felszólította óra után Tarján Pistát, hogy délután jöjjön el hozzá a lakására s hozza magával az osztály dolgozatait.

A felszólítás ugyan nem az osztály jelenlétében történt, de Karcsi irigyen kihallgatta és adta tovább

a hírt, a maga vígasztalására megtoldva azzal, hogy bizonyosan szidás, az eddigieknél alaposabb fejmosás vár Tarjánra.

Nem akarom, hogy sokat törjétek a fejeteket, azért sietek megmagyarázni a csodákat!

Hogy Tökmag miért felelt rosszul, azt mindenki megbocsáthatja, ha elgondolja, hogy a fiatal úr titokban egész nap és egész éjjel az édesapja könyvtárát bujta. Valami, a nagybani csirketenyésztésre vonatkozó könyvet keresett. Talált is egyet, ócskát, francia nyelven, most azt fordítgatta nagybuzgón, mitsem törődve díszpéldány-hírének megrongálódásával.

Csak édesapja csodálkozott, hogy fiát eddig a matematikai szakkifejezések érdekelték, most pedig fajtyúkók és fajkakasok francia nevével kínozza ebédnél.

— Farmernek készülsz, Lackó? Pályát változtattál?

— Találtam egy igen érdekes könyvet, apó.

— Helyes, jó ha az ember több irányban művelődik.

A második csoda, Koszi tanár úr szelídsége már titokzatosabb. Megelőzte egy beszélgetés, mely két tanárkolléga között folyt le. A két tanár: Farkas és Galambos. Miután ezt még Karcsi sem merte kilesni, mi se kutassunk utána, hogy mit beszéltek. Annyi bizonyos, hogy a beszélgetés során Tarján Pista neve többször szerepelt.

A harmadik csoda: a füzet-hazahordás egyelőre nem kapott magyarázatot, de annál súlyosabb következményei mutatkoztak.

Hanem erről külön fejezet szól.

IX.

Hercegünk még egyszer végignézett magán, lesimította makrancos haját és becsöngetett. Kicsit dobozott a szíve. Igaz, hogy Galambos tanár úr hangja semmi veszedelmet sem ígért, mikor felszólította, hogy

a dolgozatokat vigye neki haza. De mit tudhatja azt a diákember? Valami mindig van rováson, amiért ki lehetne kapni!

Mikor az ajtó megnyílt előtte, torkán akadt a szépen kieszelt köszönés és úgy bámult az ajtót nyitó jelenségre, mintha még soha se látott volna kisleányt.

Igaz, hogy ez az elbámészkodás Pista hercegnél felnőttebb emberrel is megesett, mikor először került szembe Galambos Klárikával. Mert ilyen nagy kék szemet, göndören szőke haját, mosolygó piros arcot csak meséskönyvekben szokott látni halandó ember fia. Ott is csak a tündéreknél. És csak azoknak lehet ilyen kedves, csengő hangjuk, amilyennel Klárika — családi nevén Katyó — beljebb hívta a sóbálvánnyá vált diákúrfi.

— Tessék, tessék, apuka mindjárt jön.

Hercegünk később hiába próbált visszaemlékezni arra, hogy mit mondott, mit kérdeztek tőle, hol ült, mit evett. Csak valami tündéri kékségre emlékezett, ami beragyogta a szobát és Katyó hangját őrizte a füle.

Később bejött a tanár úr, bizonyosan most érkezett haza, mert kalapot tartott a kezében. Ez a megszokott látvány, kicsit visszahozta a Herceget a földre. A dolgozatokat átadta. És menni készült. Már az ajtónál állott, azt remélve, hogy most majd megfoghatja Klárika kis fehér kezét. Titokban erősen odadörzsölte tenyerét a kabátjához, nehogy valami pizok érje a kisleányét. De a tanár úr megint felébresztette álmodozásából. Ez az ébredés minden álomnál szebbnek tűnt a Herceg szemében:

— Te Tarján, ezentúl mindig te hozod haza a füzeteket!

— Istenem csak gyakrabban volna magyar dolgozat! — sóhajtott a Pista herceg a lépcsőn, minden diákgyerek őrző angyalának őszinte megdöbbenésére.

Még jobban megdöbbenett Keszeg, akinek legújabb és ihletett írója szerint legszebb versét Tarján Pista, a legjobb barát azzal a fitymáló megjegyzéssel dobta vissza, hogy:

— Nem értelek, Keszeg fiam, hogy lehet szépnek látni egy kislányt, aki barna? Ha már tündéri szépségről írsz, az csak szőke lehet, kékszemű és ....

— Csuunya, csuunya, csuunya Herceg, — rikácsolt közbe szegény Marci madár, akit Pista lelkesedésében mértéken felült talált megszorogatni.

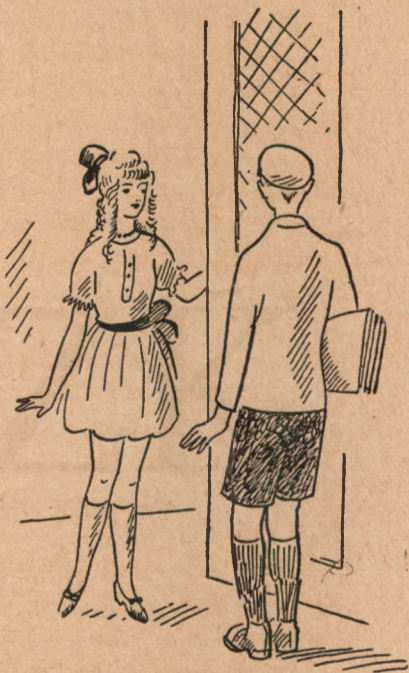
— Igazán nem tudom, hol találkozhattál te ilyen különös szépségű szőke tündérrel, — felelte Keszeg megsértve. És összeszedve legújabb költeményeit, távozni készült.

Hercegünk elpirult. Nemfelelt. Nincs a kincse a világnak, amiért Klárika nevét pajtásai előtt ki mondta volna.

Pedig beszéltek ők leányokról eleget, csaknem mindenkinek volt ideálja, pajtások hugai, néha csak egyszer látott ismerősök. Némelyik pajtásnak látta az ideált, másik regényhősnőnek, kiki a maga egyénisége szerint. Volt, aki egész történeteket talált ki, soha meg nem történeteket, amikben ő maga volt a hős és lovag. Mások éktelenül rossz versekbe öntötték rajongásukat. Keszeg ötfelvonásos versesdrámába kezdett — és folytatta minden órán, tanulmányai rovására.

De szóban vagy írásban mindenki elmondta a maga érzéseit. Hiszen jóformán azért éreztek, hogy elmondhassák!

Pista nem beszélt. Ugyanaz a szemérem, amelyik édesanyjával szemben megbénította, tiltakozott az ellen is, hogy a kislányt pajtásai előtt említse. Csak

Bogárnak beszélt néha Klárikáról, igaz, nem mondta a nevét, de minden mesének, történetnek, amit a kislánynak elmondott, Klárika volt a hősnője.

— Pista herceg, te majdnem olyan szépen tudsz már mesélni, mint a Gabi! — dicsérte Bogár a bátyját.

Ez pedig igen veszedelmes kijelentés volt, aminek majdnem szegény csirkék adták meg az árát!

A csirkék! Igaz, hiszen azokról elfeledtünk beszámolni, pedig az egész bonyodalomnak ők az elindítói.

A dolog úgy kezdődött, hogy Barics bácsi gyönyörű fajcsirkepárt — kakaskát, meg tyúkot — kapott valahonnét. Mit kezdjen vele? Nem sokat törte fejét, hanem foltozás fejében odaajándékozta Tarjánéknak.

A csirkék igen meg voltak elégedve a helyzettel, mert a kis földházban ott sétáltak, kapartak, gunnyasztottak, ahol nekik jól esett. Bogár is örvendett, mert a csirkék a tenyeréből ettek. Tarjánné már nem volt olyan zavartalanul boldog az új lakótársakkal, mert szobatiszta csirkét emberfia még nem látott. Péter és Panni — így nevezték el a csirkepárt — mindenütt ott hagyták nyomaikat. Így aztán Pista herceg elhatározta, hogy külön lakóházat emel a csibéknek, ahol védve is legyenek, de ne is zavarjanak senkit.

A csibeház terve volt az, amit Farkas tanár úr elkobozott. A csibeház terve ütött szeget Galambos tanár úr fejében, annyira, hogy elindult keresni Tarjánékat és közelebbről megismerkedett Pistával; a csibeház és vele kapcsolatos remények fordították Tökmag érdeklődését a baromfitenyésztés felé, szekundákkalzavarva meg eddigi osztályzatai egyhangúságát.

Sok mindent írhatunk tehát a csirkék javára és rovására. De mindenért megszenvedtek alaposan.

Ugyanis a csirkék etetése, gondozása, mióta az új csirkeól Mackó segítségével és Tökmag tudományosan megalapozott utasításai nyomán elkészült, Pista feladata volt. Ragyogott is a kis fapalota, az ifjú pár vidáman éledgett benne. Pontosan kaptak enni-inni.

Mindaddig, amíg Bogár a fenti könnyelmű kijelentést nem tette. Ettől kezdve ugyanis ifjú hercegünk

minden idejét, amit a házi dologtól, kenyérkereső munkától és tanulástól elrabolhatott, irodalmi működésnek szentelte. Írt verset, mesét, párbeszédet, egyetlen műfajt sem vetett meg. Hogy ki volt a történetek hősnője, azt talán felesleges külön megemlíteni!

A versek szaporodtak, a csirkék meg éheztek. Pista megfélekedezett róluk. Pedig szellemi termékeit, a sok teleírt papírlapot, hogy senki meg ne találja, a csirkeólba dugta el. A szalma alá!

És így érte utól a végzet büntető keze! Péter kakas, éhségében minden felkutatott, megtalálta a papirosokat, odahívta életepárját is és ketten szépen gyorsan megették a Herceg összes műveit. Csak egy-két foszlányt hagytak meg belőle. Amiből kis gazdájuk megtudhatta, hogyan méltányolják az irodalmi kísérleteket csirkééknél!

Pista kicsit búsult, kicsit dühöngött, de sok ideje nem maradt reá. Ugyanis csirkééknek megártott az irodalmi élvezet. Mindketten megbetegedtek tőle.

Szerencsére Mackó, a tapasztalt tenyésztő, tudta, mit kell ilyenkor etetni velük. A dolog minden nagyobb baj nélkül ért véget.

És ezzel véget ért Hercegünk kirándulása is az irodalom mezejére. Ha még a csirkék is megbetegsznek tőle!!

— Vajjon ki dughatta azt a sok papírt a csirkeólba? — töprengett Tarjánné. — Hidd el Pistám, valami rossz kölyök lehetett, bizonyosan tanulás helyett jár ilyeneken az esze!

Pista nem felelt. De mint mindig, most is igazat adott az ő anyujának.

KETTEN GYORSAN
MEGETTÉK HERCEG
ÖSSZES MŰVEIT.

Csirkééknek ezentúl nem lehetett panaszra okuk. És Klárika sohasem tudta meg, milyen közel járt ahhoz, hogy muzsaként bejusson az irodalomba.

X.

Hó borított mindent. Pistáék lakását mindennap úgy kellett kilapátolni a hó alól. Már azt a részét, amely a világgal való közlekedést szolgálta. Szerencse, hogy a csirkeólat olyan tökéletesre készítették, a két aprójószágnak nem eshetett a hidegben semmi baja. Marci úrfi meg éppen kitűnően bírta a hideget. Gömböc elásta magát valamerre. csak ritkán bukkant elő. Olyankor nagy cirkuszt rendeztek a madárral, igaz, hogy mindig Marci vereségével végződött a dolog, összeszurkálva, jajgatva menekült a függönytartó drótra.

Az életük most már itt, az új tanyán is rendeződött. Mindeniknek volt dolga elég. A Herceg kelt legkorábban, bizony félhatkor ki kellett bújni az ágyából. Akkor csörögtek végig a tejeskocsik is a városon. Mire lerakodtak, a fiú már helyén volt, vette a hátikosarat és felhordta a tejet, süteményt. Fizetségül kenyeret, meg egész napra való tejet vitt haza. Olyan mindennapi jó érzés volt, alig tizenöt éves fejjel ételt, megszerezte kenyeret hordani övéinek!

Mire Pista ebből a munkából hazatért, már anyu és Bogár is talpon voltak. Kitakarítottak, a reggelit mindig együtt, tiszta szobácskában, terített asztalnál ették meg. Ezt anyu el nem engedte! A többi étkezésnél is abrosz került az asztalra és tiszta edény. Enni pedig úgy kellett a gyerekeknek, mintha most is ötszobás lakásban, szobaleány szolgálná ki őket!

Reggeli után a két gyerek elindult az iskolába, Pista kis kerülővel, mert előbb az öreg Róza néninek segített cókókját kihordani a gyümölcsáruló helyre. Ha volt ideje, még a tüzet is meggyújtotta a gesztenyesütő kemencében. A kapott gyümölcs, gesztenye éppen jó volt Bogárnak uzsonnára.

Tarjánné is munkához látott. Volt most már egy-két hely, ahova állandóan varrni járt, no meg otthon is akadt munka, főzés, mosás. Hogy fájt a szíve, amiért Pista többet dolgozik nála! Titokban, hogy egyik fiú se tudja, még a vasalást is elvállalta Vadasyéknál. Semmi munkát sem restelt, csak hogy a gyerekeknek ennivalójuk, tüzelőjük elég legyen. Hát még a ruha gond! Azt Kis István rendőr uram nélkül, talán meg se tudta volna oldani. De a derék rendőr a kerületi szegénygondozóból szerzett ruhát, kabátot, cipőt a gyerekeknek. Ő intézte el azt is, hogy a lakásukban nem háborgatták őket.

— Olyan rend, tisztaság van itt, — mondta a rendőr, — hogy megnézhetik az urak! Sok úri lakásban nincs ilyen egészséges, jó levegő. Hát mit okoskodnak?

Aztán nem is okoskodott senki, békében hagyták Tarjánékat, akik így lakbért sem fizettek, mert a telek tulajdonosa valahol külföldön mászkált és igazán nem gondolt arra, hogy ott a törmelékrakás alatt, ottfeledett fakunyhóban emberek húzódnak meg a tél nyomorúsága és nincstelensége elől.

Kevés ember is tudta, hogy ott élnek. Még ahol Tarjánné dolgozott is, ott sem mondta meg, hol laknak. Maga ment a munkáért és Pistát küldte el időnként érdeklődni.

Az iskolában a három pajtáson kívül a Herceg senkinek sem mondta meg, hol élnek, laknak. Amit meg Galambos tanár úr megtudott, megtartotta magának. Sok mindent tudott ő az apró emberekről, akik keze alatt nőttek emberré, ahogy a jó tanárnak, nevelőnek tudni is kell. De beszélni igen ritkán beszélt róluk. Csak olyan esetekben, amikor tévedést, félreértést kellett helyrehozni. Mint például Farkas tanár és a csirkeöl tervének elkobzási esete. De azért senki sem vehette észre, hogy Pistáról való véleménye megváltozott volna. A füzethazahordásról sem esett több szó, akárhogy fülelt, leskelődött is Karcsi barátunk, aki különben halálos elkeseredéssel tapasztalta, hogy Galambos tanár úrnál minden próbálkozása kárbavész.

Mikor leghízelgőbb udvariassággal ugrott, hogy ajtót nyisson neki, a tanár úr meg sem látta. Ha leejtett ceruzáért nyaka kockáztatásával rohant, a tanár úr csak ennyit mondott :

— Te fiú, te még magasra jutsz ezzel az ügyeskedéssel.

Azután, hogy Karcsi diadalmas tekintettel nézett végig társain, csöndesen egészítette ki a dicséretet :

— Úgy tudsz csúszni-mászni, még kókuszszedő majom is lehet belőled.

Az osztálynak nem sok ideje maradt a kárörvendő mosolygásra, mert a következő felelés mindenkit igénybevett. De Karcsit ezentúl nem vette komolyan senki. És hinné-e valaki, hogy a nagy háborúnak, amely a „sárgák és szürkék“ történetében véres betűkkel van feljegyezve, mégis Karcsi volt a közvetett okozója ?

XI.

Sándor Karcsi az egész osztály osztatlan utálatát élvezte. Persze, hogy ez nem volt egészen igazságos dolog, de hát kamaszkorban az ifjúság a szeretetet is, a gyűlöletet is eltúlozza. Igaz, hogy Karcsiban igen sok ellenszenves tulajdonság egyesült, de talán szeretettel, türelemmel sokat le lehetett volna faragni belőlük.

Még Mackó rendíthetetlen nyugalma tartott ki mellette legtovább, de az utóbbi időben ő is elfordult tőle. Keszegnek pedig viszketett a tenyere, ahányszor csak megpillantotta.

Igy aztán Karcsi jóformán kiközösítve élt az osztályban. Tudták róla, hogy besúgó, hízelgő, hazug és dicsekvő.

Azt persze nem tudták, hogy anya nélkül nőtt fel, gyenge, beteges nagynéni nevelte, aki mindent ráhagyott, a nagybácsi túlzott szigorúsága pedig csaknem rákényszerítette a hazugságra.

Nem akarjuk mentegetni Karcsi úrfit. De az igaz-

ság igazság marad, ugy-e ? Mert rossznak egy ember sem születik !

Miután saját társai között nem akadt barátja, másutt keresett híveket. Az ellenségnél ! Az iskolájukról sárgáknak nevezett polgáristáknál.

Persze, hogy ezt gondosan titkolta ! Hiszen akkor többi szép címeihez még az „áruló“ nevet is megkaphatta volna. Titokban találkozott velük. Ha a szürkékel, a gimnázistákkal akadt összetűzésük, akkor Karcsi óvatosan meglógott. Különben pedig nagy szájával csaknem vezéri állást vívott ki náluk. És, hogy ezt megerősítse, az volt minden vágya, törekvése !

Nagyon haragudott a Hercegre és társaira, mert ők a kerítésről ingyen nézhették a sportversenyeket !

Most ugyan tél volt, a sportversenyek szüneteltek, de Karcsi elérkezettnek látta az időt, hogy népszerűségét valami pompás multság rendezésével megerősítse.

Sokat csavargott erre-arra, hogy alkalmas helyet találjon. Így jutott eszébe a nagy sportpálya, amelyet most, téli időben hó és csönd borított. Igaz, hogy a felügyelő most is ott lakott, de annak a házát, kertjét kerítés választotta el a pályától. Azonkívül a pálya olyan nagy, hogy mikor így, magas hó fedi, az egyik végeről alig látni, ami a másikon történik.

Pompás hely ! Nagyszerű hely ! Karcsi megújult kedvvel került haza jó későn, megtépett ruhával, mert a sportpálya kerítését felül, az ingyen közönségre való tekintettel, hegyes szögekkel látták el.

Másnap aztán még négy fiút vitt magával terepszemlére. Alkonyattájt, amikor nemigen zavarhatta meg őket senki.

— Mondom nektek — szónokolt Karcsi az úton — hogy annál nagyszerűbb helyet nem is találhatunk. Egész hóvárat lehet építeni és barlangokat, meg mindent. Akár az Északi sarkon ! Ha ilyen hideg marad, hetekig eltart a vár és senki ránk nem találhat. Még cigarettázni is lehet, kártyát meg majd én hozok.

Aki kicsit járatos az iskolák szabályzatában,

tudja, hogy mindkét szórakozást erősen tiltják. De Karcsi ilyesmivel — már, amikor nem kellett fedezéstől félnie — nem törődött.

— És bizonyos, hogy senki sem jár arra ?

— Senki ! Megfigyeltem, ó, régóta figyelem már !

Ez ugyan nem volt igaz, de megnyugtatta a négy polgáristát.

Most már óvatosabban másztak át a kerítésen, Karcsi hozott magával vastag pokrócot, azt dobták a szegesdrótra és így lendültek át.

— Itt hátul is kell valami ajtónak lenni, azt majd kinyitjuk és a többiek ott jöhetnek be, — buzgókodott Karcsi.

Hát ez igazán pompás hely volt. Ott állott a labdarúgáshoz szükséges kapu, most persze háló nélkül, köréje lehet építeni a hóvárat. Mindjárt ki is mérték a helyet.

— Én majd hozok egy kis kályhát, — jelentette egyik „sárga“.

— Helyes, akkor kéményt is építünk, ott mindjárt a cigarettafüst is elszállhat.

— Fát mindenki hoz magával. Meg ennivalót is, hogy felavatóünnepet rendezhessünk !

— A „szürkék“ megpukkadnak, ha megtudják, hogy milyen jó játékot találtunk !

— Hát pukkadjanak — felelte Karcsi sötéten.

Most a kerítés mellett haladtak, a hátsó kis ajtót keresték. Egyszer csak valami nesz hallatszott. A négy fiú hirtelen lehasalt a hóba. Jól megbujtak, mert a hó, meg a hold csaknem nappali világosságot terjesztett már.

A kis ajtó megnyílt és a Herceg lépett be rajta. Nem volt ebben semmi szokatlan. Mindig erre járt vízért a felügyelőékhez. Közelebb volt, mintha meg kellett volna kerülni az egész pályát. De a négy fiú mégis úgy nézte, mintha kísértetet látna.

— Ez minket les ! — Súgta Karcsi a szomszédjának.

— Ellássuk ? — Kérdezte a másik és már emelkedett.

Karcsi lefogta. Semmi kedve sem volt hozzá, hogy Pista a „sárgák“ társaságában lássa. Fájó szívvel lemondott a „megbüntetéséről“ is.

— Inkább nézzük meg, mit akar !

Pista herceg mit sem sejtve ment be a felügyelőékhez, jó ideig bent is maradt. Mindig akadt ott segíteni való. Aztán teli vödörrel jött vissza.

A négy fiú azalatt kisurrant a kiskapun, amit a herceg rövid időre nyitva hagyott maga után. Hiszen nem volt itt, ilyenkor, télidőben semmi ellopni való.

— Mit akar ezzel a vízzel ? — tanakodott Karcsi, aki a többiekkel együtt kívül leste a visszatérőt.

Bámulva látták, hogyan ereszkedik le a mély gödörbe, mely a háztelket jelezte.

— Mit kereshet itten ? — Töprengett Karcsi.

Talán nem törődtek volna többet a magányos fiúval, ha Marci bajt nem csinál. Ott gubbasztott most is Pista zubbonya alatt, de ahogy a gödörbe értek, kidugta fejét, meglátta a hóban kapingáló kakast. Nagy ellenségek valának ők, hát Marci éktelen rikácsolással köszöntötte ellenfelét :

— Péter csuuunya, Péter sárrrga, Péter !

A polgáristák egyikét is Péternek hívták. Azt hitte, hogy őt csúfolják s mert a madarat nem láthatta, hát a Hercegre haragudott meg, azt hívén, hogy ő kiabál.

— Elhallgatsz ? — kiáltotta és hatalmas hócsmót kapva fel, Pistához vágta.

Az meg azt hitte, hogy valami kísértet játszik vele, hiszen előbb még senkit sem látott. Kezében a vödör, nyakán a rikácsoló madár. Néhány ugrással az ajtónál termett, beugrott rajta és becsukta maga mögött.

— Elbújt ! A gyáva „szürke“ elbújt ! — Kiáltoztak most már versenyt a sárgák és nem törődtek Karcsival. Egymásután villámgyorsan gyúrták a hógolyókat és megkezdték az ostromot. Az ajtó csak puffogott, de az ablak egy-kettőre betört, a másik meg beszakadt. Sikoltás, kiabálás hallatszott és mikor az ajtóban megjelent Tarjánné, a három fiú ijedten

eszmélt rá, hogy itt valami bolondot csináltak. Ahogy bírta a lábuk, világga futottak. Hárman. Mert Karcsi már a csata elején elinált!

Mackó mindennap benézett Pistáékhoz. Most is beállított. És dühösen hallgatta végig a történetet.

— Bizonyos, hogy a sárgák voltak? — Kérdezte csendesen.

— Bizonyos. Az egyiket meg is ismertem, a hídnál lakik, egy szabónak a fia.

— Mi juthatott eszükbe, hogy idejöttek? Verekedtél velük? Bántottad őket valaha?

— Csak annyit, amennyit te. Haragusznak, mert Barics bácsi nem tűri őket a kerítésen. Azt hiszem, most is inkább a sportpályán kereskedtek, nem engem lestek. Én csak az útjukba akadtam.

— Úgy? Hát én majd végére járok a dolognak. Most pedig beragasztjuk az ablakot, majd holnap kerítek üveget. Nem baj, ha nem egy darab az egész.

— Köszönöm, Mackó. Te mindig segítesz. Anyu is mondja.

— Nono. Nem esett baja a csatánál? Hát a Bogárnak?

— Az még nem volt itthon. Anyu meg olyan, mint egy hősnő. Kiállt az ajtóba, attól futottak meg a zsványok.

— Hát majd megfuttatjuk őket még jobban is.

Mackó munkához látott. Amúgy igazi cserkész-módra. Mert az volt ő szívvel-lélekkel.

Igaz, hogy az úton azóta már szekerek, autók is jártak, de nem sok, mert errefelé kicsi a forgalom. Különösen este. Mackó kis lámpásával végigballagott az úton, le és fel is. Persze, hogy megtalálta a fiúk lábnyomát. A Hercegtől tudta, hogy éppen vízért járt, mikor a sárgák meglepték. De azt is látta, hogy itt több lábnyom szerepel. Mégpedig nemcsak az úton, hanem a kapun keresztül is többen jöttek ki. Megtalálta a helyet, ahol bemásztak és maga is ott mászott be. Mikor bent volt, hamar kiderítette, hogy itt vala-

PÉTER CSUUUNYA, PÉTER SÁRRRGA, PÉTER!

mire készültek. Levert kis karókat talált, felhalmozott havat és egy elejtett ceruzát.

A ceruzán Sándor Karcsi nevét !

Mackót az osztályban mindenki szerette. Nem a nagy esze, hanem csöndes nyugalma, józansága, örökösen segítő keze miatt. Ész is volt a nagy fejében, csakhogy az lassan járt. Igaz, hogy akkor aztán alaposan elvégezte a dolgát !

Most is. Egész éjjel keveset aludt. Csak hajnal felé szunnyadt el. Ökölbe szorított kézzel. Ami nem sok jót jósolt azoknak, akikre az a vasmarkú fiú haragszik !

XII.

— Gyávák és buták vagytok ! — Mérgelődött Karcsi. — Olyan pompás szórakozás lett volna a sportpályán, kitűnő buvóhely !

— Láttuk. Hiszen most is meglesett az a szürke !

— Nem lesett. Már tudom, mit akart ott. Ott lakik, mint valami vakondok, az anyjával. Finom népek lehetnek ! Földetlakó Herceg úr ! Vízért jár, mert még vízvezetékük sincsen abban a lyukban. Ha másik oldalról kerülünk a pályának, soha meg nem lát. És vízért is csak este meg reggel megy.

A sárgák haboztak. Igazán pompás dolognak ígérkezett az a hóvár a tiltott, de ilyenkor üres területen. Karcsiban meg lehetett bízni, hogy más mulatságról is gondoskodik majd.

— És ha mégis lesnek reánk ?

— Sokan megyünk, akkor nem lehet baj.

Hát igen, ez a legjobb módszer. Sok lúd disznót győz, mondja a közmondás. Karcsi kitűnő hadvezérnek bizonyult, mikor ezt a tanácsot adta, csak azt a hibát követte el, ami már nála nagyobb vezéreket is megbuktatott : azt hitte, csak neki van esze, az ellenfélnek nincsen. És hiúsága nagyobb volt gyávaságánál is.

Igy történt, hogy a sportpálya körül másnap csodálatos események történtek !

A sárgák csapata — igazán jókora csapat! — a város felőli oldalon közeledett. Persze, nem egyszerre érkeztek, hanem egyenként, meg párosával és csak sötétben egyesültek. Mindenik hozott magával valami világítószerszámot, zseblámpást, gyertyát stb. Mert a hóvár építésénél szükség lesz erre is. És jó sok ennivalót.

Nagy csodálkozásukra a kis kaput nyitva találták. Óvatosan kémleltek be rajta, de sehol semmi veszedelmet sem láttak. Tegnap nyomukat belepte a frissen hullott hó. Új nyomot nem találtak, tehát ma délután még egy lélek sem járt erre.

Mikor az egész csapat benn volt már, Karcsi becsukta a kis kaput és a rajta talált kulccsal be is zárta.

Azután nekiálltak, hogy a felügyelő háza felőli oldalon a tegnap elkezdett hősáncot még magasabbra hányják. Hogy ez nem történt egészen csöndben, azt mindenki elképzelheti. De ugyan kitől tartottak volna itt, késő alkonyatkor, az elhagyott sportpályán, bezárt kapu mögött? Kinek akad itt ilyenkor keresnivalója?

Úgy látszik, mégis akadt!

Mert a sportpálya másik oldalánál is erősen nyüzsgő valami a hóban. Mintha hangyák járnának ott igen csöndesen és zajtalanul. Ott is van vezér, még pedig igen eszes és óvatos. Ezt Karcsi úrfi kihagyta számításából.

A szürkék azok. Mackó, meg Tökmag vezetik őket és ami legfontosabb, a sportpálya felügyelőjének az öccse is köztük van, kezében a másik, nagykapu kulcsával!

A hősánc egyre emelkedik, nagy örömeire Karcsinak, aki azt hiszi, hogy ez tökéletes védelmet nyújt nekik avatatlan szemek elől.

— Hogy ez milyen buta! — Dörmögi Mackó Tökmag fülébe! — Hiszen akkora lármát csapnak, hogy akár körülkeríthetjük őket, észre sem veszik!

Úgy is történik a dolog. A haditervet Tökmag csinálta, becsületére válik! Jellemző leírása: többet ésszel, de jó az erő is! Csak azért is!!

A sárgák észre sem veszik, hogy a hósánc mögül egy, két, majd egész csapat idegen fiú surran elő, akik közéjük vegyülve, búzgón segítenek magasabbra dobálni a havat és így semmi gyanút sem keltenek. Az elhelyezkedés most a következő: jóformán minden sárga mellett ott dolgozik egy szürke. Igaz, hogy utóbbiak kevesebben vannak, de a meglepetés bénító erejére is számítanak.

Egyszercsak megkondul az estéli harangszó.

— Fiúk, pihenés, — szól Karcsi és a csöndben messzire hallatszik a szava, — akinek van cigarettája, rágyujthat, akinek nincs, annak én adok.

A sárgák vad iramban rohannak vezérük felé és ebben a pillanatban éles füttyszó hallatszik. A következőkben pedig csaknem minden sárga nyakában ott terem egy szürke! Úgy pattantak fel rájuk, mintha paripák volnának. Persze, nem valami nyugodalmas ülés esik ezeken a lovacskákon, rúgnak, kapálnak, némelyiknek sikerül is lerázni magáról az ellenséget, de nagy része maga kerül közeli érintkezésbe a hóval puhított anyafölddel. Nem törik semmije, legfeljebb az orra vére indul el, amiről azt mondják, hogy tisztítja az agyat.

Ahol pedig veszedelmessé válik a verekedés, ott terem Tökmag és ellenállhatatlan dzsiu-dzsicu tudományával segít. Mackó is megteszi a magáét, olyan nyugalommal püföli a sárgákat, mint valami cséphadarógép. Mikor pedig Karcsihoz érkezik, különös gyönyörűséggel kapja fel és nehogy megüsse magát a kedves, a magas hóbucka kellős közepébe vágja.

Mire onnan kievickél, a harcnak vége. Az ellenség tökéletesen legyőzetett. Megkötözve állanak sorban. Ez a megkötözés jóformán csak szimbólikus, mert a vékony spárgát akármelyikük is könnyedén el tudná szakítani, de hát itt a diákbecsület parancsol.

Ugyanis ősi szokás a sárgák és szürkék között, — a harc azóta tart közöttük, mióta a két iskolát egymás közelében felépítették, — hogy akit háromszor földhözvágna, az félreáll és legyőzöttnek számít.

Megköthetik, elvezethetik, nem ellenkezik, különben sokkal súlyosabb büntetés : az indiánkikötés vár reá. És verekedésben legyőzetni tisztességes dolog, mert ma nekem, holnap neked ! De a kikötés megbélyegez és legalább egy hónapra kiközösíti az illetőt minden közös szórakozásból.

A sárgák hát becsületesen, persze dühösen és nem éppen irodalmi stílussal morogva állanak sorban. Tökmag lihegve járja sorra őket, hogy a jelképes madzagot kezükre kösse. Ezt a diadalt el nem engedné a gyerek ! Már a sor végén van, hátra arcot vezényel. Tán életében sem volt ilyen büszke ! Egy egész, igazi hadsereget győztek el és olyan békefeltételeket diktálhatnak a sárgáknak, amilyent akarnak !

Kicsit muszáj pihenni, mert a verekedésben olyan melege lett, hogy szuszogni is alig tud.

Leül pihenni a hókupac alacsony oldalára.

Ebben a pillanatban hosszú árnyék surran elő a kupac mögül. Egyenesen Tökmagnak ront és a gyanútlan gyereket levegőbe kapva, belevágja a hóba, még bele is nyomja ! Ahogy az előbb őt ! Csakhogy ő hatalmas, erős fiú, Tökmag kicsi, vézna, fáradt is nagyon, itt mitsem segít híres japáni tudománya, annyi ereje sincs, hogy kiverelkedjék a hórakásból. Ahogy Karcsi belevágta, úgy marad ott, arccal a hóba temetve. A kegyetlen ellenfél pedig minden szabály ellenére újabb és újabb hógömböket dobál rá, olyan csúnya dühvel, ami egész arcát eltorzítja.

A hócsatának nincs lármája, Karcsi nyugodtan betemetheti Tökmagot, senki sem hallja, hiszen a többiek már messze, a kerítésnél járnak. Szutykot meg otthon hagyta bezárva. Karcsi odébb oson, boszszúját kielégítette, az egész háborúból elég volt neki, jó, hogy a kiskapu kulcsa nála van, arra kiosonhat észrevétlenül. Egy lélek sem látja. Holnap akár azt is letagadhatja társai előtt, hogy itt volt !

Ember nem látja Karcsi alattomos szökését, de látja más ! Embernél sokkal éberebb valaki ! És

hangos, éles rikácsolására valamennyi szürke rohanva közeledik.

Marci az, a Herceg madara, amelyik ott gunygyaszt a kerítésen, ahová őrneket ültettek fel. Itt, ezen a kapun, ahol ő öröklik, emberfia ki nem mehet a Herceg beleegyezése nélkül.

Karcsit körülveszik, lefogják, most már minden kímélet és lovagiasság nélkül. De Marci még most sem hallgat el, kiabál, rikácsol és szárnyával csapkod.

— Az a madár bajt érez! Marci, mi az? Keresd madaram, keresd! — mondja neki a Herceg.

Marci csak erre várt. Villámgyorsan csap le a hókupacra és csőrével kaparni kezd.

Mackó már ott van mellette. Hamarosan megtalálja Tökmagot és vasmarokkal emeli ki. Letisztogatja, dörzsöli, addig, míg az ájult gyerek magához tér.

— Ti végezzetek ezzel itt, — szól oda Mackó a többieknek. — Kikötés neki! Én hazaviszem Tökmagot.

— Előbb hozzánk vigyük, — ajánlja a Herceg és úgy is történik.

A meleg tea, dörzsölés, pihenés hamar talpraállítja a szívós kis Tökmagot. Vállán Marci madárral, lelkesen meséli a harc lefolyását Bogárnak. Tarjánné fejét csóválja.

— Mi lesz ebből, ha a tanár urak megtudják?

— Nem tudják meg, néni kérem. A sárgák is egészen rendes gyerekek, csak az a baj, hogy más iskolába járnak és azért muszáj velük verekedni!

Ezt a diáklógikát Tarjánné ugyan nem érti, de megérti, hogy áruló nem akad a fiúk között és így a híres harc nem kerülhet tanári megítélés elé.

XIII.

A sportpálya ezalatt ítélőteremmé alakult. A fiúk nem érzik a hideget, fáradságot, mindenik — akár sárgának, akár szürkének vallja magát, — lelke

MACKÓ LETISZTOGATJA AZ ÁJULT GYEREKET.

mélyéig meg van döbbenve. Karcsi úgy áll középben, mint a kiközösített.

— Bíróválasztás! — szólal meg Keszeg mély hangja.

Gyorsan megtörténik. A szürkék őt választják, a sárgák meg egy Nagy Dénes nevű fiút, jeles tanulót.

A két bíró Karcsi elé áll. A vallatás rövid. Karcsi semmire se felel, minden kérdésre bólint, csak a végén kapja fel a fejét, mikor Dénes azt kérdezi:

— Elismered, hogy saját osztálytársadat temetted a hóba?

— Elismerem!

— Miért?

— Mert... mert... — Karcsi hangja dühös sírásba fúl. A fiúk megvetően fordulnak el tőle. Ha eddig még éreztek is valami szánalmat iránta, — hiszen a kikötés borzasztó szégyen és mással is megesik, hogy dühében lovagiatlanságot csinál! — most mindenki lenézi. Aki hibát csinált, bűnhődjön érte. De bógni! Ennyi pajtás előtt!

— Kikötésre ítélünk. Helybenhagyjátok? — halatszik Keszeg szava. A megilletődéstől még mélyebb a hangja, mint máskor.

— Helybenhagyjuk! — zúg végig a soron.

— Karót, kötelet! — hangzik a szokásos mondás.

Karónak jó a labdarúgó „kapu” oszlopa. Kötél mindig akad a fiúk zsebében. Karcsit a két bíró odavezeti, — nem érintik meg, csak a kabátujját, — és megkötik. Nem fájdalmas dolog ez. Több annál. Hallatlan szégyen! A fiúk tudják, hogy utoljára négy évvel ezelőtt ítéltek kikötésre egy fiút, aki lopott. Társait lopta meg szükség nélkül.

Eddig még itt-ott égett egy-egy kis lámpa. Most valamennyit eloltják. A hold úgyis világít, meg a hó.

Következik az ítélet legszomorúbb része. A fiúk sorban elhaladnak Karcsi előtt és aki eléje ér, megáll, dobbant, aztán elfordított fejjel megy odébb.

A két bíró lábával egyre dobog. Úgy hangzik, mint tompa dobolás.

Ritmusa az indiánok temetésre szóló dobjának ritmusa.

A kis kaput kinyitották. Aki szomorú dolgát elvégezte, csöndesen kimegy. Utoljára már csak a két bíró van ott az elítélttel. Eloldozzák a madzagot, kétfelől örködve a kapuig kísérik. Ott előre engedik. Mehet, ahova akar.

A két bíró kezét fog. Becsületes békekötés pecsétje ez a kézszorítás. Harcoltak, ma egyik győzött, lehet, hogy a következő harcban a másik fog. Gyűlölködés azért egyik csapat szívében sincs. Diákok, pajtások, akikben ott él az ember minden szép erénye és apró hibája.

Akiben pedig a hiba túlteng, jellembe vág, azt kitaszítják maguk közül! Ők maguk, a felnőttek beavatkozása, segítsége nélkül.

Ó, azért Karcsi ezentúl is ott ülhet velük; ha bajba jut, segítenek rajta, súgnak is neki, csak éppen barátnak nem választja többé senki. És egy hónapig — iszonyú nagy idő a rövid iskolai életben! — semmiféle közös mulatságban része nem lehet.

Ha megjavulna? Megeshetik. Történnek csodák. Akkor újra befogadják maguk közé. Senki sem emlegeti többé a multat. Csakhogy ahhoz sok és erős próbatételt kell kiállania.

* * *

Karcsi másnap nem jött iskolába. Harmadnap sem. Úgy látszik, szégyelte magát, vagy beteget jelentett. Az is lehet, hogy igazán megfázott, akár Tökmag. Az még mindig az ágyat őrzi hatalmas náthával, és ragyogó arccal. Mert délelőtt a Marci mulattatja, délután meg alig férnek szobájába a fiúk.

— Te! Lackó! Nem is tudtam, hogy ennyire szeretnek a pajtásaid, — mondja az édesapja.

— En se tudtam, apó! Úgy-e helyes fiúk?

— Azok! Csak némelyik tisztább és rendesebb lehetne!

— Gondolod, apó, hogy mindenik ilyen szép villában lakik és ketten gondozzák, mint engem?

Az igazgató nyel egyet. Nem felel. Érzi, hogy fiának igaza van. Délután pedig óriási tál süteményt, meg gyümölcsöt küldet be a fiúknak. Kap is olyan éljenzést, amilyent még soha, semmiféle gyűlésen.

Karcsiról nem beszélnek. A Herceg négyszemközt elmondta Tökmagnak, hogy az ítélet végrehajtatott. Keszeg gyönyörű, hatásos balladában meg is írta az egész harccal együtt. Fel is olvasták az osztály előtt. Most már nem maradhatott titok, mi az, amit Keszeg óra alatt, órán kívül állandóan firkált.

Már kezdik tisztelni érte! Egyik költeménye érdemkönyvbe is került!

A fiúk élete a rendes módon folyik tovább. Tökmag, a lágyszívű, felveti ugyan az eszmét, hogy a beteg Karcsit mégis csak meg kellene látogatni, hiszen lehet, hogy valamire szüksége van, tán tanulhatna is otthon, ha a leckét elviszik neki. De senki sem akad, aki a látogatására vállalkoznék.

Negyedik nap aztán az egész dolog váratlan fordulatot kap.

Tizenkettőkor Galambos tanár úr megjelenik az osztályban és a hirtelen beállott csendben annyit mond:

— Egykor az egész osztály ittmarad. Beszédem van veletek fiúk.

Dermedt csend. És fejtörés, hogy mi lehet. Tán a sportpályabeli események kerültek mégis napvilágra? Hogyan?

— Nem haragudhat reánk nagyon, azt mondta: fiúk! — jelenti ki Mackó.

Nagy megkönnyebbülés. Ez igaz. Mindenki ismeri Galambos tanár úr szokását, hogy ha „jóba van” velük, fiúknak szólítja őket, ha haragszik: úrfiaknak. Tévedés kizárva.

Az utolsó óra, szerencsére, rajz. Szegény Pétery tanár úr nem tudja, miért nem kap ma egyetlen befejezett és ép rajzot sem.

Végre! Csöngetés. Mindenki helyén marad. Néma csönd. A Herceg az első padban ül dobogó szívvel.

Galambos tanár úr, ahogy bejön, a dologra tér.

— Fiúk, levelet kaptam, amelyik benneteket is erősen érdekel. Sándor Károly édesapja írta. Azt írja, hogy a fiát kiveszi az iskolánkból, mert nem hagyja olyan helyen, ahol éretlen kölykök önhatalmúan ítélkeznek és gyerekes tréféért megszegyenítéssel, sőt testi fenytéssel büntetnek. Nem óhajtja a fiát ilyen bosszúálló hadnak kiszolgáltatni, hát átviszi más iskolába, ahol nagyobb a fegyelem és józanabb a szellem. Úgy. Hát most mondjátok el nekem, mit jelent ez és mi történt?

Galambos tanár úr végigjártatja szemét az osztályon. Valamennyi arcon ugyanazt a megdöbbszent felháborodást látja. Rövid csend.

— Tarján, állj fel és mondd el, mi volt. Téged külön megemlíti a levél, mint aki az egész komédiának okozója vagy!

Most már nem tudták magukba fojtani az érzést, felháborodott zúgás dübörgött végig a padokon. Galambos tanár úr intett. Újra csönd lett.

— Ha megengedi tanár úr, inkább én mondom el a dolgot, — pattant fel Mackó súlyos alakja az utolsó padban. Hihetetlen eset, mert Mackó még akkor is nehezen szólalt meg, ha felkérték rá. A tanár bólintott.

— Beszélj, fiam.

Mackó beszélt. Nyugodtan, higgadtan, mint ahogy mindent csinált, elmondta a dolgot. Magukat sem kímélte. Egyetlen szóval, árnyalattal sem tért el az igazságtól. A fiúkat ez nem lepte meg. Ismerték, tudták, hogy inkább levágatja a kezét, semhogy hazudjék; de az már meglepte őket, milyen szépen, folyamatosan beszélt. Eddig csak tömondatokat hallottak tőle.

— Mikor befejezte, égő várakozás lángolt a diákszemekben. Galambos tanár úr hallgatott. Talán két percig is. Aztán azt kérdezte:

— Így történt? Valamennyien bizonyítjátok?

— Bizonyítjuk. Így volt! — hangzott az egyöntetű, gyors felelet.

— Akkor ma délután valamennyien bejöttek, büntetési feladat lesz, amiért verekedtetek és tilos területen jártatok. A Sándor Károly édesapjának pedig megírom, hogy csak vigye el a fiát máshova, ahova akarja. Az én fiaim között nincs helye!

Az utolsó szavakat mintha egy árnyalattal hangosabban mondta volna a szigorú tanár úr. Az arca is belepirult. Szemüvegét levette. A fiúk láthatták, hogy csillog a kék szeme.

Azt az üvöltést, éljenzést, lelkes ordítást, ami erre támadt, toll le nem írhatja. A tanár úr már régen bent járt a tanáriban, mikor a fiúk még mindig a padot verték és ordítottak.

Amíg negyedóra múlva — éppen elég idő arra, hogy a leglelkesebb diákhangulat is kitombolhassa magát — a szolga be nem jött az üzenettel, hogy a diák urak fáradjanak haza, különben valamennyien bekerülnek a megróvó könyvbe.

Azt hiszem, mindenki természetesnek találja, hogy Keszeg egész éjszaka nem aludt és másnap huszonnégy strófás himnusszal lepte meg az osztályt, melynek hőse szigorú osztályfőnökük, Galambos tanár úr volt.

A délutáni büntetési feladat pedig olyan buzgalommal készült el, hogy akár érettségi dolgozatnak beillett volna.

Vághatott ezentúl Galambos tanár úr akármilyen mord, szigorú arcot, az a finom szál, amellyel lelkét, szívét fiaihoz kötözte, el nem szakadt többé. Tart az iskolán túl is, egy életen át és nagyszakállú nagypapák lehetnek a diákokból, mikor a tanár úr neve említésére még mindig felragyog majd az arcuk; ami azt jelenti, hogy tanárnak is, diáknak is érdemes lenni, ha megfelelő példányok egymásra találnak.

XIV.

A Csak azért is banda haditanácsot tartott. Szutyok, mint kiegészítő, szintén résztvett.

Mégsem teljes a banda, mert a Herceg hiányzik.

Nem lehet ott. Ugyanis róla van szó éppen. Arról, hogyan lehetne segíteni rajta, mit tehetnének érette hűséges pajtásai, akiknél ez a pajtasság egészen mélyen gyökerező baráti érzés, nemcsak játékos szövetkezés. Az a diákélet, mely ilyen igaz barátságot nem ismer, nagyon szegényes és üres lehet!

Tökmag elnököl. Vagyis Szutyok. Legalább is ő ül az asztal tetején. Mikor a vita hangossá fajul, bele is ugat. Aztán tovább figyel.

— Ebből pedig nem engedhetünk, ne haragudj Tökmag, — folytatja Mackó csöndesen. — Mindenki csak azzal segítheti a Herceget, amit munkájával szerez. Nekem nincs zsebpénzem, Keszegnek se sok van. Csak te...

— En két hónapi előleget szedtem már fel! — vallja be Tökmag szégyenkezve.

— No látod. Akkor a tied se számít. Csak a munka.

— Igen, de mit dolgozhatnak? Azt mondd meg! Te segítesz édesapádnak, meg nálunk is tudsz mindenfélét. Keszeg órákat ad. Nekem apa nem engedi, mert azt mondja, eleget gunnyasztok és inkább ugráljak, mozogjak, mikor ráérek. De azért senki sem ad pénzt!

Szerencse, hogy Szutyok a panaszos hang hallatára gyorsan képpennyalta kis gazdáját, így sírás helyett nevetés lett a dolog vége. Aztán Tökmag álmodozva mondta:

— Hiszen tudnék valamit... Szutyokkal nagyszerű előadásokat lehetne rendezni. Ha elmennék vándorcirkuszosnak... Vagy házakba... Az udvarokon biztosan dobnának pénzt.

— Tökmag, ha abba nem hagyod ezt a butaságot! — Mackó ökle fenyegetően emelkedett. Tökmag harciasan ugrott talpra. Bizonyosan a lábatlankodó Szutyok az oka, hogy most az egyszer ő került alól. Lihegve állott fel. És aki Tökmag úrfi arcát jól ismeri, kicsit aggódva olvashatja belőle az ősi, változatlan jelszót: Csak azért is!

* * *

— Csak ez a nagy hideg enyhülne már ! — sóhajtott Tarjánné, mikor begyújtott reggel a kis kályhába. Mi lesz velünk, ha még sokáig tart a tél ?

Sok szegény ember kérdezte ezt azon a kemény, embertelen télen. Mindenik a Gondviseléstől várt rá feleletet.

De a Herceg — akin a nevezetes háború óta rajt maradt a Földetlakó név — nem elégedett meg a tétlen várakozással. Hetenként kétszer, még korábban kelt és a péknek végzett munkája mellett kijárt a csarnokba is, hogy a keddi és pénteki piacnapon rakodással, kosarak hordásával megkeressen valamit. Az egyik nagy házban lakó szenes is el-elhívta néha segíteni.

A sok munkától olyan sovány volt, mint az agár. Igaz, hogy karja, lába csupa izom. Csak az étvágyára haragudott.

— Mit ér, ha dolgozom, mikor utána mindent fel-falok ! — mérgelődött magában. Kénytelen-kelletlen, hogy az otthoni keveset ne fogyassza annyira, elfogadta az iskolai ebédet, amit Galambos tanár úr ráparancsolt.

Ennek kettős haszna volt : először is jóllakott valamennyire, másodszor a kemény hidegben — ha délután is volt tanítás —, nem kellett hazakutyagolnia.

Legalább is a tanár úr így képzelte el a dolgot.

Igen ám, de akkor ki kíséri Bogarat haza ? És ki hasogat fát anyunak ? És ki vigasztalja, ha nincs munkája ? Ki ad enni Marcinak ? És, ha anyu munkában van, ki rak a kályhára, hogy ne jéghideg szoba várja, mikor hazajön ?

Akinek ennyi kötelessége van, az komoly családfő és nem kuksolhat az iskolai melegedőben délidőn.

A tanulás is nehezebben megy most. Különösen a matematika. Eddig Tökmag segített, de mostanában mindig más dolga akad. A Herceg szomorúan állapítja meg, hogy hiába, mégis más élete van egy gazdag fiúnak, társaságba, nagy uzsonnákra, táncolni kell járni, meg vívni tanulni, meg a jó Ég tudja, mi mindent. És, ha irígységet nem is érez — ez az érzés

egészen idegen becsületes lelkétől — nem bánná, ha mindabból a jóból, amitől Tökmagnak nincs ideje hozzájuk eljönni, legalább Bogárnak juttathatna valamit.

Az ember még a legjobb pajtásai lelkébe se láthat bele egészen. És így születnek az igazságtalan gondolatok. Mint teszem például, Tökmag esetében.

Az a „társaság, meg táncos uzsonnák“, ahova Tökmagnak mostanában olyan sűrűn el kell járni...

Talán legokosabb, ha titokban elkísérjük Tökmagot egy délután. Megigérem, hogy igen érdekes dolgokat látunk majd.

Már maga az indulás sem egészen hétköznapi. Vadasyék kertjén ugyanis két kapu van. Tökmag, meg elválhatatlan árnyéka: Szutyok úrfi, egyiket sem használja. Sokkal gyorsabban és főként feltűnés nélkül távozhatnak a kerítésen át a szomszéd üres telek felé, amelyet szerencsájukra egészen sűrűn benőtt a gaz, még ilyenkor, télidőn is meg lehet bújni benne. Különösen két hősünk termetével!

Nem üres kézzel távoznak hazulról! Burkus szigorúan, de lustán bámul utánuk. És bizonyosan csodálkozik, hogy mire kell Tökmagnak az a gallér, meg éktelen nagy kalap, amit valahonnan a padlásról csent el. Hosszú pózna, apró zászlók és nagy doboz tartozik még az útikészlethez. Tökmag barátunk lihegve cipeli, bár Szutyok is segít.

Az üres telek végén újabb kerítés, azontúl már az út, rohanva vágtathatnak odébb, mégpedig befelé, a város felé. A legelső nagy ház udvarán állapodnak meg. Ha Vadasy igazgató uram most látná ifjú csemetéjét, nem tudom, mit szólna hozzá!

Tökmag nem gondol erre. Buzgón állítja fel a dobozt, beléje a póznát, melynek végén zászlók lengenek. Aztán apró trombitát vesz elő és belefúj. A harsozó hangra rendszerint megnyílnak ajtók, ablakok, Tökmag kalapjába rejti arcát és trombitál. Míg elegendő kíváncsit lát a folyosókon és udvaron. Akkor szónokolni kezd. A szónoklattól Szutyok nyugodtan

elpirulhatna, annyi dícséretet halmoz rá kis gazdája. Nem sokáig örvendhet a dolognak, neki is kijut a munkából! Még pedig a legnehezebbje! A pózna oldalába vert apró faszegeken fel kell kúsznia a zászlókig. Attól függ, mennyi jövedelemre van kilátás! Ha sok a néző, Szutyok a legfelső lobogót is hajlandó lehozni. Ha csak pár fillérre van kilátás, akkor megelégszik kevesebb dicsőséggel.

Az adományok kis zacskóba kerülnek, Tökmag kutyaidomító és cirkuszigazgató úr összeszedi kellékeit és odébbvonul. Rendszerint egész csapat gyerek kíséretében, akik szívesen megnézik többször is a mutatványt — ingyen.

Máskor meg tevékeny részt vesznek a mutatványban. Tökmag felajánlja, hogy birkózzanak meg a kutyájával. Először nagy nevetés a válasz, aztán a jelentkező kiáll és egy perc múlva legyőzöttnek jelenti ki magát.

Mi, akik Szutykot még a dzsembori idejéből ismerjük, nem csodálkozunk! Hiszen Keszeg, de még Mackó sem bírt vele! Nem az ereje, de ügyessége káprázatos és mikor újabb győzelem után Tökmag előtt elfekszik, szeme boldogságtól ragyog.

A zacskó egyre tömöttebben domborodik Tökmag zsebében! Amíg egyszercsak... ez a mondás rendesen rosszat, veszedelmet jelent! Most is. A veszedelem ugyan elég jámborul Burkus formájában mutatkozott, de következményei már súlyosabbak. Nehogy azzal vádoljatok, hogy túlságosan felcsigázom kíváncsiságotokat, hát elmondom hamar:

Burkus nagyon szeret autózni. Vadasy igazgató úr sokszor elvitte magával a hatalmas állatot. Burkus rendszerint nyugodtan ült a vezető mellett, méltóságteljesen nyújtogatva nyakát, ha valami érdekesebb látnivaló ígérkezett.

Azért csodálkozott az igazgató úr, mikor egyik útjuk közben, Burkus nemcsak nézett, hanem hatalmas ugrással kint is termett az autóból. Aztán nekiugrott egy kapu előtt álldogáló gyerekeknek, majd feldöntötte,

TÖKMAG TROMBITÁT VESZ ELŐ ÉS BELEFÚJ.

körültáncolta, visszaroht az autóhoz és ugatott, ugatott, mint a kutya, mikor váratlan öröm éri.

A vezető megállt, az igazgató úr parancsára követte a továbbtáncoló Burkust, benézett a kapun, melyen keresztül a kutya örömének tárgya már eltűnt. Éppen úgy rohant vissza, mint Burkus, valamit mondott, mire az igazgató úr is futni kezdett. Úgy látszik, Burkus-ról rájukragadt a sietés láza!

Tíz perc sem telt bele, az autó igen megszaporodott számú utassal vágatott, rohant felfelé a Somlói úton. Az utasok között mélységes csönd honolt. Még Burkus is némán csóválta farkát kisebbik gazdája előtt, aki szemébe húzott óriás kalapja alá rejtette dühét, csalódását. Haragja csak akkor enyhült meg, mikor a zsebében domborodó pénzeszacskóra gondolt!

Ez a zacskó maradt vigasztalása a három napig tartó szobafogságban is, amikor Szutyokkal együtt bőségesen elmélkedhetett a sors igazságtalanságán.

Mi ne higyjük, hogy Vadasy igazgató úr igazságtalan! De minden kérés, szigorúság kárbaveszett. Tökmag nem árulta el, miért csinálta azt a „bolond örületet“.

Nem árulta el. Csak azért sem!

— Tudod, Szutyok, nem bírom, mikor a szemüket meresztgetik és dicsérnek! Inkább szidjanak. Az ember úgyis olyan kevés jót tehet. Legalább ne járjon a szája! Mackó is ezt mondja mindég!

Szutyok, miután Tökmag egész reggeli kávéját lenyelte, csak helyeselni tudott. Akkor is, mikor a harmadik nap leteltével a ház ura maga elé rendelte őket:

— Remélem, észretértél, Laci. Azt hiszem, ez a kis vacak kutya az oka és...

— Nem adom! Szutykot nem adom, apa! Találj ki más büntetést!

— Csak ne kiabálj. Senki sem akarja elvenni tőled. Legalább is most nem. De ha a bizonyítványodban egyetlen kettes lesz!

Vadasy igazgató úr vésztijslóan szigorú képet

igyekszik vágni, Tökmag pedig mosolyog, elégedetten és diadalmasan. Ahogy egy bandavezérhez illik!

Csak egyetlen gondja van még. De azon majd Mackó segít! Bizonyosan. Hogy hogyan juttassa el a pénzt a Hercegnek!

XV.

A Herceg csodálkozva, hitetlenül bámult Tökmagra.

— Hiszen eddig egy napra meg nem váltál volna Szutyoktól! Most meg ide akarod adni!

— Nem örökbe ám! Csak amíg apa megbékül kicsit. Gyanus nekem a nagy szelídsége. Tudod, a felnőtteknél sohase lehet tudni.

Tökmag olyan bölcs képet vágott, hogy még Marci csóka is kinevette.

— És azt hiszed, megmarad nálunk?

— Majd én ideszoktatom. Legalább a Bogár sem fél ezentúl, a Szutyok megvédi mindentől.

Bogár nagyot kacagott és megsímogatta Szutykot. A kutyus boldog farkcsóválással tűrte a kényeztetést. Nem tudta, milyen életbevágó dolgot határoztak felőle.

— Akkor, ha a néni megengedi, itt is hagyom mindjárt! De enni én hozok neki! Tudod — tette hozzá, a Herceg mérges arcát látva —, csak azért, hogy egészen el ne felejtsem!

Pista megbékülve tette fel Szutykot az ágya közepére. Aztán kikísérte Tökmagot.

Hihetetlen, de Szutyok nem szökött kis gazdája után. Sem aznap, sem később. Pedig, mikor meglátta, bolond nagy örömmel ugrálta körül, még a vállára is felperdült.

Hogy miért nem szökött haza mégsem, azt megértheti mindenki, ha elárulom, hogy Tökmag előbb két hétig szoktatta az üres telekhez, Bogárhoz, de úgy, hogy arról Mackón kívül senki sem tudott. Azt is csak Mackó tudta, miért kellett ennek így történni. De talán mi is rájövünk majd!

Az új lakótársnak Bogár örvendett legjobban. Neki Marci madár igen mérges, a Gömböc igen álmos volt. Szutyok ellenben akár egész nap ott totyogott, ugrált mellette, nagy harcokat vívott Péter kakassal, felvidította még Tarjánnét is és mindenki megszerette. Tökmag mindennap eljött érte, elvitte sétálni és hogy ezeken a titokzatos, rövid sétákon mire tanította, azt nem árulta el egyikük sem.

A Herceg annak örvendett legjobban, hogy most a kutya miatt Tökmag többet van náluk, az ő kedvéért Mackó meg Keszeg is és ez a vidám diáktársaság anyut felvidítja. Mert ő maga néha fáradt volt ehhez. De ebben a sokadalomban észre sem vették, ha többet hallgat, csöndesen fúr, farag. Nem szólva arról, hogy az együtt-tanulásnak is kitűnő eredménye mutatkozott.

Mikor a fiúk hazamentek, rendesen elkísérte őket egy darabon. Szutyok urasággal együtt.

Egyik este is így, ötösben indultak el, mikor Szutyok szokása szerint messzire előre vágatott. Tökmag még a gödörből utánafütytyentett. Többször is. A kutya jött is, de alig fért a bőrébe, egyenesen a nagy fa tövének tartott, nekiesett és kapart, ásott, abba sem akarta hagyni, hiába fütyölt neki Tökmag.

— Mennél jobban fütyülsz, annál jobban ás, — morgott a Herceg. Tökmag meg Mackó összenéztek. Hogy ez a Pista milyen éleseszű!

— Hagyjuk itt, — ajánlotta a mitsem sejtő Keszeg.

— Dehogy hagyom! Még valami ürgét talál, aztán reggelig viaskodik vele! Gyere, Herceg!

Pista szó nélkül követte Tökmagot. Szutykot nyakonfogták, de a Herceg még lehajolt és csodálkozva kiáltotta:

— Ni, valamit kiásott a kutyád! Egy zacskó!

— Zacskó! Ugyan mi lehet benne?

A többiek is odajöttek és a poros, mállott zacskóról letisztogatva a földet, kibontották. Szemük, szájuk elállt, annyi fényes pénz volt benne.

— Szutyok kincset talált! — örvendezett Tökmag dobogó szívvel, — látod, mondtam, hogy jó ez a kutya, most pénzt talált neked, Herceg!

— Nekem? A te kutyád?

— Hát persze! A tietek a gödör, akkor a pénz is a tiéd.

— Azé, aki ide elásta! Hátha eljön érte?

— Nem hinném — szólt közbe Mackó is —, nagyon régi ez a zacskó, egészen avított, legalább húsz, harminc esztendeje heverhet itt!

Még jó darabig vitatkoztak és a Herceg — Tökmag nagy bánatára és aggodalmára — ragaszkodott ahhoz, hogy a pénzt át kell adni az ismerős rendőrnek, ő mondja meg, mi legyen vele. Fel is akarták szedni, de valaki nem engedte! Szutyok volt. Összekaparta a zacskót, fogta, húzta, vitte egyenesen Bogárnak, odatette az ölébe, aztán a tetejébe ült. Most vegye el valaki tőle!

Egyelőre nem bántották. És úgy, azon sem csodálkozik senki, hogy mikor másnap a Herceg Kis rendőr úrtól tanácsot kért, az azt mondta, hogy csak tartsa meg nyugodtan, a jelen körülmények között a törvény is emellett szól.

Hogy mik azok a „jelen körülmények“, amikről Tökmag és Mackó még este beszámoltak neki, azt a rendőr nem árulta el senkinek. Különösen a Hercegnek nem, aki boldogan rohant haza a pénzzel és mindjárt szentet meg élelmiszert rendelt érte.

ZACSKÓ!

UGYAN MI LEHET BENNE?

— Úgy látszik, te Tökmag — mondta Mackó —, hogy a kutyád kincsesládának nézi ezt az öreg gödröt!

— Nem bírom leszoktatni a kaparászásról. Rémes! Tudod, hogy tegnap hazaszökött velem és Ágnes néni szobájában szétkaparta az egész karosszéket?

— Képzelem, mit kaptál?!

— Nem képzeled. Ágnes néni úgy jajveszékelt, hogy azt hittük, a ház ég. És mikor el akartam páholni Szutykot, mit gondolsz, ki nem engedte?

— A néni! — mosolygott Mackó.

— Persze. Szívtelen lénynek, meg nemtomminek szidott, közben pedig Szutyok szétásta a karosszékhez tartozó zsámolyt is, az egészből annyi hasznom van, hogy hímzett huzata volt és Tarján néninek adtuk megcsinálni!

Hát bizony, az ásásra betanított kutyának ezentúl is ez maradt a kedves szórakozása. Miután pedig hűségét becsületesen megosztotta a Vadasy villa és Tarjánék jóval szerényebb hajléka között, működési tere is megoszlott, különböző eredménnyel. Az előkelő villában csak bajt csinált, míg Tarjánéknál igen fontos következményei lettek szenvedélyének.

Egyik este ugyanis, mikor a Herceg kiengedte, szokása szerint körülvágtatta a gödröt, aztán egy helyen hirtelen megtorpant és kaparni kezdett. Frissen hullott hó borított mindent, de fagyott is. Szutyok ásott, kapart, aztán hirtelen vonítani, szűkölni kezdett. A Herceg odarohant, lehajolt.

— Ni, egy kutya! Szutyok, nézd, a pajtásod! Jaj! csak nem fagyott meg? Hamar, vigyük be!

Vinni ugyan Pista vitte a szép, nagy, de csontig lesóványodott állatot, de Szutyok buzgón ugrált mellette. Odabent aztán nekiálltak, hóval dörzsölték, betakarták. És lám, a kutya nemsokára megmozdult. Úgy hörgött, mint valami ember. A Herceg még az ágyára is felfektette és hamar rántottlevest főzött. Ennyit már megtanult az édesanyjától. Aztán Bogár segítségével a kutya szájába töltötték a meleg levest. Az meg nagyokat nyelt.

Egyszer csak talpraállott. Kicsit ingadozott még négy, csontig lefogyott lábán, de mégis ugrani próbált és előbb Pistát, majd Bogarat nyalta képen. Szutykot megszagolgatta s a kis kutya bukfencet vetett előtte.

Mikor Tarjánné hazajött, a kutya már vakkantással és farkcsóválással fogadta.

— Mivel fogod etetni ezt a nagy állatot? — Töprengett Tarjánné. — Az ilyen nagyon sokat eszik. Tudom, a régi időkből...

Pista nem szerette, ha anyu a régi időket emlegette. Ilyenkor úgy elborult a szép, szelíd arca és bizonyosan apára gondolt, akit elvitt a sors tőlük.

— Először is nem biztos, hogy sokat eszik. Nézd anyum, elég neki a kenyér is. És aztán szólok a fiúknak, bizonyosan hoznak csontot. Meg az iskolai ebédekből is marad hulladék. És látod, nagyon okos állat, majd megtanítom házőrzésre, meg még a taligába is befogom és segít. Nagyszerű lesz! Bogár ügyis fél, mikor egyedül kell itthonmaradni. A Szutyok nem maradhat itt örökre.

— Bizonyos, hogy itt marad nálunk? Hátha érte jönnek és elviszik? Vagy maga megy vissza a régi helyére?

Bizony, erre Pista herceg se tudott felelni. Csak féлдalt jól megnézte a kutyát, melyet Málinak keresztelt el.

Máli egyelőre igen nyugodtan ült és a mancsát nyalogatta. Barics bácsi benézett később, ahogy minden este tette és mikor megvizsgálta a kutyát, kijelentette:

— Nagyon messziről gyött! Egész véres a körme. Itt a madzag nyoma, ahogy eltépte. Nem hinném, hogy nagyon visszavágyakozik a helyére!

Hát nem is vágyakozott. Harmad-negyednap is vidám ugatással fogadta a hazatérőket. Marcival is megbarátkozott, csak Gömböc nem tetszett neki, ahányszor meglátta, óvatosan elhúzódott tőle. Bogár nagyokat nevetett rajtuk.

Pista csakugyan munkába fogta a kutyát. Bogár régi kis babaszekerébe befogta és így ment fáért,

szénért. Amennyit ők egyszerre meg tudtak fizetni, vagy Pista herceg le tudott dolgozni, az jól elfért a szekérkében, Máli meg vígan húzta — ha macska nem akadt útba! Mert olyankor szekerstül, hámostul világgá futott és Pista loholhatott, míg utólérte. Az is igaz, hogy a kutyás gyerekek mindenki szívesen és többet adott, jól megmérte a fát.

Arra is betanította Málit, hogy ne ugasson mindég, mikor kedve tartja. Ha a fiú rászólt, Máli lelapult és mozdulatlanul némán, várta a parancsszót. Azt szerette volna, ha Máli mindazt megtanulja, amit Szutyok tud! A fiúk is segítettek. Legnehezebb tudományát Tökmagtól tanulta: akárkit hang nélkül megfogott úgy, hogy az illető mozdulni sem tudott. Mikor ezt Mackóval is megcselekedte, akkora levescsontot kapott, hogy alig bírta az ágy alá cipelni. Az volt a kedves helye.

— Rendőr-kutyának is beválik, — hencegett Pista boldogan.

— Ha egyszer én idomítom! — ágaskodott Tökmag.

— Még cirkuszba is megállná a helyét! — tódította Keszeg, aki úgy jött be mindég, hogy Máli örömeiben átugrott felette. Mert a kutya is érezte, tudta, hogy ez a négy pajtás elválaszthatatlanul összetartozik. Szerette mindet, hallgatott a szavukra szépen.

Csak azt nem bírta, ha Keszeg lendületes pátosszal verseket olvasott fel! Ilyenkor már az első sornál nyugtalankodni kezdett, két lábra állt, kaparta a fiú vállát, majd vonításba csapott és olyan nótát fújt el, hogy a nevetéstől nem tudtak hová lenni. Hiába szidták, csitították, nem segített.

Ugratták is vele Keszeget eleget, de ha igazán, komolyan akarták élvezni a verseket, akkor Málit kitették az ajtón.

Még két ember volt, akit Máli kedvelt: Barics bácsi és Kis rendőr uram. Ezeket farkcsóválással kísérté be az ajtón. De próbálkozott volna csak valami idegen! Ugyan megadta volna az árát! Kutyát is csak egyet tűrt: Szutykot, az életmentőjét. Az rendesen Máli hátán heverészve pihente ki kirándulásait.

Este, ha a Herceg vízért ment, Máli elkísérte. És a diákháború óta ez igen-igen nagy megnyugvás volt Tarjánénak. Hiába mondták neki, hogy az a dolog meg nem ismétlődhetik, csak azt felelte : — Jöhet más baj! Jobb, ha nem vagy egyedül. Nagyon elhagyott tájék ez.

Úgy látszik, az édesanyák érzése a jövőbe lát! Amint az nemsokára kiderült.

Csúnya, viharos este volt, hófelhőket kavart a szél, csak úgy csapta a havat az ember arcába. A Herceg Tökmagnál volt egész délután, kicsit eltöltötték az időt, most, hogy megrövidítse az útját, nem a város felől, hanem oldalt sietett le a hegyről, az üres telkek, gödrök között. Itt bizony még, a rendezetlen utcahelyek során, csak kevés lámpás égett. Pista herceg megszokta már, ismerte az utat és vidáman baktatott, mert finom süteményt vitt a zsebében Bogárnak, anyu-nak meg munkarendelést.

MÁLI VÍGAN HÚZTA
— HA MACSKA NEM
AKADT ÚTBA!

Ember itt nem igen járt, meg hideg is volt nagyon, a beépítetlen területen szabadon vágatott a szél.

Hirtelen megtorpant. Az egyik gödörből, mintha a földből nőttek volna ki, két férfi ugrott eléje. Az egyik megkapta a fiú karját, de a másik mindjárt rászólt :

— Hadd el, csak egy gyerek! Vigye az ördög, legalább valami érdemesebb lenne, ennek biztosan nincs egy fillérje sem!

— De a ruhája finom! És tiszta!

— Mit érsz vele?

— Mit csavarogsz itt ilyenkor, — rivallt rá a másik. — Eridj utadra! — Lökte odébb!

Pista ment is, ahogy a lába bírta, de nem messze juthatott, mikor éles, majd halkabb kiáltás hangzott fel mögötte. Egészen bizonyosan megtámadott ember kiálthatott.

A Hercegnek még az előbbi veszedelemtől vert a

szíve, de azért csak egy pillanatig habozott. Néhány ugrással elérhette volna a sportpálya kerítésének sarkát, onnan hamar hazajuthat. De az a gondolat, hogy a két csavargó valakit megtámadott, tán le is ütötték, nem hagyta nyugodtan hazasietni. Óvatosan surrant vissza, nem az úton, hanem az utat szegélyező árokban. Cserkész módra, zajtalanul.

Igen! Amott valakit fognak és ütnek. Hogy ki az? Férfi-e vagy nő? Azt nem tudta kivenni innét. De bizonyos, hogy betömték a száját, mert már nem kiált.

Pista villámgyorsan kúszott az árokban odáig. És minden erejét összeszedve pattant fel, majd a szürkék harcmódorában — Tökmag találmánya! — egyenesen az egyik csavargó nyakába lendült. Nem tehetett róla, de közben kiszökött száján az éles harci kiáltás, amivel az ötödik osztály vitézei egymásnak jelt szoktak adni:

— Hujhó, huj!!

Olyanféle hang volt ez, mint a vércsevijjogás, messzehangzó, erőteljes.

Az ilyen módon váratlanul megtámadott csavargó megijedt, elengedte előbbi prédáját és a fiúhoz kapott. A másik még tartotta a megtámadott embert, de gyengén, úgy, hogy az ki tudott szabadulni a keze közül. Pistának azonban nem maradt ideje, hogy felismerhesse, mert a csavargó a lábát szorongatta és ki akarta csavarni, a fiú meg a térde között tartott fej torkához kapkodott. De nem tudta eléggé megszorongatni, mert a másik erősebb volt. Pista lábfeje csaknem kifordult már a helyéből.

— Hujhó, huj!! — ordított még egyet.

A következő pillanatban valami hosszú, sötét tárgy suhant át a levegőn, egyenesen a Pista herceget szorongató csavargó torkának. Bezzeg, ennek a szorítását jobban megérezte! El is engedte a fiút és tántorogva igyekezett lerázni magáról azt a valamit. A Herceg szédülten ugrott talpra. És dühében, kínjában, egyenesen a másik csavargónak, mégpedig fejfelé a gyomrának. Ez ugyan a fiúk között tilos fogás, mert nincs halandó ember, aki ezt az ütést, ha váratlanul éri, kiállja!

HOSSZÚ, SÖTÉT TÁRGY SUHANT ÁT A LEVEGŐN.

A csavargó sem állta, hanem zsákmányt, harcot ott-hagyva, futásnak eredt. Perc alatt el is tűnt valamelyik mély gödörben.

Pista most a másikhöz fordult. És csodálkozva, ujjongva kiáltotta : — Máli, Máli.

Bizony, Máli volt a váratlan segítő. Bizonyos, hogy szokása szerint valahol útközben várta hazatérő kispapját. Meghallotta a harci kiáltást és jött, mint a veszedelem. Éppen jókor.

Az egyenlőtlen harc végetért. A földön heverő csavargó nyakából patakozott a vér. A kiszabadított, igen jól öltözött férfi megtalálta elejtett kis zseblámpáját, annak fényénél hirtelen kötést tettek a megsebesült emberre, Málit melléje ültették, ők meg megindultak emberi segítséget hozni.

Útközben a megszabadított férfi mindenfélét kérdezett Hercegüktől. Hogy kicsoda, hogy került ide, hol lakik? Pista tisztességtudóan megfelelt mindenre.

Az első rendőrt, akit útközben találtak, elküldték a csavargóért, az idegen úr mindent jegyzőkönyvbe mondott, a Herceg is elmondta, amit kérdeztek tőle.

Aztán Málival együtt futva rohantak haza, mert anyu már kétségbeesve várt rájuk.

— Verekedtünk anyum, ne haragudj ! Varrd meg a ruhámat, — mondta Pista, bekapta a vacsoráját s lefeküdt, azt anyu sem látta, hogy Málinak titokban óriás karaj kenyeret vágott !

XVI.

Pista herceg álmosan, bóbiskolva rajzolt valami térképét. Az esti kaland alaposan kimerítette, nem úgy, mint Málit, az már hajnalban vígan hancúrozott Szutyokkal. Arra rezzent föl, hogy a nevét mondják. A szolga állt az ajtóban és most, órák közben, az irodába hívta a Herceget. Az egész osztály meghökkenve nézett rá, de Pista odasúgta Tökmagnak : — Semmi, majd elmondom ! A tegnap estiért !

Kalandját ugyanis még nem volt ideje elmesélni, mert életében kevesedszer elkésett az iskolából. Hogy az arcán jókora karcolás nyomát viselte, az senkit se lepett meg, diákoknál ez mindennapi szépségápolás.

Az irodában az igazgató úron kívül ott találta Galambos tanár urat, meg egy idegen, igen előkelő megjelenésű urat is. De mivel a diák, még ha egészen tisztának tudja is a lelkiismeretét, az igazgatói irodát — ősi hagyományként — kényelmetlennek érzi, hát nem sokat törődött az idegennel. Valljuk be, álmos is volt nagyon, sajgott a lába, karja.

— Tarján Pista, hallom, hogy tegnap este nagyon szép dolgot csináltál — kezdte az igazgató úr.

A Herceg elpirult. Borzasztó dolog, így szembe-dicsérni az embert!

— Nem én, kérem, a Máli volt — felelte.

— Úgy? És ki az a derék nőszemély?

— Nem nő az. Azazhogy, vagyis, a kutyám az! Málinak hívják. Ő segített.

— No, fiam, ne szerénykedj, magad is ott voltál — szólalt meg az idegen úr, és Pista most ismerte meg, hogy ez az, akit tegnap a csavargók megtámadtak.

Nem szólt. Az urak most egymás között beszéltek, valamit, egészen halkan. Azután Galambos tanár úr vette át a szót:

— Tarján fiam, ide hallgass! Bárdos vezérigazgató úr azt állítja, hogy nélküled a két csavargó bizonyosan leüti és kirabolja. Te segítettél rajta. Hát most mondd meg egyenesen, szépen, mit kérsz jutalmul.

Hercegünkkel nagyot fordult a világ. Jutalom, életmentés, tyúha! Ilyen dolog nem minden nap jut egy kisdíáknak. Mit kérjen, Úristen, mit kérhetne? Magának is. Meg Málinak!

— Kérem, ha lehetne — a kutyámnak — igen — mindig éhes — és ha egyszer igazán jóllakhatna. Nagyon jól, egészen jól! De sokat eszik ám! — tette hozzá félénken.

A három férfi mosolyogva nézett össze.

— Jól van, pajtás, meghívom a kutyádat ebédre

most mindjárt, mert én még ma elutazom hosszabb időre. Az igazgató úr megengedi, hogy kivételesen itthagyd a tanítást. Elviszlek az autómon haza. A Málit megvendégeljük. Ne félj, jut neked is. Aztán majd kieszélünk valamit.

Mire Pista herceg magához térhetett volna, már ott ült a gyönyörű sötétkék autóban és robogtak, mint a szél.

Mintha igazi herceg lett volna.

— Mi a címed ? — kérdezte a vezérigazgató úr. Pista habozott.

— Kérem, nekünk nincs igazi címünk, nem is igazi házban lakunk, ha meg tetszik engedni... ha igazán el akar jönni hozzánk a vezérigazgató úr...

— Persze, hogy el akarok menni! Meg akarom mondani az édesanyádnak, milyen derék fia van.

Hát ez ellen nem lehetett tiltakozni.

— Akkor talán álljunk meg a sportpályánál. Majd onnan gyalog megyünk, másként nem lehet.

— Helyes.

A vezérigazgató úr életében sokféle helyen megfordult már, látott palotát, fényeset, ragyogót, látott szép polgári lakásokat, szerényebbet is. De a Tarjánék kunyhója előtt meghökkenve állott meg. Aminek Máli nagyon örült, legalább illendően köszönthette őket.

— Itt laktok, fiam ?

— Igen, kérem. Mi nagyon szegények vagyunk. De azért be lehet jönni hozzánk ! Az én anyumhoz be lehet jönni még a királynak is !!

Bárdos vezérigazgató úr, mikor már benn ült a kis hajlékban, igazat adott Pista hercegnek mindkét dologban. Elismerte a nagy szegénységet, az meglátszott a berendezésen, de azt is elismerte, hogy ezt az asszonyt, Tarjánét, még a királynak is tisztelni kellene. Pedig csak félórát beszélgetett vele. Közben a gyerekeket ki is küldték kicsit. Mindjárt akkor, mikor az apára terelődött a szó.

— Fiam, nekem ma el kell utaznom, — búcsúzott Bárdos vezérigazgató úr. — Ahogy megígértem, a kutyádat megebédeltetjük együtt. Te is velem jössz.

És amit délután hoznak, azt úgy rakod el, hogy édesanyád csak később lássa. Nagyszerű asszony az édesanyád, fiam, remek asszony!!

— Ügy-e — ragyogott fel Pista szép arca. És az igazgató úr talán nem is tudta, hogy ezzel az őszinte, szívből jövő elismeréssel egész életre szóló hívet szerzett magának.

— Ügy. De te meg méltó fia vagy! És ha hazajöttem, gondom lesz rád!

Ugyanezt mondta az édesanyának is. Tarjánné megköszönte a szivességet, de valahogy a lelke mélyén — akármilyen büszke is volt derék gyerekére — nem hitt az idegen úr ígéretében. Annyi csalódás érte már. Olyan keservesek, fájók!

Hanem a fiú hitét nem zavarta meg. Csak higgyen, örüljön. És valahányszor Pista ábrándozva mesélte Bogárnak, hogy nem kell félni, lesz még nekik is más, jobb, könnyebb soruk, csak jöjjön vissza Bárdos bácsi, Tarjánné mosolyogva bólintott.

Máli is vidáman emlékezett vissza a látogatásra. Mert pukkadásig ehette magát a legközelebbi vendéglőben. Sőt! Szutyok is. Mert éppen jókor érkezett, hogy az életmentő társasághoz csatlakozzék.

A kis családnak is maradt emlékeztetője. Tarjánné délután munkáért ment, és mikor hazajött, két indiántáncot járó gyerekén kívül teli fáskamrát, rengeteg élelmiszert, takarót, ruhafélét talált otthon.

Miután Bárdos nem hagyta meg a címét, megköszönni sem tudták neki.

— Ügyis visszajön — mondogatta a Herceg. — Akkor megköszönöm, de úgy, hogy még Keszeg sem különben. Pedig az most regényt is ír, négy kötetben.

— Csak te ne írd regényt, Pistám! A térképet megrajzoltad már? Az algebralecke kész? Akkor gyere, fordíts kicsit franciából. Itt a könyv.

És Tarjánné, páronként négy fillérjével foltozandó harisnyák mellett, a földkunyhóban, pislogó petróleumlámpa fényénél, gyönyörű kiejtéssel olvasott fel franciául a fiának, aki utánaolvasta és lefordította a mesét.

És mikor a gyerekek elaludtak, angol könyvet vett elő. Jövőre már ezt a nyelvet is el akarta kezdeni Pistával. Hogy addig se felejtse semmit, hát az éjszakai nyugalmát rövidítette meg.

Mert egy édesanya életében minden elfér. Szépen, csendesen, sok szóbeszéd nélkül.

XVII.

Tökmag három lépcsőt ugrott egyszerre, a továbbiakon az egyszerűsítés kedvéért legurult. Az olvadó hó nem valami jót tett a ruhájának, de se baj, azért hangos ujjongással vágatott Földetlakóék hajléka felé, messziről üvöltvén :

— Herceg!! nézd csak! Pista herceg!!

Miután a kiabálás először is Málit csalta elő, az meg kötelességének tartotta túlüvölni ifjú barátját, az előrohanó Herceg nem sokat értett a hangzavarból, csak azt látta, hogy Tökmag valaminek igen örül.

Odabent aztán kiderült a dolog, hogy Máliról van szó. Azaz hogy a képeről. Benne díszleg az egyik újság képes mellékletében, alatta jókora betűkkel: „A hős kutya, amelyik Bárdos vezérigazgató életét megmentette“.

Igaz, hogy a kép nem hasonlított Málira, valószínűleg nem is róla készült, hanem az élelmes riporter valami régi kutyaképet szedett elő. Fontos az volt, hogy a képhez írott cikk igenis Máliról szólt, no meg Pistáról, akit megtettek benne tehetséges kutyaaidomítónak, azonfelül még hősnek is.

Nem mondom, hogy Hercegünk nem örült az újságcikknek, melyik diák nem örülne, ha nevét és kutyáját a leghízelgőbb jelzők kíséretében mutatják be a nyilvánosságnak?

— Kár, hogy a te képedet nem tették be, — mondta Tökmag, aki barátja kalandjára még büszkébb volt, mint maga a tényleges szereplő. — Te, mit gondolsz, ha telefonálnék ennek az újságnak, nem gyönnének ki téged is lefényképezni?

— Ne számárkodj, Tökmag. Nem vagyok én filmszínész! Azokat fényképezik. Anyunak biztosan az sem fog tetszeni, hogy írtak rólam. Nem szereti az ilyesmit.

— Furcsa emberek vagytok ti. A te anyud is! Egyet se ismerek, aki olyan sokat érne. És a többiekről még azt is megírják, hogyha valami bálban voltak. A tied meg elbújik ebbe a földházba.

— Már megint hadarsz, Tökmag! Az én anyum akkor is különb, ha nem írnak róla! És ide nem jókedvibe gyűtt, hanem mert muszáj volt. No. És most már elég volt ebből az újságdologból, mert majd megint nem készül el a térképrajz. Gyere dolgozni.

De Tökmagot, ha egyszer nekilendült a képzelete, nem volt könnyű lecsillapítani. Tanulás közben is egyre az újságot emlegette és eseteket mondott el, hogy mi minden szerencse származhatik abból, ha az emberről írnak.

Szerencsére később megérkezett Mackó is és kijelentette:

— Az ember nem attól lesz híres, amit írnak róla, hanem amit csinál.

Úgy látszik, most az egyszer Mackó is tévedett, mert másnap, alighogy lenyelték az ebédet és hercegünk éppen a csirkeólat tisztogatta, fent az úton a nevét hallotta kiáltani. Keszeg volt ott, Balázs Gábor költő úr, két idegen felnőtt férfivel.

Pista abbahagyta a munkát, hamar megtörölte a kezét és felfutott.

Ugyan, mit akarhatnak tőle? Baj nem lehet, ha Keszeg vezeti őket. Csak nem a Máli miatt jöttek megint? No, kutyám, igen nagy híresség lett belőled! — taszította oldalba a mellette lépegető kutyát.

Hát bizony a Máliról volt szó. Vagyis nemcsak őrá.

De ezt már odalent, a parányi szobácskában beszéltek meg, ahová alig akartak belépni, bizalmatlanul nézegették, hol az alacsony ajtót, hol a maguk jólszabott ruháját. De mire körülnéztek, és Keszeg bemutatta őket a háziasszonynak, csak lehajoltak, hogy kezet csókoljanak neki.

— Akkor szóbaállunk velük, — dohogott magában a Herceg, mert látta, hogy fintorgatták eleinte az orrukat. — Egész rendes emberek lehetnek. Csak tudnám, mit akarnak ?

Kiderült az hamar. A két úr közül az egyik újságíró volt, az, aki a multkori cikket írta. Véletlenül ismerte Keszeget, titokban neki szokta megmutogatni, amit irogatott. Tőle tudott meg sok mindent Pista hercegről. Az is véletlen, hogy a másik úrnak elmesélte. Az meg egy filmgyár rendezője. Szeget ütött fejében a dolog, látni akarta a fiút, meg a kutyát. Hát most eljöttek.

— Tessék elhinni, hogy a Máli tud annyit, mint a Rin-Tin-Tin, az a filmkutya — büszkélkedett Hercegünk. És mindjárt be is mutatta a kutyája tudományát. Máli kitett magáért, olyan magasat ugrott, mint egy világbajnok, bukfencezett, percekig feküdt mozdulatlanul az orra előtt táncoltatott szalonnadarab ellenére, elkapta a feldobott labdát, úgy lefogta a rendező urat, hogy mozdulni sem tudott és közben még a foga helye sem maradt az „ellenség“ kezén. Elhozta az elgurított fillért is jó messziről. És végül, mikor Keszeg minden tiltakozása ellenére verset, olvastak fel neki, vonító szimfóniával kísérte. A két férfi odavolt a nevetéstől és csodálkozástól.

— No, úgye, hogy igazat mondtam ? — lelkesedett Keszeg.

— Igazat, pajtás. És ha a barátod is úgy akarja, kitűnő üzletet köthetünk.

— Csak nem akarják megvenni a Málit ? — kérdezte Pista rémulten. — Mit kezdenek vele ? Nem is adom. Az én kutyám. Én tanítottam. Nem adom oda. Azért, hogy szegények vagyunk.

A Herceg már régóta nem sírt. De most egészen fent, a torkában zakatoltak a könnyek. Alig tudta lenyelni őket, pedig irtózatosszégyen lenne, ha sírvafakadna az idegen urak előtt.

Anyu látta a veszedelmet, s közbeszólt :

— Nem adjuk a kutyát kérem. Egyetlen öröme a fiamnak. Az én jó fiamnak . . .

— De hiszen eszünk ágában sincs megvenni, elvinni. Nem érnénk vele semmit, mert a kutya csak a gazdájának engedelmeskedik. Egészen más tervünk van. El is mondjuk, ha ez a fiatalúr nem néz ránk ilyen haragosan.

— Nyugodj meg fiam, jót akarunk nektek, — mondta most az újságíró is, Kovács Sándor. — És ha nincs hozzá kedved, nem muszáj beleegyezni. Beszélj, Pali! — fordult a barátjához, Vértess Pálhoz.

— Nézd fiam, arról van szó, hogy szeretnénk a kutyádat, meg téged filmfelvételekhez szerződtetni. Neked nem kellene játszani, bár az is megeshetik megfelelő szerepben, de te dirigálnád a kutyát. És azonfelül megpróbálnál még egy-két állatot betanítani, mert látom, hogy tudsz bánni velük. Rendesen megfizetnénk a munkádat, gond nélkül megélhetnétek belőle! És a kutyaiskola mulatság is volna!

— És a tanulás? — szólt halkán Tarjáné.

— Az sem szenvedne rövidséget. Először is a felvételek nagyrésze tavasszal, meg nyáron készül, azonkívül vigyáznánk arra, hogy a fiúnak ideje legyen tanulni, továbbképezni magát. És az egészségére is vigyáznánk.

Ifjú hercegünk anyura nézett. Anyu meg reá. Azután megfogták egymás kezét. Igen jó lett volna összeölelkézni, ahogy szoktak, de hát idegenek vannak jelen. Ahogy Pista nem tudott idegenek előtt, de még az övéi előtt sem sírni, úgy az örömét is csak megfelelő körben engedte szabadjárá. Így tanulta az édesanyjától.

— Szóval beleegyeznek? — kérdezte a filmrendező. Jó emberismerő volt.

— Részemről csak köszönetet mondhatok az uraknak, ha minden úgy lesz, ahogy ígérték. De azt hiszem, az iskolai urak engedélyét is ki kell kérni.

— Természetesen! — mindjárt holnap délelőtt elmegyünk az igazgató úrhoz.

— És az osztályfőnökömhöz. Galambos tanár úrhoz. Előbb vele tessék beszélni. És majd ő segít. Mindig segít!!

— Derék ember lehet!

— Az! A legderékabb a világon, — mondta Pista

csendesen. Keszeg rábólintott. Galambos tanár úr szót sem hallott ebből a vallomásból, de ahogy mi ismerjük, nagyon büszke lett volna rá.

Mikor az urak megjelentek nála, csöndesen végighallgatta őket. Aztán bólintott.

— Helyes! Kicsit szokatlan dolog, de hát igazuk van. A gyerek megérdemli, hogy segítsék. És ha rám hallgatnak, bár én nem értek a filmügyekhez, csak a diákjaimhoz, azt ajánlom, hogy vegyék fel filmre ennek a fiúnak a történetét. Érdemes. Egy gyerek, aki nem sír, nem jajgat, mikor fedél nélkül maradnak, hanem támasza lesz anyjának, testvérkéjének. Hajnalban nap-számosmunkát végez a barátaival együtt. Diákok. Mindenhez értenek! És emellett gyerekek maradnak, naiv, romlatlan gyerekek. Csinálják meg az urak. Jó lesz a sok nyafka, kényes, követelőző kamasznak! Hogy ilyenek is vannak! És ez az igazi mai fiatalság, ezekből lesz a jövő. Igen... Különben nagyon örültem a szerencsének. A fiúknak nem kell tudni, amit róluk mondtam. Minek? Hát csak próbálják meg az urak. Az igazgató úrral én elintézem a dolgot Isten velük!!

Az ajtóból még visszaszólt:

— Az egészségére pedig vigyázzanak! Más baj nem lesz. Az én fiaim, ismerem őket.

Kovács és Vértés urak némán hajoltak meg. Jó mélyen. Ahogy Galambos tanár úr, valamennyi diákjának szerető, gondos apja, megérdemelte.

És siettek vissza az írásban is megkapott engedéllyel Tarjánékhoz. Amit a tanár úr kért, megtartották. Nem beszéltek el semmit, amit nem kellett. Így bizonyították be, hogy megérdemlik a tanár úr bizalmát.

XVIII.

Galambos tanár úr meghökkenve állott meg az V. osztály ajtajában. Kissé különös látvány tárult eléje. Igaz ugyan, hogy óra elején ő maga mondta a fiúknak:

— Farkas kollégám beteg. Az órát szabadon

választott foglalkozással tölthetitek. De minden üvöltést kikérek!

A szabadon választott foglalkozás rendjét a tanár úr vezette be. A fiúk mindég hihetetlen örömmel fogadták. Ilyenkor előkerültek a rajztáblák, naplók, titkos irodalmi kísérletek, faragások, néha még — holdrakétatervek is. Mindent csinálhattak, ami tisztességes dolog és lármával nem jár. A tanár úr ezeken — az így pompásan kitöltött lyukas órákon — csak néha sétált végig az osztályon, egyik-másik munkánál érdeklődve állott meg. És ezeken az órákon ismerte meg legjobban a „fiait“. Tehetségüket, kedvteléseiket, szorgalmukat, vagy lustaságukat. Mert az V. osztály sem állott csupa diszpéldányból. De nem ám!! Látott a tanár úr, pedig oda sem nézett, néha sok haszontalanságot is.

De a ma eléje táruló kép mégis meghökkentette. Pillanatra még arra is gondolt, hogy talán eltévedt. De nem! A katedrán álló asztal tetején egész bizonyosan Tökmag áll, bár falábon, pápaszemmel és feje mindegyre eltűnik a nagy fényképezőgépben. Előtte bájosan mosolyogva Mackó, szoknyában, csipke-kendővel, karján Szutyok bámészkodik. Feketetaláros hosszú alak hajlong a nem éppen karcsú hölgy előtt és mindenféle más maskara ül, meg áll, szerteszét.

— A második képet megismételjük, — szól bele Tökmag a kezében tartott tölcserbe, — missis Konzervgyere előbbre!

Konzervúrnő — Mackó — azonban nem jön. Ijedten bámulja az ajtót. Végre Tökmag is odapillant, meglátja szeretett tanárát, feledi a falábat, nagyot ugrik, egyenesen a tanár úr nyakába. Egyik lába fennakad a „filmgépben“, magával rántja, a trombita orron üti Szutykot, az sem rest, kiugrik Konzervné karjából, éktelen ugatással vágat körül, minden leránthatót lerángatva.

* * *

Tökmag iszonyú sóhajtással fejezte be elbeszélését.

— A legborzasztóbb, hogy a tanár úr az egész remekművet látni akarta! Hazavitte elolvasni. Keszeg

velem üvöltött, hogy én vagyok mindennek az oka, Ágnes néni csipkekendője is elszakadt és most apa megtiltotta, hogy kijöjjek, mikor téged filmeznek. Hát akkor hogy tanuljam meg a filmrendezést ?

A Herceg óvatosan megjegyezte :

— Te, Tökmag, én úgy emlékszem, hogy a mult hónapban még brazíliai farmer akartál lenni ! Azelőtt meg ázsiai nyelvkutató. Még régebben . . .

— Az régen volt ! Most beláttam, hogy a film az egyedüli lehetőség számomra.

— Tökmag, ne szavalj ! Gyere tanulni, te is Konzervné ! !

Szegény Mackó, ez a bolond név rajtamaradt, pedig neki volt legkevesebb része a Keszeg remekművében. Amit Galambos tanár úr a következő megjegyzéssel nyújtott vissza :

— Nem is vagy olyan számár, Balázs, mint gondoltam.

— Csak filmtémát írok ezentúl, — jelentette ki Keszeg gögösen.

— Könnyű neked, — sóhajtott Tökmag és a büntetési feladatok elkészítéséhez látott.

Mikor egy közönséges kisdiajból, aki még hozzáigyen szegény is, semmije az égvilágon, csak a családja, meg a kedves állatai, egyszerre a filmvilág tevékeny részese lesz, könnyen fejébe szállhat a változás. Erős próba ez, mely biztosan kideríti, mennyi jellemében az igazi színarany és mennyi az értéktelen, rozsdásodó fém.

Persze, akinek olyan anyuja van, mint Pista hercegnek, annak könnyebb a dolga.

Mert anyu világért sem szerette volna, hogy fia örökre beleszeressen a filmbe és ottragadjon. Izgalmas, színes élet az, de rettenetesen idegölő és bizonytalan. Jó ez átmenetnek, amíg . . . Igen, hát amíg majd valami más, csöndesebb és biztosabb megélhetés kerül. Munka a filmezés is, fárasztó, kenyérkereső munka, aki másnak látja, naív rajongó. És nagy csalódás érheti.

Március végén járt az idő, mikor a Herceg megkezdte munkáját a film számára. Igazi szerződést írtak vele, persze anyu írta alá. De Pista is ! A szerződés

egyelőre négy hónapi pródaidőre szólott. Mert ki kellett próbálni, hogy tudós Máli kutyát használhatják-e filmen és Pista megbirkózik-e a többi állat idomításával is.

— Eppen azért fiacskám, egyelőre ittmaradunk és minden a régiben marad, — mondta anyu. — Ha aztán majd sikerül a dolog, talán majd keresünk másik lakást. Úgy megszerettem ezt a kis házacskát itt . . . És annyi jó emberünk szokott ide. Akik talán el sem jönnének hozzánk, ha beköltöznénk a városba.

— No, én bizonyosan nem, — helyeselt Barics bácsi, akinek a lába se lépcsőt, se városi kövezetet nem bírt.

— Egyet muszáj megengedned anyum! Hogy valami segítséged lehessen. Nézd, nekem dolgom lesz, a csirkéket ki látja el? És a kutyaólat? És az egész nem ér semmit, ha neked nincs belőle hasznod. Egyetlen anyum!

A segítség meg is érkezett, Barics bácsi rokona volt, helyes kislány, aki csak nappal volt nálunk, estére hazament.

— És most már megint nagysága vagy! Anyum! — hencegett a Herceg — másoknak is. Mert nekem mindig az voltál!

Pista herceg egész életének rendjét megváltoztatta az új munkakör. Bizony, sokat kellett dolgoznia, nem ingyen adták a szép kis fizetést.

A hajnali nehéz munkák elmaradtak, de helyette Málival kellett gyakorlatoznia és a filmgyár két kutyájának idomítását is megkezdte. Egyik, Pajkos, nagyon tanulékony volt, de a másik, éppen a szebbik, Miska, nehezen állott kötélnek, igaz, hogy mindkettő alig pár hónapot látott még a világból.

Azután tanulás, iskola, délben kis pihenés, majd megint lecketanulás és a kutyák. A filmgyárból mindigre ki-kijött valaki, hogy az állatok haladását ellenőrizze és szakszerű utasításokat adjon Pistának.

A munkát megkönnyítette, hogy igen buzgó, lelkes inast talált: Tökmagot! A fiú olyan büszke volt pajtására, hogy az csuda. Hiába tiltakozott a Herceg, csak úgy beszélt róla: „Barátom, a film-színész“.

És lehetetlen légvárakat szőtt, minden hírességről megállapította, hogy az is kicsiben kezdte. Az egész osztály nevetett már rajta, de Tökmag úrfit ez nem zavarta. Az sem, hogy Pista eddig csak kétszer járt kint a filmgyárban, különben otthon dolgozott. Még pedig, három jópajtásával összeesküdve, — nemcsak a filmgyár számára, hanem maguknak is. Elhatározták, hogy a sívár gödörből, amelyet már felvert a fű, libavirágok is mutatkoztak benne, kertet csinálnak. Mackó értett a kertészkedéshez — mihez nem értett? — ő készítette el a tervet. A másik három meg iszonyú buzgalommal látott neki, hogy utasításait végrehajtsa.

— Mit ástok annyit? — kérdezte anyu.

— Semmianyum, csak kicsirendet csinálunk. Hogyha jönnek az urak, a gyárból, ne legyen olyan gazos minden.

— Bizony az jó lesz! — helyeselt Tarjánné, aki mitsem sejtett a kertészkedési tervekből, nem is nagyon ért rá törődni vele, mert Vadasyéknál beteg lett az öreg házvezetőnő és Tökmag egyenes, erélyes, sőt hangos követelésére Tarjánnét kérték meg, hogy helyettesítse.

Igy aztán igazi meglepetés volt Tarjánnénak, mikor egy vasárnap reggel Pista fia titokzatos arccal vezette ki a „ház“ mögé. Szép sorjában, mindenütt apró virágpalántákat, erősen levelező töveket talált.

— Pistám, ezt mind te csináltad?

— Nem, anyum, nem vagyok ilyen tökéletes. Tökmag, meg a többi! Én is segítettem. És most már van kerted. És a házat is beültettük körül, azt mondja a Tökmag, hogy most a legújabb építési divatnál úgy is így csinálják, hogy a háztetőn van a kert. Hát mi is modernnek vagyunk, nagyszerű!

Csakugyan, a házacskára rakódott törmelékben, földben pompásan megfogant minden növény, úgy, hogy csakhamar olyan volt az egész, mint zöldülő lugas. Bogár ujjongva ugrálta körül és alig lehetett kiszedni kezéből a kis öntöző kannát. Vízről Mackó gondoskodott, hol egyik, hol másik kutyát fogták be a kiszekérbe és a Dunából hordták fel az öntözővizet. Nagy munka volt, de megérte.

Egyszóval igen vidáman, sok dologban, de igaz munkakedvvel teltek a napok. Most már Miska is kezdett észretérni, különösen mióta rájött a Herceg, hogy Málival tartassa kordában a mindegyre rakoncátlankodó kutyaúrfit. Így legalább korbácsot sem kellett használni, amitől úgy irtózott.

— Májusban megkezdhetjük a munkát a kutyákkal, — mondta vidáman Vértés rendező, mikor kijött. — Máli a főszereplő, hát csak vigyázz rá, Pista herceg.

XIX.

Ki gondolta volna, hogy mégis Máli, a nyugodt, kitűnően fegyelmezett Máli csinál gondot és bajt?

Pedig úgy történt.

Egy napsütéses áprilisi napon, amíg a gyerekek iskolába jártak, anyu meg Vadasyéknál segített a még csak lábbadozó Ágnes néninek, Máli eltűnt. Nyomtalantul. Mintha a föld nyelte volna el. Katika, a kis szolgáló váltig esküdözött, hogy tízkor még látta, kicsit bágyadt volt a kutya, nem akart enni, csak vizet ivott.

És most nincs, sehol sincs. Felkutatták érte a sportpályát, valamennyi ismerőst sorrajártak, Málit nem lelték.

És ami legkülönösebb, Szutyoknak, a Máli pajtásának most hasztalan mondták, hogy keresse, a kutyus csak pislogott, meg sem mozdult.

— Máli! Édes Málikám! — zokogta Pista, most nem szégyelte a könnyeit. Nem is közönséges bánat ez, mint a szekunda, vagy éhség, vagy ilyesmi, gyakrabban előforduló szomorúság.

A legszebb hívás, könny, jajveszékelés sem használt. Máli nem került elő sem délután, sem este. És másnap anyu megengedte, hogy Pista herceg tanítást mulasszon. Ahelyett kirohant a filmgyárba és bejelentette a kutya eltűnését.

— Anyum, talán rossz voltam hozzá? Szigorú?

— Nem, fiacskám, valaki elcsalhatta, elvihette!

— De mikor Katika azt mondja, hogy senki sem

volt itt ! Talán az a csavargó, akit egyszer megharapott, lopózott be érte ! Istenem ! Szegény kutyám ! !

— Ne sírj már annyit, egész dagadt a szemed ! Mindent megteszünk, hogy Máli megkerüljön. Vértés úr már a rendőrségen is szólt.

— Hidd el anyum, sohasem látom már többé Málit ! Ha elvitték, nem is eresztik többet vissza. Hiszen hozzánk is úgy került. Talán a régi gazdája jött érte.

Tökmag még ennél sokkal fantasztikusabb dologra gondolt.

— Te Mackó ! akármit mondasz, nekem van igazam. Bizonyosan egy másik filmgyár lopatta el Málit. És nem is fogjuk megtalálni, amíg mi magunk nem keressük. Rendőrség ! Olvastál már detektív-regényt, amiben a rendőr győz ?

— Nem olvastam. És nem is olvasok ilyen butaságokat. Jobb volna, ha te se tennéd. Azt pedig kikérem magamnak, hogy ezt a hülyeséget elmondd a Hercegnek. Eléggé odavan, nem kell még jobban megvadítani. Hallod ? !

Tökmag sóhajtva hallgatott el. Mackónak nem szokás ellentmondani. Pedig biztos, hogy itt titkos bűnügy van jelen. És ő, Tökmag, erős hivatást érez magában arra, hogy felderítse. Jó lett volna, ha Mackó is segít, de ha nem akar, mit lehet tenni ? Keres az ember más társakat. Ami a régi barátságon mitsem változtat !

Két napja volt már, hogy Málinak nyomaveszett. Azalatt a többi állatot Tarjánné meg Bogár látta el, a Herceg se látott, se hallott a bánattól, még a Duna mellé is ki-kirohant, a lágymányosi tavat is bekószálta valami rozoga csónakon, hogy nem veti-e valahol fel a víz a Máli holttestét.

Tökmag pedig megszervezte a Máli felkutatására szánt detektív-csapatot, a vezér természetesen ő maga. Keszeg a társa és még négy vállalkozó akadt, csupa jómódú fiú, akiknek a zsebpénzállománya meg-

engedte a szükséges felszerelés beszerzését. Mert ez nagyon fontos. Volt abban riasztópisztolytól kezdve fekete álarcig minden. És minden óraszünetben nagy tanácskozások folytak. Tökmag igazán nem tehetett arról, hogy megszerezte ebben az évben immár a harmadik szekundáját is.

— Haszontalan, lelkiismeretlen fickó vagy, — szidta Farkas tanár úr, akinek eddig kedvence volt a gyerek.

Tökmag sóhajtott. És úgy érezte magát, mint a világtörténelem bármelyik alaptalanul gyanúsított hadvezére.

Csak az vigasztalta, hogy a „banda“ többi tagja sem járt jobban.

— Ne búsuljatok, ha megkerítjük Málit, az olyan dicsőség lesz, de olyan !!

Már három, már négy napja, hogy Máli eltűnt. A Herceg valósággal belesoványodott a bánatba. Nem a filmgyár ügye, nem a kereset esetleges elvesztése fájt neki, hanem aranyos, jó pajtását siratta. Minden lépés Málira emlékeztette. A derék kutya úgy belenőtt az életükbe, mint valami embertárs. Szutyok, meg a filmkutyák sem pótolhatták.

A rendőrségtől igazi detektívek jöttek ki, a filmgyár jutalmat hirdetett, minden újság megemlékezett a kitűnő és nagyszerű Máli kutyáról, ami reklámnak jó lett volna, de a kitűnő Máli kutya sehol sem volt.

— Pista fiam, addig le nem fekszem, míg a vacsorádat meg nem etted, — mondta Tarjánné a fiának az ötödik nap estéjén.

A Herceg nem nézhette, hogy anyu egész éjjel mellette üljön, mit tehetett, nagy sóhajtozva enni kezdett. De a legjobb falatot, egy csirkecombot titokban félrecsúsztatta. Istenem, történnek csodák, hátha Máli mégis megkerül, lássa, hogy gondoltak rá. Azt se nézhette, hogy anyu cipelje a nehéz öntözőkannát, nagyot sóhajtott és megöntözte kis gazdaságukat. A lelkéjét is sóhajtvá nézte át. Ha az embernek elvész a kedves kutyu pajtása, akkor igazán nem érdekelhetik a buta egyenletek.

Végre eltelt ez a nap is. Ágyba kerültek. Pista herceg magához szólította Marci madarat és fálnak fordult. Anyu is eloltotta a lámpást, lefeküdt.

Egyszer csak halk kaparászás hallatszott az ajtón. A Herceg felébredt rá és felült. Éppen valami furcsát álmodott, nagyon vert még a szíve.

A kaparászás erősödött. Most Szutyok ugatása hangzott. Hát az hogy kerül ide ilyenkor?

— Anyum, valaki van az ajtónál, — mondta Pista, felugrott és kikémlelt a kis üvegablakon, amit az ajtóra Mackó csinált. A következő percben vad indiánüvöltéssel vágta ki az ajtót és mezítláb, egy szál ingben kirohant rajta.

— Pista, megfázol, hűvös van! — hallatszott anyu hangja. De a künti tombolás elnyomta a szavát. Hamar fölkelt és kinézett.

Odakünn zűrzavaros hangok, egy óriási, hempergő gombolyag, közben a Herceg nehezen érthető szava:

— Megvan!!! Anyu, Bogár, megvan!! Itt van!!

Mire mindannyiszor hangos, kettős kutyaugatás felelt.

Bizony, Máli volt az éjjeli látogató. És mint kiderült, nemcsak Szutyok kísérte. Mikor Pista kitombolta magát, a kutya anyuhoz küszött, meghempergett előtte, aztán elloholt és a gödör másik végéről egyenkint három darab, hozzá hasonló, de még vak, apró kutya-kölyköt cipelt elő. Olyan óvatosan rakta le anyu elé, mint aki féltett kincset, drága ajándékot ad. Még Szutykot sem engedte hozzájuk nyúlni.

Anyu úgyis fogadta, behordta a kiskutyákat, kosarat bélelt nekik és belehelyezte valamennyit. Máli pedig melléjük feküdt és megszoptatta őket.

Másnap valóságos népvándorlás volt Tarjánéknál. Nemcsak az egész V. osztály jött el látogatóba, minden más osztály is elküldte képviselőit. Tarjánénak erélyesen közbe kellett lépni, különben Máli kutyát agyonetették volna. Eljött a filmgyár megbízottja is, mindjárt hozott magával fényképész-riportert, aki jobbról, balról, minden oldalról levette Málit kicsi-

nyeivel, Pista herceget a kutyával, kutya nélkül, kertben, házban, tudja Isten, hol mindenütt. Megható cikket írnak majd a történetről és így biztos, hogy a Máli kutya közreműködésével készülő filmnek igen nagy közönsége lesz.

A Herceg mindezzel nem sokat törődött. Örült a kutyájának, lelkesen mesélt mindenkinek az állat okosságáról, végre napok óta, először jóllakott. De Szutyok is! Mert kiderült, hogy a nehéz napokban ő hordott ennivalót Málinak. Kapott is most érte kettős porciót, majd megpukkadt bele.

Tökmag pedig először életében kipróbálta, milyen a teljes, tökéletes, baráti önzetlenség. Mert Máli megkerülésével az egész regényes detektívtestület, a „Fekete álarc“ bandája feleslegessé lett. Azért mégsem oszlottak fel.

— Nem lehet tudni, mikor történik megint valami, — magyarázta Tökmag pajtásainak a banda létjogosultságát. — Sokkal jobb, ha akkor készen állunk, — éppen ezért rendszeres gyakorlatokat fogunk tartani. És mindenki kap megoldani való feladatot. Így aztán nem történhetik semmi baj, mi öröködünk!!

Ami, tekintve, hogy Tökmag magánál nagyobb gyereket nemigen túrt meg a bandában, nehogy vezéri tekintélyén csorba essék, igen megnyugtató ígért.

A Máli kutya se hitte volna valamikor, hogy a kölykeiért ilyen versengés folyik majd. Elsősorban a filmgyár akarta megvenni őket, a Herceg nem adta. Azután idegenek, gazdag emberek jelentkeztek. Pista udvariasan kitért előlük.

— Hát csak nem akarod valamennyit magadnak megtartani fiam? — kérdezte Tarjánné.

— Nem anyum, tudom, hogy nem lehet! És nekem itt van a Máli. Meg a filmgyári kutyanépek. Hanem látod, úgy gondoltam a dolgot; a fiúk annyit tettek értem, segítettek, mindig segítettek és hoztak, amit lehetett. Tökmagnak van kutyája. De a többi!! A Mackó mindig itt dolgozik. Meg a Keszeg is. Mennyi szépet olvasott nekünk, milyen szívesen hallgattad,

úgy-e anyum? Hidd el, abból még igazi író is lesz, olyan, akinek a könyveit kinyomtatják!

— Szóval a pajtásaidnak akarok adni a kis kutyákat?

— Nekik anyum!

Tarjánné megölelte a fiát, nagyon melegen. Csak az ajtóban jutott eszébe: — Pista, hiszen három kis kutya van! — Mi lesz a harmadikkal? megtartod?

— Nem anyum, azt is odaadom, a legszebbet, a Pajtást. És legyél szíves ma délutánra kivasalni a fekete ruhámat. Mert elmegyek. A Pajtást viszem el. Galambos tanár úrékhoz.

Anyu már a küszöbön volt, nem láthatta, milyen szép pirosra vált ennél a kijelentésnél az úrfi képe. Ami nem éppen Galambos tanár úr iránti nagy tiszteletből történt. De aki megfigyeli, hogy ifjú Hercegünk megjelenésére Galambos Klárika arca ugyanilyen piros színt öltött, az sokmindent kitalálhat a jelent illetőleg és talán a jövőre nézve is.

Miután pedig Pajkos jelenlététől a két piruló ifjú jókedvű, hancurozó gyermekké lesz, egyelőre elégedjünk meg a jelennel, amit Pista is nagyon szépnek érez. Különösen, mikor az uzsonnánál Galambos tanár úr is megjelenik és olyan gyorsan barátságot köt Pajtással, mintha nemcsak a diák-, de a kutyaszívek minden titkát is ismerné.

— Hogy halad a munka, Pista? — érdeklődik a tanár úr.

A Herceg boldog, hogy a kutyáiról mesélhet. A gyárban már megkezdtek a felvételeket, a jövő héten a szabadban dolgoznak. Ha a tanár úrnak kedve volna, megnézhetne egyik reggel, mikor Máli van műsoron.

— Tetszik tudni, nagyon érdekes dolog, van benne egy szegény diák is, egész rendes gyerek, de mégis csak a Máli a fő, mert még embert is ment. A vízből húzza ki, aztán megvédi a rablóktól. Ötvenszer is bele kellett neki ugrani a hideg vízbe, mert a Vértés rendező úr nagyon szigorú, azt mondja, tökéletes képet akar. És mikor én mondom, a Máli ugrik is. Csak a Miskával volt baj, mert az játsza a vezérfarkast, amelyiknek a

falkája megtámadja a vándorló diákot. És neki el kell futni a Máli elől, de a haszontalan nem akart, hanem mindig hanyattfeküdt a porba és játszott. És mindenki nevetett. De most már kezd ő is szót fogadni, tegnap meg is dicsért érte a Vértes úr.

A dolog igen érdekes, persze, hogy Klárika is látni szeretné és így megígérik neki, hogy a következő felvételnél, ha jó korán fölkel, ő is ott lehet.

A filmfelvétel minden közreműködőnek igen fárasztó dolog, de mégis csak szívesebben csinálja Pista, mint mikor négyszer hat emeleten kellett felhordani a kiflit meg tejet. Különösen, mert itt az állataival lehet együtt és mindenki érezteti vele, mennyire fontos a szerepe. Nagy segítsége a munkában Marci madár. Amelyik kutya nem akarna engedelmeskedni, azt Marci éles csőre rendre tanítja.

A filmfelvételeknél idegeneket nem tűrnek meg, de Galambos tanár úr kivétel, neki köszönhetik a „kutyaidomító“ gyerek jelenlétét is. Előbb egyedül nézi végig a reggeli felvételeket és fejcsóválva jelenti ki, hogy könnyebb dolog lusta nebulók fejébe verni a tudományt. Azért érdekes dolog ez is.

Egyik reggel Klárikát is magával hozta. A kislány mindent olyan csodálkozó szemmel nézett, hogy ifjú Hercegünk nem tudott hová lenni a büszkeségtől. Engedelmet kért, hogy ő mutogasson meg néki mindent. A reflektorokat, amiket borús időre esetére kihoztak, a nagy filmgépet, az állványokat, amiken a rendező, megfigyelő, világosító, ültek. Bemutatta néki kutyáit és Máli azonnal barátságot kötött a kislánnyal, aminek jeléül szépen végignyalta a képét.

Azután a nézőknek félre kellett állani és megkezdtek a felvételt. Klárika csodálkozva látta, hogy nem úgy van ám, ahogy ő képzelte, nem egész mesét pergetnek végig, hanem össze-vissza, kiszakított, összefüggéstelen jeleneteket. Először azt, ami tegnap valami okból nem sikerült, aminek a felvétele homályos, hibás stb.

— Dehát akkor, hogy lesz ebből olyan szép film-mese? — kérdezte.

— Úgy, hogy a filmszalagot, amire a képeket fényképezték, elvágják és a mese sorrendjében ragasztják össze. Bizony néha összeállításközben is változtatnak még a történeten.

Ma azt a részt akarták fényképezni, amelyikben Máli, a szegény diák kutyája — a filmen a diákot Péternek hívják — megküzd a vezérfarkassal és legyőzi úgy, hogy az világgá szalad.

Máli kitűnően végezte dolgát, a Herceg vezényszavára nekiugrott Miskának, az is állta a játékharcot, remekül hemperegtek, fogukat vicsorgatták.

Klárika érdeklődve nézte. Egyszer, kétszer. Aztán, mikor már vagy ötödször engedték egymásnak a két állatot, kicsit elfáradt, leült egy körre és elővette a vajaskenyerét. Megéhezett. Most jobban érdekelte az evés, mint a két állat ádáz műbáborúja.

Igen ám, de amint Miska meglátta a falatozó kislányt, minden vezényszót és szerepet felejtve, odarohant hozzá, nyakába ugrott és mindent megtett, hogy a jó falatot megkerítse. Klárika sikoltott, Pista futva közeledett, de mire odaért, a vajaskenyér már eltűnt Miska gyomrában, a kutya pedig hízelegve nyalogatta az ijedtségtől síró kislány képét.

Persze, hogy a dolognak nagy nevetés lett a vége. Csak Vértés rendező úr sajnálkozott :

— Milyen kár, hogy ezt a jelenetet nem fényképeztük le, pompásan beleillett volna a filmbe.

— De bizony lefényképeztem, — mosolygott a fényképész —, magam sem tudom, hogyan fordítottam arra a gépet, aztán meg nagyon jónak találtam a jelenetet.

— Megengedné tanár úr, hogy a kislány benne maradjon a képben ?

— Miért ne ? Többet úgyse lesz alkalma ilyen dicsőségre! — nevetett a tanár úr. — Csak azt kötöm ki, hogy a neve ne szerepeljen.

XX.

Az iskolafolyosón olyan nyüzsgés volt, mint a méhkasban rajzáskor. Az ötödik és hatodik osztály

kirándulásra felpakolva, útrakészen állott. No, nem éppen csöndben. Ami, tekintve, hogy a bizonyítványkiosztás már két napja megtörtént, nem csoda. Pista is ott állott a sorban Tökmaggal.

Hirtelen elcsendesedett a rakoncátlan banda. A tanári ajtóban Galambos tanár úr jelent meg.

— Fiúk! — szólt hangos szóval —, nagyon sajnálom, de nem mehetek veletek!

Hangos, elkeseredett zúgás volt a válasz. Valamicsattant, Tökmag mérgében a hátizsákját csapta a falhoz.

— Csend! — rendelkezett a tanár úr —, megígérem, hogy kipótolom. Most majd Farkas tanár úrral indultok. Tarján Pista!

A Herceg kilépett a sorból, mindenki kíváncsian fordult feléje.

— Te itthon maradsz, gyere be velem a tanáriba!

Farkas tanár úr kijött, a fiúk elindultak, de bizony megcsappant kedvvel. Tökmag csaknem sírt mérgében. Nem elég, hogy szeretett osztályfőnökük ittmarad, de még Pistát is „lekapcsolták“. Ha teheti, bizonyosan megszökik ő is.

A Herceg nem csodálkozott a dolgon. Tán a filmgyárba hívják. Meg is kérdezte:

— A gyárból telefonáltak, tanár úr, kérem?

— Nem, nem fiam, csak gyere velem. Aztán okos légy!

Milyen furcsa a tanár úr hangja. A fiú szíve erősebben vert. Vajjon mit akarnak tőle? Csak nincs valami baj?

Az ajtóban a tanár úr megállott. Kezét tanítványa vállára tette.

— Pista, most okos légy. Az én fiam vagy. Eddig mindig büszke voltam rád, ne feledd. Gondolj arra, hogy egész évben komoly, felnőtt emberként viselkedtél!

No, ettől a bevezetéstől Hercegünk szíve egész a torkáig szaladt. Mi várhat rá odabent?

A tanáriban senki sem volt, de a félig nyitott igazgatói irodaajtó mögül több hang hallatszott, a tanár úr bement oda. A fiú pár pillanatig tanácstalanul állott, aztán egészen kinyílt az ajtó és két férfi lépett ki.

— Bárdos bácsi ! — újjongott fel Pista —, tudtam, mindig mondtam. Igazán vissza tetszett jönni ! Hogy csodálkozik majd anyu !

— Visszajöttem fiam ! Sajnálom, hogy csak most jöhettem. De te örülhetsz neki. Ugy-e mikor elmentem, megígértem, hogy gondolkodok rád ? Mikor visszajövök, megkapod az igazi jutalmat ? Hát itt van, nézd, kit hoztam neked, nektek ! !

A másik idegenre mutatott. Pista ránézett. Fáradtarcú, nagyon sovány, szakállas férfi volt az. A fiúra mosolygott és mintha feléje nyult volna. Pista herceg bámulva állott, aztán halkan, egészen halkan elsóhajtotta :

— Apa ! Édesapa !

* * *

— Mondtam anyunak, hogy minden ember jó. De ezt igazán nem gondoltam ! Tudod Tökmag, sohasem hittem volna. Nem is ismertem meg mindjárt. Abban a sok szenvedésben nagyon megváltozott. De most is az én apám. És előbb a Bárdos bácsi beszélt anyuval ! Én meg kint álltam és úgy féltem, de úgy, hogy egészen vacogott a fogam. Aztán kigyótt anyu. Gondolod sírt ? Nem sírt ! Az én anyum olyan hős, de olyan ! Csak a Bogár sírt és mindig erősebben, hogy már féltem. És a Máli mindjárt megszerette apát. A Marci is megismerte. Csak a két filmkutyát kellett bemutatni. De apa azokkal is tudott beszélni, még a Pajtás is szót fogadott neki. Aztán...

— Aztán elmondhatnád már, hogy találta meg a Bárdos bácsi az apádat ! Bizonyosan az a legérdekesebb az egészben. Ne légy irigy, Pista herceg ! !

Nem, Pista nem volt irigy. Elmondott mindent, ahogy Bárdostól, meg édesapjától hallotta. Szerencse, hogy mindketten bármikor készen állottak a tanuskodásra, mert a fiúk néha egészen hitetlenkedve csóválták a fejüket. Ilyesmit eddig csak regényekben olvastak. Tökmag mindegyre közbekiabált, hogy ő is bizonyítson !

Hát különös történet is volt ez ! Úgy kezdődött,

hogy Bárdos igzgató úrnak el kellett utaznia, mikor pedig itthon is akadt volna dolga elég.

Nem, nem. Még sokkal régebben kezdődött. Ott, mikor Tarján Sándor, Pista édesapja elvesztette utolsó reménységét is, hogy itthon rendes állást kaphat.

— Kérem, mindenütt leépítünk. — Igen tudjuk, hogy milyen értékes a munkája, dehát a viszonyok!!... Talán félév múlva próbálkozzék!

Ilyeneket hallott mindenütt. Pedig beutazta a vidéki helyeket is, alig volt otthon, a gyerekei egészen elszoktak tőle. De ezt már említettem is, úgy-e?

Akkor nagyot gondolt. Az ember mindig azt hiszi, hogy másutt jobb, könnyebb és ezért vonza úgy az idegen világ azt, akinek itthon rosszul megy a sora. A messzeség szépít. Aztán mikor kiderül... De ez később következik.

Tarjánék eladtak minden eladhatót, az apa útlevelet szerzett és az összeszedett pénzzel kiment Németországba. Persze nem vallotta be, hogy munkát akar odakünn, azt nem szabad. Mindenütt csak azt látják szívesen, aki pénzt hoz, azt, aki vinni akar, kinézik.

Nem indult csak úgy neki a világnak, volt egy barátja, akiről tudta, hogy nagy úr odakünn, gyár-igazgató, leveleztek is. Tarján neki sem árulta el, hogy mit vár tőle. Talán szégyelte is.

Ott érte az első csalódása. A jó barát nagyon örült neki. Igazán, szívéből szeretett volna segíteni, de külföldit nem alkalmazhatott mérnöknek.

Akkor pedig Tarján még csak mérnöki munkára gondolt.

Megpróbálkozott másutt, ajánlóleveleket szerzett, kapott is. Sokat. De munkát semmit. Egyetlen hónapig volt dolga, egy gazdag úr fiát készítette elő a vizsgára. Aztán mehetett megint neki a világnak.

Jó emberek azt tanácsolták neki, hogy térjen haza. Otthoni, megszokott környezetében, sok ismerős között, ha nem is mérnöki, de valamilyen munkája csak akad.

Hanem éppen akkor találkozott egy francia emberrel, aki csodákat mesélt neki a hazájáról. Mintha ott

legalább is aranytálcán kínálnák az állásokat és csupa arannyal fizetnék.

Tarján, a maga becsületességében bízott benne, hitt neki. Elment Franciaországba az ismerős ajánlólevelével.

Hát nem panaszkodhatott. Kapott is munkát azonnal: bevették közönséges munkásnak egy autógyárba. Aminél borzalmasabb, lélekölőbb foglalkozása művelt, tanult embernek nem is lehet.

Tarján azt hitte, hogy ez csak átmenet, addig végzi, amíg beletanul, aztán gyors előmenetel várja. Ahogy a barátnak mutatkozó idegen ígérte. Csalódott. Előmenetelről szó sem volt, de még arról sem, hogy másféle munkát kapjon. És mikor panaszkodott, egyszerűen kitették. Minek jött ide? kérdezték tőle.

Ebben az időben már nem is írt haza. Valami dacos keserőség emésztette, hogy majd csak akkor jelentkezik megint a családjánál, mikor sorsa jobbrafordul, mikor segítséget küldhet nekik.

Volt aztán piaci szeméthordótól képeslapárúsig minden. Aludt padon és a Szajna folyó hídja alatt. De akármerre ment, mindenütt találkozott magához hasonló, csalódott magyarokkal. Ezt nem érezte vígasztalásnak, ellenkezőleg! Fájt neki, rettenetesen fájt, hogy mi magyarok olyan hiszékenyek vagyunk, minden kis ígérettel elcsalhatnak akárhová.

Párisban már nem volt maradása. Nemcsak, hogy munkát nem kapott, de az idegenek ellenőrzése szigorúbb lett, akinek nem volt munkája, azt hazatoloncolás fenyegette.

Hát ezt nem! Csak ezt nem! Hogy szégyenszemre, mint valami csavargót szállítsák haza azokhoz, akik hittel, bizalommal várják — vagy pedig megsiratták már...

Akikhez tanácsért fordult — magafajta szegény nincstelenekhez —, a legképtelenebb tanácsokat adták. Egyik azt mondta, hogy próbáljon kijutni Délamerikába. Ott mindig kell munkaerő. És ott annyi a föld, hogy mindenkinek jut. Szerencsére nem fogadhatta meg a jó tanácsot, mert nem volt meg a kiutazáshoz szükséges pénze.

Mások azt tanácsolták, hogy szerezzen hamis névre szóló útlevelet, lehetőleg amerikai, akkor kap munkát.

Ettől is irtózott. Csak csalást ne! Hiszen ez már lelki züllést jelent.

Mindez hetekig eltartott. Már semmije sem volt a rajtavaló ruhán kívül. Párist otthagytá, napszámosként eljutott Marseillesbe. Közben „megette“, vagyis fölélte a kalapját, felső kabátját és cipőjét, ócska papucsban érkezett meg a kikötővárosba.

A kikötőben lézengett. Olyan fáradt volt, hogy alig tudott a vágató autóknak kitérni.

Egyszer csak, éppen a közelében, egyik autó defektet kapott. Az utasa is kiszállt és bizony elég hangosan kiabált.

Magyarul! Hogy ő most majd lekésik, mit csináljon a csomagjaival? azonnal kerítsen a soffőr neki másik kocsit.

— Kérem, én segíthetek talán? — rohant oda Tarján mérnök úr, jelenleg toprongyos csavargó a franciák ékes földjén. Akit a magyar szó magához térített.

És szemben találta magát Bárdos vezérigazgató úrral, egykori hadnagy társával, akinek zsebében ott voltak az összes hivatalos iratok, melyek nagy pecsétekkel igazolják, hogy Tarján Sándor nevű, magyarországi születésű mérnök teljesen és nyomtalanul eltűnt, tehát halottnak tekintendő.

Persze, ez csak később derült ki. Először csak Tarján ismerte fel Bárdost és mikor kimondta a nevét, a vezérigazgató csodálkozva nézett rá.

— Ismer talán? Ön magyar?

— Az vagyok! Tarján Sándor a nevem, — hangzott a halk válasz, mert akkorra már a mérnök is kijózanodott a viszontlátás öröméből és szégyenkezve húzta még összebb ingetlen mellén a kabátot. Már el is fordult, hogy odébbálljon, de két ölelő kar tartotta vissza.

— Sándor! Tarján Sándor! És én beszaladgáltam érted fél Franciaországot!!

— Utánam? Hát tudtad, hogy itt vagyok?

— Kérem, nem tetszik beszállni? lekésik az úr, — szólt közbe most már az eddig türelmesen várakozó soffőr.

— Nem késünk le! Nem szabad lekésnünk! Gyere Sanyi, induljunk! — mondta Bárdos és az egész útvonal megbotránkozására még itt is szokatlan iramban robogtak, de el is érték a párisi gyorsot. Ott a kalauz mélységes megbotránkozással akarta volna kiutasítani Tarjánt — mert, hogy kerül egy ilyen toprongyos csavargó az elsőosztályú kocsiba? — de mire az ellenőrrel, akitől utasítást kért, visszatért, hogy tervét végrehajtsa, a fülkében már csak két igen jól öltözött, vidáman beszélgető urat talált. Egyiken kicsit lógott a ruha, dehát a gazdag emberek szeszélye kiszámíthatatlan...

— És a legfényesebb a dologban, — fejezte be elbeszélését Pista herceg —, hogy Bárdos bácsi már itthon tudta, hogy mink kik vagyunk! És a Galambos tanár úrnak is szólt. De kérte, hogy ne emlegesse, mert még titok. Anyu sem tudott semmit. Meg én se. És jobb is volt így, mert anyu biztos agyonsírta volna magát. Most meg örülhet, mert meg is érdemli!!

Utóbbi valamennyi fiú szívből helyben hagyta.

XXI.

— És mi lesz a kutyámmal? Meg az egész kerttel? Ki fogja meglocsolni? — sírt a Herceg mérgében.

— Pista! ne kiabálj! Talán nem örülsz, hogy hazajöttem?

— Ilyesmit nem is szabad kérdezni. Vagyis — igen, de látod apa, olyan jó volt itt és a kertet magunk csináltuk, meg a házhoz is hozzáépítettünk. Igazán nem férnénk el tovább? Szívesen odaadom neked az ágyamat és másik asztalt is be lehet állítani...

— Gyere ide, te nagy kölyök. Hadd beszéljek okosan a fejeddel. Te vagy a legderekabb gyerek, akit valaha ismertem. Büszke vagyok rád, hogy a fiam vagy! És mindig drága lesz nekem ez a hely, ahol ezt a keserves esztendőt átkínlódtátok. Mindig... meg a barátaidat is szeretem. Az öreg Barics pompás ember!!

— Nohát akkor ? !

— De nézd csak. A Bárdos bácsi állást adott nekem. Igen szép, rendes fizetésű állást. Aminek szívből örülök és igyekszem majd megérdemelni.

— Már megérdemelted ! Aki annyit szenvedett !

— Ne kotyogj közbe. Idehallgass ! Azt akarod, hogy anyu ezután is annyit dolgozzék ? Hogy ne legyen cselédje ? És maga főzőn ? mosson ? meg mindent ?

— Nem akarom. Eddig sem akartam. Én mindent megtettem, apa hidd el !

— Tudom fiam, nem azért mondom. Hanem azért, hogy megértsd : rendes lakás kell, ahol rendesen élhetünk. Mint azelőtt. Nem örülsz neki ?

— I-igen. Örülök. Csak nem nagyon. Anyu sokkal okosabb nálam úgy-e és mégis azt mondta tegnap, hogy nagyon fáj a szíve. Mert ennél kedvesebb helye soha se lesz. És milyen kár, hogy nem nagyobb a ház, soha-soha el nem menne innét. És . . .

— Igazán azt mondta ? — kérdezte Tarján elgondolkozva.

— Bizony. De azért ne búsulj apa, az a fontos, hogy te itthon vagy ! És veled mindenütt jó lesz, csak — csak a kutyákat sajnálom, tudod . . .

— A kutyákat ne sajnáld, Barics bácsi megígérte, hogy beköltözik ide a kis házba, vigyáz rájuk, az egész kis gazdaságra és te is eljöhetsz, amikor akarsz. Nyaralni úgysem megyünk az idén, sok dolgom lesz !!

Ez már biztatóbban hangzott. Rá is fért Pista hercegre a biztatás, mert igen nehéz napokat élt. Nemcsak az egész élete változott meg, hanem a csökkenő munkát is nehezen bírta. Eddig, legalább is ebben az esztendőben, minden percre jutott valami dolog, az egész nap rövid volt, hogy valamennyit elvégezhesse, egészen felnőttnek érezhette magát, mert egy igazi, komoly felnőtt felelősségét viselte. Most megint visszakellett térnie a gyermekszobába. Hiába biztatta magát, hogy így jobb, gondtalanabb lesz az élete, megint jut játékra is idő, többet lehet pajtásaival, cserkész társaival.

Hiába. Az iskolát is nagyon szerette. Ott nem is

volt semmi baj. De apa nem töltötte velük ezt az évet, ha el is mondták néki mit tett, hogyan dolgozott a gyerek, igazában nem tudta komolyan venni a fiát. Bizony megesett, hogy úgy szólt rá, mint valami kisgyerekekre. Mikor például a fiú nem evett elég szépen, vagy nem ült rendesen a széken. Pista ilyenkor össze-rezzent, de nem szólt. Csak anyura nézett. És ahogyan az első napokban el nem maradt volna apától, később már kerülte. Félt. Nem attól, hogy apa összeszedje, hanem hogy ő felel valami illetlent, dacosat!

Persze, hogy megint anyu segített a dolgon. Ő belelátott mindkettőjük szívébe és a maga szívét tette hídnak kettőjük közé. Nem volt könnyű dolog. Ha a magukban töltött nehéz esztendőről beszélt, ha Pista érdemeit, derekasságát emlegette, ezt úgy kellett tennie, nehogy az ura szemrehányásnak érezze, amiért magukra hagyta őket, mert ez kimélyítette volna a szakadékot.

Ha meg a gyerekekkel beszélt az édesanya, az apa jószágát, kitartását, hősi tűrését emlegette, hogy milyen nagy öröm a hazatérése. De azért Pista is fontos ám! Ezentúl is éppen úgy szükség van az ő munkájára! Hiszen apa nem is bírná magában a gondokat. Milyen jó, hogy ilyen nagy gyereket talált itthon, aki segít neki. Persze, Pistának okosnak, ügyesnek kell lenni. Apa sokat szenvedett, az idegei is megromlottak.

— Anyum, te egyetlen, te vagy a legokosabb a földön és én olyan buta vagyok — hogy igaza van apának... Majd vigyázok a villával. És a széken nem illik táncolni, az is igaz. Csak te szeress és mondd meg, ha valamit nem jól csinálok. Meg is pofozhatsz. Ezzel a csepp kezeddel ni! Te meg!!

Anyu keze, az a csepp, agyondolgozott kéz, — simogatva csúszik végig a fia fején és lelkébe nagy megnyugvás költözik.

— Nem lesz itt semmi baj, hiszen szívből szeretik egymást.

* * *

Megtörtént a költözés. Anyu kicsit sápadt volt és keveset beszélt, de nem sírt. Bogár örvendezett az új

lakásnak és buzgón segített. Pista herceg pedig század-szor sorolta el Barics bácsinak, hogy mit és hogyan csináljon az állatokkal. — És úgylis mindennap eljövök majd!

El is jött. Jóformán mindig a régi tanyán ült. A fiúkkal, pajtásaival együtt. Tökmag kikönyörögte az édesapjától, hogy az idén csak igen rövid időre küldjék a birtokra, Mackó úgysem ment volna sehová, nyárra egy lakatosműhelybe állt be inasnak, mert mennél több mesterséget akart alaposan tudni, mielőtt Angliába megy. Keszeg itt, a kis kertben irogathatott, mindjárt közönsége is akadt, akinek felolvassa.

Augusztus elején aztán Pistának is el kellett utazni. A filmgyár ragaszkodott a megkötött szerződéshez, anyu is azt mondta, hogy nem szabad cserbenhagyni őket, jók voltak hozzájuk a szükség idején — anyu mindent ebből a szemszögből nézett — így hát ifjú hercegünk útra készülődött.

— Mondd, ha már a Balaton mellé mentek, te kutyapásztor, nem mehetne anyu meg Bogár is veletek? Nem lehetne ott nekik valami jó helyet keresni? Nekem is utazgatnom kell mostanában, meg anyura is ráférne a pihenés.

Persze, hogy Pista buzgón helyeselte a dolgot és apával leutaztak Badacsonyra, hogy lakást keressenek.

— Barics bácsi lelkem, nagyon-nagyon vigyázzon mindenre, — könyörgött a Herceg, — nehogy valami baja essék a kertnek! A Mackó is megígérte, hogy segít.

— Vigyázunk, csak menj Pista nyugodtan, csak te is vigyázz magadra!

Amit Pista meg is ígért.

Csend borult a kis tanyára, melyben Földet-lakóék olyan sok mindent éltek meg. Elhagyatva állott a kert, a ház, az egész telek.

Legalább is Pista herceg azt hitte!

XXII.

— Apu, hát igazán eljöttél? — üvöltötte Tökmag és leugrott a téglarakásról. Szutyok utána. De Vadasy

igazgató úr most egyszerre nevetve háritotta el fia ölelését.

— Azt akarod, hogy én is ilyen szép mézsporos legyek ? Talán te építed a házat, pocok, mi ?

Tökmag végignézett magán. Hát igen. A ruhájából nem sok látszott ki. Ujjnyi vastagon fődte a méz- és téglapor. A fejét is. Meg Szutyok nevű kutyáját is.

— Mackó se tisztább ! És segítünk, hidd el apu. Még Keszeg is, pedig azt hittem eddig, hogy ő csak mesepalotát tud építeni.

— És mit segíttek, ha szabad kérdezni ? Útban lenni ?

Aztán kiderült, hogy Tökmag igazat mondott. A pallér is bizonyította, meg Barics bácsi, aki — akár a gyerekek — kora hajnaltól késő estig ott ténfergett az épülő ház körül.

— Ennél okosabbat ki se gondolhatott volna ez a gyerek, — mondogatta.

Mert az egész házépítési ötlet — amint azt a „Csak azért is“ banda két másik jelenlévő tagja akár esküvel is bizonyítja, — Tökmagtól származik. Talán nem is a fejében született meg, hanem a szívében. Abban a meleg, barátjáért mindenre kész kis diák-szívben, mely látta, hogy a Hercegnek semmi örömet sem okoz a szép új lakás. Nem csoda, hiszen az öreg telek, rozzant vityiló érlelte emberré, ott mutathatta meg, mit tud ő, meg a többi !

— Tessék elhinni, Bárdos bácsi, — magyarázta Tökmag legújabb „felnőtt“ barátjuknak. — Nem jól van így. Mert ha a Herceg most megint olyan rendes is, mint egy igazi, mesebeli, de mégis búsul. És a Tarján néni is mindég arra sétál a régi házacska felé. És ha én nagy volnék már és apu gyárába dolgoznék, vagy másképp tudnék sok pénzt keresni, hát ide építenék nekik egy rendes kis házat. A régi kertjükbe.

— Gondolod, Tökmag ?

— Gondolom. Igazán !

— Hát akkor felépítjük nekik !

Tökmag először azt hitte, tréfa, aztán kicsit meg akart bolondulni az örömtől és úgy üvöltött végig az utcán, hogy majdnem bevitte egy rendőr. És Mackónak előbb boxolni kellett, hogy értelmes beszédre kényszerítse. De azután csakugyan megindult az építkezés és attól kezdve Tökmag csak aludni járt haza. Egész nap ott segített, ugrált, örült az épülő kis villa körül, Mackóval meg Keszeggel együtt.

Aztán hazaérkezett a Herceg. És mikor apával meg anyuval először sétáltak az öreg telek felé, mindenki őt nézte, hogy mit szól majd ?

Hát egyet sem szólt... Pár pillanatig némán bámulta a szép kis házat, aztán megfordult, rohant, futott, ahogy hosszú lába bírta és eltűnt a sportpálya mögött.

— Mi baja van a gyerekek ? — ijedezett apa.

— Majd én eléhozom ! — szólt Barics bácsi és elbicegett, a régi földhányás felé.

Igen ott feküdt ifjú Hercegünk, szép új ruhájában a porban. És úgy sírt, ahogy tán még soha. Barics bácsi hagyta, aztán talpra segítette, leporolta a ruháját és visszaballagott vele.

A házavató ünnepélyen természetesen jelen volt Tökmag, meg a többi is. Sőt a kutyatársaság minden tagja ! Barics bácsi és Kis rendőr uram azt állítják, hogy soha még ilyen szép ünnepélyt nem láttak, az se baj, hogy Szutyok beleesett a tejszínhabba, meg hogy Mackó a meghatottságtól csak nyolc darab kiflit tudott megenni, a kilencediket Tökmag gyönyörű ünnepi beszéde közben Miska kutya a kezéből lopta ki. Az ünnepély fénypontja Keszeg harminckét versszakos felköszöntője volt, amin a jelenlévők hol sírtak, hol nevettek és amire Galambos tanár úr megjegyezte, hogy : „Nem is olyan számárság“.

— Persze, hogy nem, — szólt Tökmag — mert a Keszegből borzasztó híres költő lesz és a Mackó gépeket fog kitalálni és a Herceg, biztos az is nagy ember lesz, de akkor is jóba leszünk, csak azért is !

Majd meglátjuk, hogy Tökmag bandavezér úr jóslata, hogyan vált be.

Dante

Dante

Dante

Dante

OSZEK